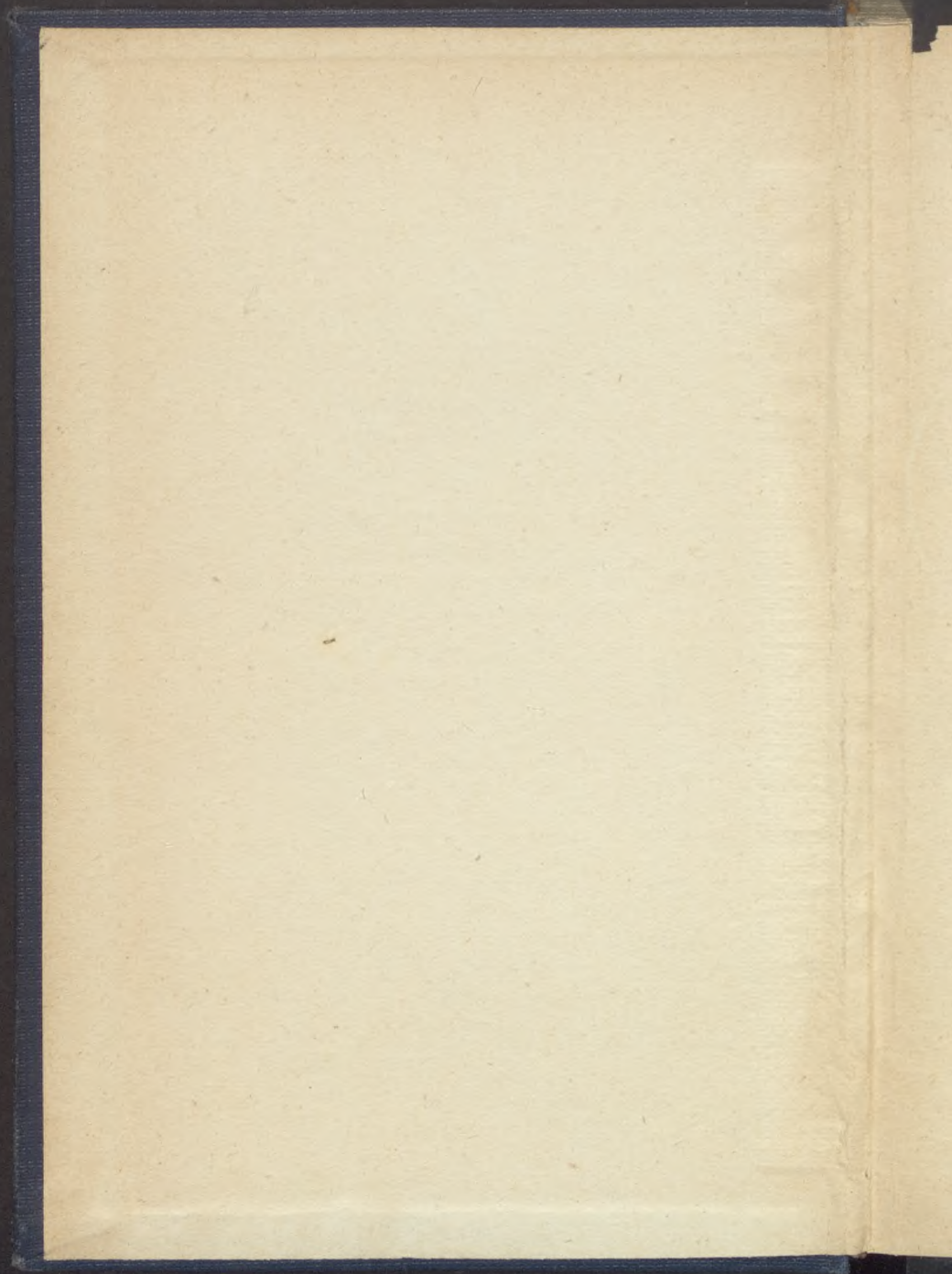

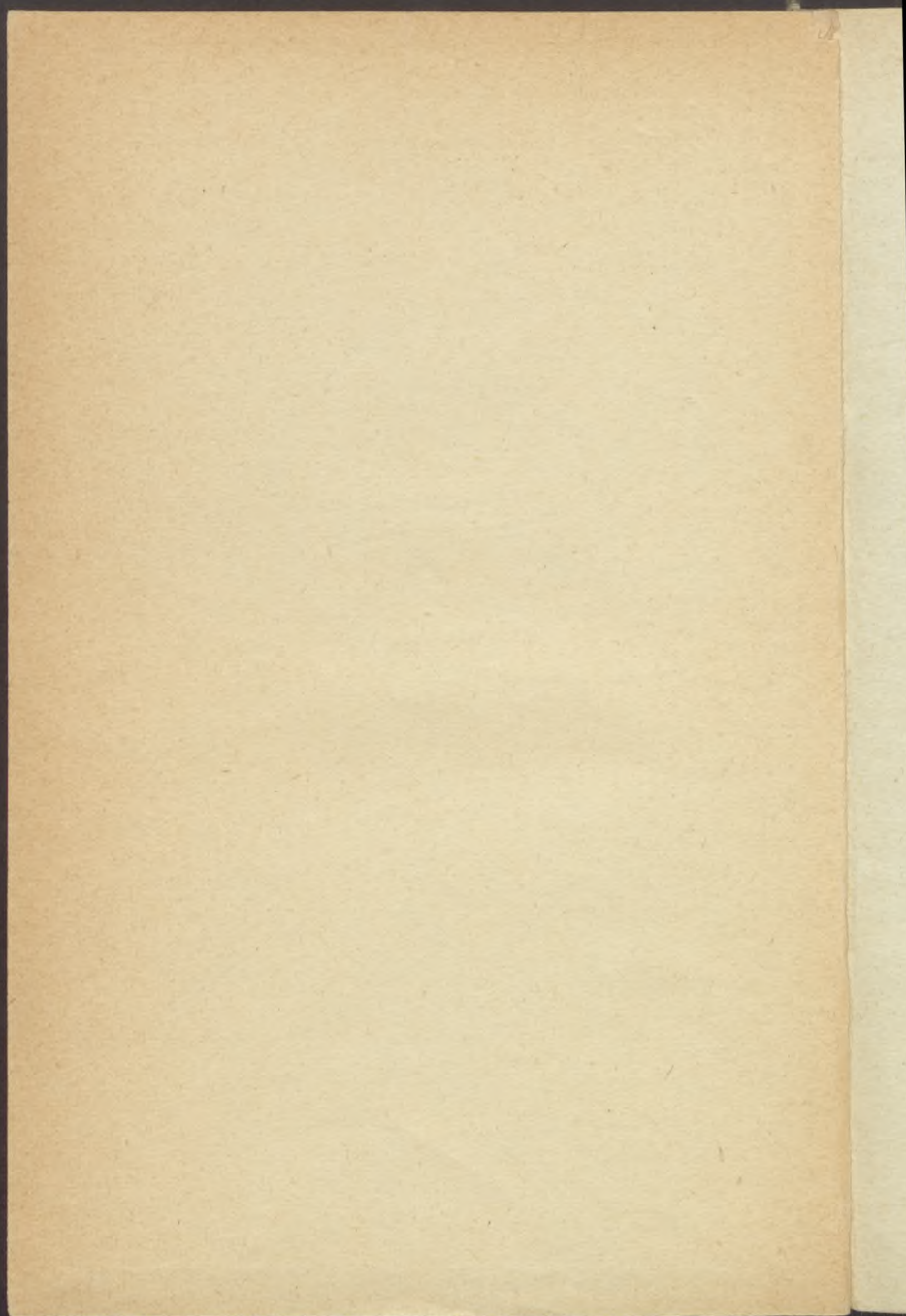
MAGYART A
MAGYARNAK

MAGYAR
REGÉNYEK

1832

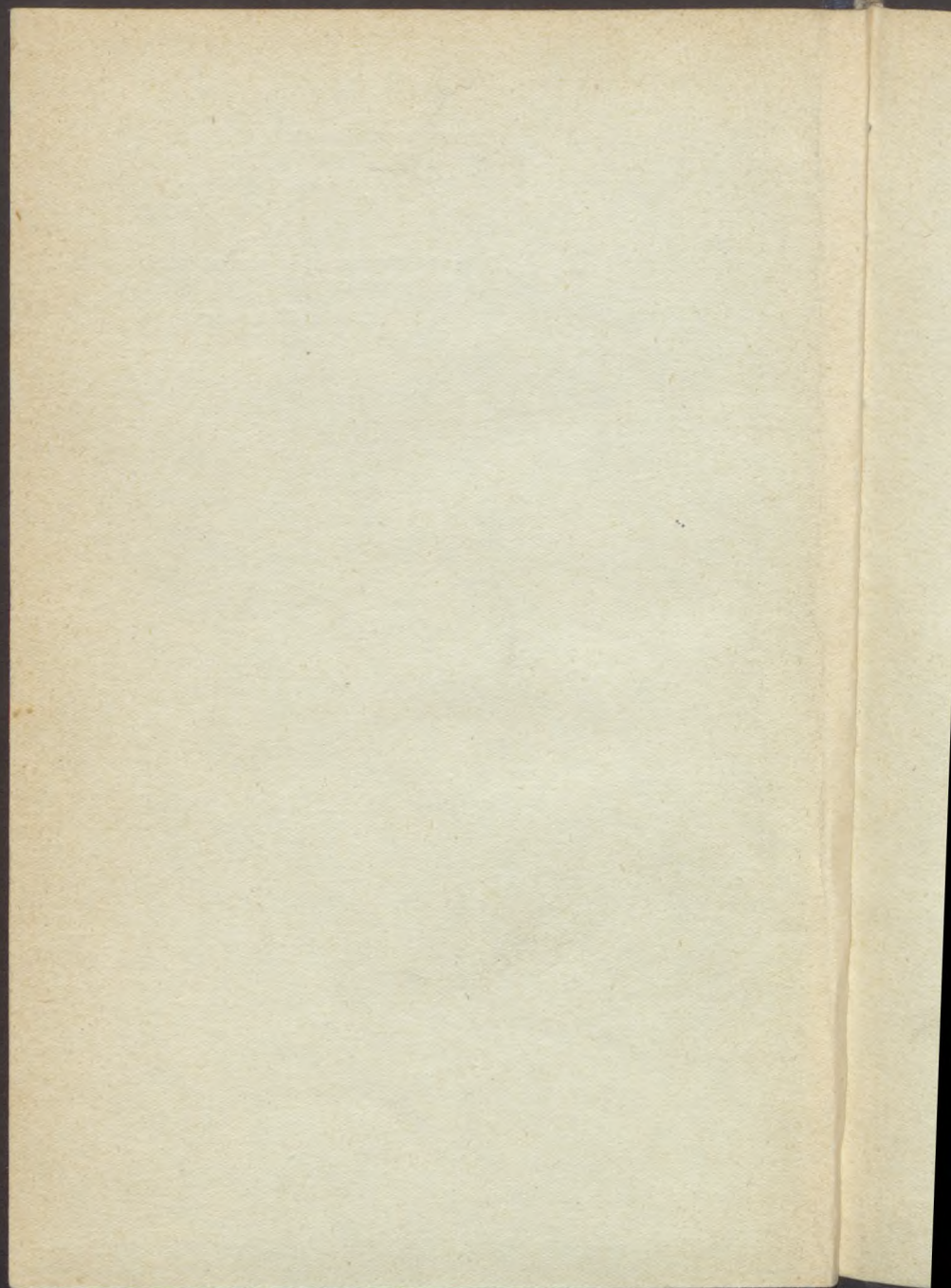

*Atkozott valaki az ő felebarátjá-
nak határát elfordítja. És mondja
mind az egész sokaság: Ámen!*

5 Móz. 27, 17.

*O beata Ungheria, se non si lascia
Più malmenare!*

Dante: Divina commedia.

NAPKELTE ELŐTT!

GONDOLATOK NAGYMAGYARORSZAGRÓL

IRTA

HERCZEG FERENC

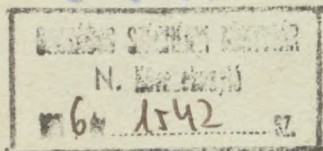
BUDAPEST
SINGER ÉS WOLFNER IRODALMI INTÉZET RT.
KIADASA

Fenntartunk minden jogot.

Copyright by Singer & Wolfner Rt. Budapest 1937.

~~4017~~

803985

Budapesti Hirlap nyomdája.

Felelős vezető: Nedeczky László igazgató.

Előszó helyett

Lágyan és könnyedén iramlík a gép. A mozdony a Szellem és az Erő isteni gyermeke. Szörnyű acélbordáit Vulkán kalapácsa formálta; tűzlelkét a Tudás szűz anyja, Minerva, lehelte belé. Mint a hámba fogott üstökös rohan útján: szolgaságában és fenséges, cselédsorban is király.

Nyomában gigantikus pulmanok kereke mennydörög. S a vonaton, a száguldó planétán, egész világ él, gondolkodik, szeret s remél.

Vas viadukt feszül által a Sierra szédítő szakadásán. Acélpántokból font, tízemeletes torony-kariatidok hordják fejükön a szörnyű tehert. A mérnök, aki ezt a vakmerő csodát elgondolni merte, Prometheusz véréből való lázadó Titán.

De a föld alatt, gránitsziklák méhében, sárkányok rázzák láncukat. Egyszer elszakad a lánc s az ősi gyűlölet kirobban s őrjöngve összezúz mindent, amit ember keze alkotott...

Hol volt a hiba? A tervező mérnök agyában, vagy az acél pórusaiban? Lidércnyomásos álomkép: a pillér részegen tántorog, a vasháló megroppan, a viadukt megtörik, süketítő csattanás, százhangú jajszó, — a vonat összetörten rohan a szakadásba...

Csak a mozdony ér a tulsó partra... A gépész halott, a fűtő bomlott aggyal szalad világgá. Az óriás gép, mint a haldokló elefánt, ott ül a parton és panaszos bömböléssel hörghi ki meghasadtt szügyéből a gőzlelkét...

Az éjszaka feketén, mint a jóllakott fenevad, ráfekszik a Sierrára. A szakadásból még egy-egy nyöszörgés hallszik, aztán minden elcsitul. És szomorúan fölkel a hold.

És ekkor megmozdul a sötétség. Kalandos árnyékhad kúszik a viadukt felé. Kígyók, sakálok? Mindennél gonoszabb ellenség: emberevő vadak.

Mert ne higgyétek, ti elbízott fehérek, hogy az emberállat már kiveszett a ti világotokból! Míg süt a nap, gyáván meglapul az őserdő fekete oduiba; de ha leszáll az éj, bagolyfüttel szólít és farkasvonyítással válaszol.

Lompos és mocskos csapat; nesz nélkül oson, mint a kísértethad. Ha nekimegy, ijedtében útszéli röggé, fatuskóvá dermed; ha azonban hátat fordítz neki, arcátlanul utánad rugtat, fogcsikorgatva üldöz. Kacagnád, ha nem volna oly gyalázatos. Ő az, aki harcban áll az egész világgal és sohasem nézett még szemébe az ellenségnek. Az ő csatája a törvetés; fegyvere a méreg; az ő hite a hazugság; becsülete a zsákmány.

Gyáva mohósággal, minden zörejtől újra meglapulva kúsznak a festett képű vadak; leghátul a vezér, a vérszomjas nyúlkirály.

S midőn eszükbe veszik, hogy a gőzcsoda eltört gerinccel fekszik a mélységben, szilajjan talpra szöknek és győzelmi ordításuk fölszáll a csillagokhoz.

A kiszenvedett menyasszony a vámpir prédája lesz. Mohó tolvajszemek nézik tört tagjait, mohó tolvajkezek tépdésik dicsőségének rongyait. Ahol arany csillog, ott károghva összeverekszik a gyülevész had, ahol élet mozog a romok közt, ott röhögő gyilkosok támadnak rá.

S a kannibálvezér rálép bocskorával az árva mozdonyra. „Ime, a vassárkány, ki a fehér ember szekereit húzza... Neki köszönheti az ellenség minden hatalmát... Mától fogva az én szolgám lesz és az én dicsőségemet hirdeti a világnak!”

Száz kurjongató vadember nekiesik a mozdonynak. Rudakkal tolják, kötelekkel vonszolják az őserdő felé. De ahol megtörött a sín, ott megbillen a beteg Titán és fáradtan elfekszik az ingoványban.

Ma is ott van még.

Űl a mocsárban és megvakult lámpaszemével búsán bámul a láthatár felé. Egykor a hegyek kincseit, a rónák kenyerét vitte szét a világban; ma óráról órára mélyebben süpped a hinárba. Egykor a havas gránithegyektől a tenger kristálypusztájáig repült, hol ujjongó túlköléssel köszöntötte édestestvére, az óceánjáró gőzös; ma tudatlan barbárok rabja.

Űl a mocsárban s miközben arcára a szégyen pírját festi a rozsdá, beteg acélszívében álmot lát.

Látja szülőhelyét, a ciklops-műhelyet, hol éjjelnappal lobog a tűz és döng a kalapács. Az erős munkáskéz, mely őt megalkotta, most új mozdonyt formál s az gigantikusabb lesz minden testvérénél, az Erő és a Gyorsaság csodája. S a mozdony neve: Akarat.

Eljön a nap, midőn első útjára indul az Akarat.

Büszkén száll acélpályáján, két lámpaszeme vérpiros tűzben lángol. Száz kocsi alatt kattog a kerék és szilaján zeng a férfiak harci éneke. És ahol szól az ének, ott megremeg a föld, ott megzúgnak az őserdők, ott ragyogni kezd az éjszaka...

Békeszerzés

Wilson elnök: Volna itt még egy pont, amelyet tisztázni kellene. Igen, Fiume! Ide adhatja nekem a számadatokat? Van ott egy külváros, azt Asáknak hívják, vagy micsodának...

Nicolson: Susáknak. A számadatok itt vannak.

Wilson: Azt hallottam, ha az ember megpróbálja, hogy Fiuméből Asákba menjen, akkor biztosan meggyilkolják...

Nicolson: Elnök úr...

Wilson: Hát jó éjszakát, urak, jó éjszakát, Mr. Balfour. Hazamegyünk.

Ezt a párbeszédet, amely a párizsi béketárgyalások alkalmával az amerikai Unió tudós elnöke és Harold Nicolson, az angol békedelegáció szakértője közt lefolyt, szóról-szóra így írja meg ugyanez a Nicolson: „Békeszerzés 1919” (Peacemaking) című könyvében.

Az amerikai elnökről egyébként azt is följegyzi, hogy az új olasz határ megállapításánál a Brennert: Brunnernek nevezte. Mikor pedig Törökország határainak megváltoztatására került a sor, akkor Lloyd George-zsal megtörtént a „mulatságos” eset, hogy az előtte fekvő hegyrajzi térképet néprajzi mappának

nézte. A zöldszínű foltokról azt hitte, hogy azok görög, a barnákról pedig, hogy török többségű területek és ebből szigorúan le is akarta vonni a következtetéseket. Pedig a barna szín nem törököt, hanem hegyet, a zöld nem görögöt, hanem síkságot jelzett. Mikor felvilágosították a tévedéséről, jó humorral fogadta.

Amit Magyarország felosztásának külsőségeiről ír Nicolson, az élénk színekkel illusztrálja a „művelt nyugat” erkölcsi és szellemi színvonalát. A rikító ellentét, amely a történelmi aktus megrázó tragikuma és a résztvevők nyegle közömbössége közt van, szinte már gyanuba keveri Harold Nicolson igazságszeretetét. Pedig Harold Nicolson igazat mond! Gyorsan végeznek Erdéllyel és a Felvidékkel, azután következik Jugoszlávia, azután következik tea mandulatortával...

Május 14-én a szerző már torkig van azzal, amit a békekonferencián látott és hallott és ilyen szavakat jegyez a naplójába: „Belefáradtam a békébe, kimerült vagyok, az ilyenféle békeszerzés mélységesen lever, hiszen ez nem egyéb, mint választási csalás.” Hangsúlyoznunk kell: Harold Nicolsonról sohasem hallottuk, hogy magyarbarát, vagy éppenséggel a revízió híve volna, ő csak egy eleveneszű, élesszemű és érzékeny lelkiismeretű angol gentleman.

Ime, jó magyarom, így ítélték halálra Szent István ezeréves birodalmát! Minden nagyobb fel-tűnés és megrázkódás nélkül, simán, mondhatnók: mellékesen, a tea és a mandulatorta között. Te ma elviselhetetlen terhek alatt görnyedsz, az életed merő lemondás és szenvedés, az éjszakáidba belesír idegen

rabságba jutott millió testvéred kínszenvedése, a szívedet megdermeszti a tudat, hogy elvesztetted hazádat — és mindez nem a haragos egek büntetése, hanem azért van, mert Mr. Balfour álmos volt, Pichon úr únta a statisztikát, Lansing torzképeket rajzolt és nem ért rá odafigyelni, a jóhumorú Lloyd George nem tudott térképet olvasni, az amerikai elnök pedig üresfejű pozór volt. Benesék olyan etnografiai dajkameséket tudtak elhitetni ezzel a társasággal, amilyeneket akartak.

Harold Nicolson elmagyarázza könyvében, hogyan távolodott el fokozatosan a békekonferencia eredeti ideális célkitűzéseitől, míg végül eljutott a „választási csalásig”. A mi nézetünk szerint a főbaj mégis az emberanyag elképesztően silány voltában keresendő. A berlini kongresszuson Bismarck, Andrássy Gyula, Disraeli, Gorcsakov vitték a szót. Hová lettek a régi oroszánok? Ha állathasonlatot keresünk a párizsi békeszerzők számára, mélyen le kell szállanunk a zoológiai ranglétra fokain. Annak az öt előkelő úriembernek, aki egy verőfényes tavaszi napon földarabolt egy régi királyságot, amelynek történelmi, néprajzi, gazdasági és művelődési viszonyai iránt egyikük sem érdeklődött, meg fog bocsátani az Ur, mert ők csakugyan azzal védhetik magukat, hogy nem tudták, mit tesznek. Ha azonban precíziós mérlegre rakjuk az öt úr emberi méltóságát, tudását és kötelességérzetét, akkor szegényletes eredményre jutunk. Lehetett-e ilyen démoni kontárok munkájának más eredménye, mint a trianoni szörnyszülött, amely a születése pillanatában már a rothadás szagával töltötte be Európát?

Nem, édes magyarom, ami veled történt, az nem volt tragédia, csak véletlen szerencsétlenség: az autó neked rohant, mert Paprika Jancsi ült a volán mellett. Léha cselédek földre ejtették a boldogságod kristályserlegét. Ha történetesen a mandulatoreta nem érdekelte volna őket jobban, mint Erdély sorsa, az csak azért lehetett, mert rossz volt a gyomruk.

Ez tehát rendben volna. De ki az, aki ezek után komoly arccal meri követelni, hogy a trianoni szerződésben a népek jogforrását tiszteljük? És álljon elő az a tréfás fickó, aki még ma is szentnek és sérthetetlennek meri nevezni az ilyen szerződést! Nincs abban semmi túlzás, ha azt mondjuk: a politika még soha sem süllyedt olyan csatornamélységbe, mint a trianoni békekonferencián.

Méltóság és nemes erő csakis a magyarság szenvedésében van. Ez a szenvedés menti meg Európa történetét attól, hogy szégyenletes szatirjává ne aljasuljon. A szenvedés pedig addig fog tartani, amíg fel nem kelt az igazság napja. Hogy Harold Nicolson most, tizennégy esztendő után, nyilvánosságra hozza párizsi tapasztalatait, ez is csak annak bizonyítéka, hogy hiábavaló minden szövetkezés, fegyverkezés, ravaszkodás, hazudozás: a világosság száz résen át árad az emberiség lelkébe. A napfölkeltét kozmikus erők intézik, semmiféle emberi erőlködés nem képes megállítani.

(1933 január)

„Magyar sovinizmus“

Amióta kitalálták a nyomtatott betűt, nem viseltek még olyan sikeres rágalmazó hadjáratot, mint az volt, amellyel a világot előkészítették Szent István birodalmának földarabolására. Hogy igazságszolgáltatás színében tüntessék föl egy régi kultúrnemzet leigázását és kifosztását, kétféle hazugságot kellett belevinni a köztudatba: a magyarság embertelenül bánt a nemzetiségekkel és egyik főokozója volt a világháborúnak. Az utóbbi rágalom megdőlt, mihelyt megnyitlak a bécsi titkos levéltárak. A külföldi publicisztika ma már tudja, hogy az érdekelt európai kormányok közül éppen a magyar ragaszkodott leginkább a békés megoldáshoz. A nemzetiségek elnyomására vonatkozó vád azonban még ma is hitelre talál sok helyütt, külföldön is, itthon is.

Hogy az évtizedeken át rendszeresen terjesztett méreg olyan mélyen belemarta magát a lelkekbe, annak elsősorban a régi monarchia diplomáciája volt az oka, amely soha a kisujját sem mozdította a rágalmazott magyarság védelmében. Sőt ellenkezően: a bécsi állambölcseiség abban reménykedett, hogy a magyarság feje fölött kezét foghat a nem-

zetiségekkel, és ezért vagy rosszmájú közömbösséggel hallgatta, vagy maga is terjesztette a magyar sovinizmusról szóló meséket. De a budapesti radikálisok is derekasan alátámasztották a magyarellenos propagandát, részben gyűlöletből, részben csak sznobságból.

Ezeknek a gondolatoknak aktualitást ad egy könyv, amely nemrégiben jelent meg Csíksomlyón. A könyv címe: *A moldvai magyarság*; szerzője: Domokos Pál Péter. Domokos, mint egykor Julián barátát, kevés pénzzel az erszényében, de alapos tudással és lángoló szeretettel a szívében, zarándokútra kelt, hogy megkeresse Moldvában elszórt véreit. Meg kell szeretni ezt a Domokost, hogy mennyire a szívébe zárta a földkerekségnek legárvább népét! A jelentésében megdöbbenően érdekes és lesújtóan szomorú tapasztalatokkal számol be.

Moldvában, Bukovinában és Besszarábiában százezer magyar él, akik részben a honfoglalás korában megtelepedett ősmagyarok, részben a vérengző Bukov generális elől menekült székelyek leshármazottjai. A száz közül hatvan ma is a magyart vallja anyanyelvének. Ezeknek nincs parlamenti képviselőtük, nincs magyar iskolájuk, nincs vezérük, a román hivatalos statisztika nem is vesz tudomást magyar voltukról, sőt — ez hihetetlen, pedig igaz! — egyetlen katolikus magyar községnek sincs olyan papja, aki értené a nép nyelvét. A jassi-i püspök és a román sovinizmus tüzeben lángoló minoriták ezt a népet etnográfiai nyersanyagnak tekintik, amelyet a román aspirációk kívánsága szerint gyúrnak meg. Egyébként pedig állami érdek,

hogy a nép szegénységben, tudatlanságban és ismeretlenségben tengődjék.

A katolikus templomokban tehát tilos a magyar nyelv, a papok színmagyar hívőknek oláhul imádkoznak és prédikálnak. Hogy a gyónás, amit a magyarul nem tudó pap románul nem tudó hívével végeztet, nem egyéb, mint a szentség kigúnyolása, az nem bántja a tisztelendő urakat.

„Onest r. kath. templomában, úgy mint egész Moldva területén, tilos a magyar szó — írja Domokos. — A magyarul nem tudó papok nem tűrik a magyar szót a templomban sem...”

Diószeg (ma már Tuta) községben keresztelőt látott az utas. „A latin imák után a szokásos kérdéseket: Akarod-e, hogy megkereszteljelek? stb. románul tette föl a pap. Diószeg szintiszta magyar község, ahol a nép nem tud románul.”

Gorzafalván a pap a falu magyar legényeit és leányait a kultúrházba parancsolja, ahol román énekeket és szindarabokat tanít be nekik.

Domokos megismerkedett egy öreg német minoritával, aki azelőtt plébános volt Bogdánfalván. A derék pap megtanult magyarul, hogy anyanyelvükön gyóntassa és imádkoztassa hiveit. A nép ezért rajongva szerette, a hivatalos körök azonban egyik napról a másikra kitették a plébániából és magyarul nem tudó papot adtak a falunak. Mivel a nép tovább is szeretett volna magyarul gyónni, az öregurat eltiltották minden egyházi funkciótól, sőt azt sem engedik meg neki, hogy meglátogassa a haldoklókat, akik érte küldtek.

Forrófalván (ma Kákova) a nép száz százalé-
kig magyar. Romilla Bonaventura nevű papjuk
nemcsak hogy egyszersmindenkorra eltiltotta a ma-
gyar szót, hanem nem is esketi össze a fiatal párt,
ha nem tudja románul a katekizmust. „A magyar
szó ellen érzett gyűlöletében annyira megy, hogy el-
tiltja a guzsalyosokat és kalákákat és megátkozza
(!) azokat, akik ilyenekbe gyűlnek, magyarul be-
szélnek és énekelnek.” Domokos, aki gyűjtője a
csángó-magyar népdaloknak, ebben a faluban hiába
kérte a lányokat, hogy énekeljenek neki, nem mer-
tek, attól féltek, hogy a pap kipellengérezze őket
a szószékről!

Egész útján Domokos egyetlen plébánost ta-
lált, aki tudott magyarul, de őt — talán nem min-
den irónikus szándék nélkül — olyan községbe tet-
ték, ahol rajta kívül senki sem ért magyarul.

Elég a példákból! Tessék most már visszaem-
lékezni a nagymagyarországi románság hajdani
helyzetére. El lehetett volna képzelni olyan pópát,
aki nem tud beszélni a népe nyelvén? Egytől-egyig
az eljövendő Nagyrománia janicsárjai voltak, a
templomban és a nép körében, mint demagógok,
lapszerkesztők és román bankügynökök harcoltak
a magyar állameszme ellen. A magyar állam kon-
gruával jutalmazta őket.

Ha ezeket tudjuk és számbavesszük, hogyan
bánt Nagybritannia, a szabadelvűség őshazája, az
irekkel, hogyan bánt Németország és Oroszország
a lengyelekkel, miféle nemzetiségi politikát csinált
a régi Ausztria mindaddig, amíg aggkori gyöngé-
sége el nem vette a kedvét: akkor meg kell állapí-

tanunk, hogy soha sem volt hódító nép Európában, amely emberségesebben bánt volna idegen nyelvű polgáraival, mint a magyar. Angyalok nem voltak az elődök, csak emberek, de embertelenségre sohasem vetemedtek. Hogy ezek ellenére a köztudatban mégis mi voltunk a sovinszták és a nemzetiségek elnyomói, annak oka nem annyira a mások rossz-akarata, mint inkább a magunk élheteretlensége.

Domokos könyvéből azonban még egy fájdalmas igazság pattan ki. Szent István apostoli királyságának legveszedelmesebb ellenségei között mindig feles számmal voltak katolikus papok. Ezeknek egyrésze szimatikus népek hatalmi aspirációit szolgálta. Emlékezzünk vissza Stroszmayrra, a gyakovári pánszláv püspökre, Lukácsiura, a balázsfalvi román papra, a tót Jurigára, Hlinkára. Velük szemben nem láttunk hasonló súlyú magyar papokat sorompóba lépni. A mi püspöki karunk óvakodott attól, hogy a vallást összekeverje a politikával és a sovinsztának kikürtölt Magyarország fővárosában ma is hallhatunk idegen nyelvű hitszónoklatot.

A katolicizmusnak az az elve, hogy a hívők lelki szükségleteit a maguk anyanyelvén kell kielégíteni, bizonyára fenséges elv, mert alapja a szó nemesebb értelmében vett demokrácia és egyenlőség. Ha azonban kijátsszák az egyenlőséget; ha egyesekkel megtartatják a törvényt, másoknak elnézik, ha a haszon kedvéért túteszik magukat rajta: akkor a politikai harcok porába rántják le a vallást.

A régi bécsi diplomácia nem törődött ezzel a

kérdéssel, még kevésbé a csángómagyarok megrázó sorsával. Most azonban magyar diplomáciánk volna. Volna vatikáni magyar követségünk is, ezeréves püspöki karunk és volnának a tagok százazeit irányító katolikus szervezeteink.

Jó lenne, ha mindezek az erkölcsi erők megmozdulnának és hebizonyítanák a szomorú nemzetnek, hogy nem élnek légüres térben, hanem együtt éreznek a magyarsággal és hajlandók síkra szállani az isteni és emberi törvényekért. Jó lesz nagyon sietniök a megmozdulással, mert nyilvánvaló, hogy a bukaresti kormány — papi segédlettel! — ugyanabba az ágyba készül fektetni az erdélyi magyarságot, amelyben a csángómagyar Lázár gyötördik.

(1932 február.)

van,
„mű-
a ka
milli
vona
val:
hisze
nyék
a leg
tett
élő á
tom,
bölcs
nyila
ban:
diázá
nulma
amíg
csak
hetsé
M

Hadjárat az igazság ellen

Az íróasztal, amelynél dolgozom, Budapesten van, Budapest pedig beleesik a cseh nehéztüzérség „működési sugarába”, — gondolom így mondják a katonák. Én tehát, és velem együtt még egy-millió magyar ember, állandóan a cseh ágyúk tűzvonalában dolgozom, alszom, szórakozom, más szóval: Magyarország életere fölött Prága az úr. Azt hiszem, a töviskoszorúk közt, amelyeket Párizs környékén a világháború legyőzöttjeinek osztogattak, ez a legmérgesebb tüske, ehhez képest a sokat emlegetett lengyel korridor is csak tréfa.

Anélkül, hogy véteni akarnék a velünk békében élő állam fejének kijáró tisztelet ellen, bevallhatom, hogy valahányszor Masaryk elnöknek a megértő bölcseségtől és az emberszeretet kenetétől csepegő nyilatkozatait olvasom, mindig azt kérdezem magamban: ilyen öreg ember hogyan lelheti kedvét a komédiázásban? Mert előtte, a népek lelkének buzgó tanulmányozója előtt nem lehet titok, hogy mindaddig, amíg töltött fegyvert szegez a homlokunknak, nemcsak barátság, de normális szomszédi viszony sem lehetséges köztünk.

Mi nem lehetünk a csehek barátai, hanem a való-

ságban két lehetőség közt kell választanunk: vagy szolgálai, vagy ellenfelei vagyunk Csehországnak. Mivel pedig a szolgasághoz sohasem volt és sohasem lesz tehetségiünk, tehát nincs is szabad választásunk. Hogy így van, annak nem mi vagyunk az oka, hanem a csehszlovák köztársaság megalapítói, akik annak idején jónak látták, hogy az új államalakulat főpillérét ráépítsék a magyarság lihegő mellére.

Amint Európa mindjobban kijózanodik négyéves vérmámorából, magától terjed a felismerése annak, hogy a trianoni szerződés, a háborús dühnek legnyomorultabb torzszülöttje, nem életképes. Az igazság eddigi hódításai pánikot okoztak a kisantant táborában és újabban ellenakciót váltottak ki. A csehek már kísérletet sem tesznek, hogy érvekkel védelmezzék a békeszerződést, — ma már senkit sem győzhetnek meg, hogy a mai határok megfelelnek az igazságnak! — tehát megszokott és bevált harcmódot alkalmazzák: kitérnek a mérkőzés elől és ott támadnak, ahol nincs ellenállás. Egy-két hét óta azon fáradoznak, hogy rágalmaikkal tüzeljék a francia közvéleményt Magyarország ellen. Olyan európai lapokba, amelyek beleesnek a prágai sajtóiroda „tüzérségi sugarába”, de a beugratott jóhiszeműek egy csoportjában is, úgy állítják oda nemzetünket, mint a világbéke, az emberi haladás és Franciaország csőfőnyös ellenségét.

Kimerítő jelentéseket közölnek arról a katonai összeesküvésről, amelynek részesei, Olaszország, Magyarország és újabban Ausztria is, nyíltan és titokban fegyverkeznek, hogy alkalmas pillanatban megharadják a békés Európát. Egyik párizsi baloldali lap

pontos adatokat tud Ottó királyfi közeli trónralépéséről is — a királyválasztó nemzetgyűlést augusztus 15-ikére fogják összehívni — Székesfehérvárra! Természetesen fölmelegítik a már-már feledésbe ment frankhamisítási pert és újból meg újból hangoztatják, hogy Magyarországon nem lesz előbb rend, míg a mostani vezetőket fel nem váltják a „demokraták”. (Bizonyos, hogy a propaganda éktelen zavarba jutna, ha össze kellene állítani azt a demokrata kabinetet, amely alkalmas és képes arra, hogy kiszolgálja a kisantantot.)

Ez a rágalmazási hadjárat, amelynek veszedelmét semmiképpen sem szabad kicsinyelnünk, mert éppen a magyar igazság iránt fogékony francia köröket igyekszik igen ügyesen ellenünk fordítani, most úgy tájékoztat végig rajtunk, mint a szennyvíz-Niagara és fontos és kényes feladatokat hárít a nemzeti ügy szolgáira.

A cseh propaganda izgatott viselkedéséből különben azt a tanulságot meríthetjük, hogy komolyan érzi a veszedelmét. Az örökös epekedés egy demokrata magyar kormány után, amellyel meg tudná magát értetni, arról tanuskodik, hogy maga sem bízik már benne, hogy a saját erejéből meg tudja oldani a feladatokat, amelyek elé Trianon állította, hanem a magyar demokráciával akarná alátámasztani a maga roskadozó imperializmusát. Szóval: a békeszerződést csak magyar segítséggel lehetne érvényben tartani. Ez is mutatja, milyen diplomáciai kontármunkát végeztek Trianonban.

Természetesnek kell találnunk, hogy az új kelet-európai „rend”, amely hazugságoknak és hamisítá-

soknak köszönheti megszületését, csak hazugságokkal és hamisításokkal képes magát életben tartani. Az igazság épp olyan megölője, mint a napsugár a betegségokozó mikrobának. Egyelőre tehát jobban óvakodjunk Prága névtelen ujságközleményeitől, mint nehéztüzérségétől.

(1933 február.)

„Magyarország hadikészülődései“

A mi katonai helyzetünket megvilágítja a torinoi Stampa cikke, amely kimutatja, hogy Csehszlovákiának, Romániának és Jugoszláviának együttvéve 3 millió puskája, 50.000 géppuskája, 8500 ágyúja, 300 tankja és 2500 repülőgépe van és hogy a három ország évenként ötmilliárd francia frankot költ hadi célokra. Ezzel szemben áll a kicsi magyar zsoldos hadsereg, vezérkar, tank, repülőgép és nehéztűzérősség nélkül.

Magyarország katonai helyzetének jellemzéséhez hozzátartozik az a tény, hogy a határaink köröskörül nyitva állanak és hogy Budapest beleesik a cseh ágyúk lőtávolaiba.

A kisantant indulatát velünk szemben jellemzi a katonai egyezmény, amelyet 1929-ben kötött egymással a három szomszédállam és amelynek értelmében, ha egyikük háborúba keverednék valamely nagyhatalommal, a másik kettő köteles hadseregét mozgósítani és megszállni a magyar határokat, még abban az esetben is, ha Magyarország kijelenti semlegességét.

Ha tehát Európa a sorsunkra hagy minket és ha a kisantant-kormányok csakugyan annyira számíthatnak a saját haderejükre, amennyire ők hi-

szik, akkor úgy masírozhatnak keresztül-kasul Magyarországon, ahogyan nekik tetszik. A trianoni Magyarország csak addig független állam, amíg a kisantant mást nem gondol.

Erről a nyilvánvaló veszedelemről, amely nemzetünk függetlenségét és Európa békéjét fenyegeti, nemigen vesz tudomást a nyugateurópai sajtó, csodálatosképpen annál több szó esik a veszedelmekről, amelyekkel Magyarország hadikészületei fenyegetik a világot. Ha ez a beállítás nem volna olyan elképesztően cinikus, akkor nevetnivaló volna.

Magyarország közveszélyes terveire tudvalevően az angol Münchhausen báró, Weckham Steed, hívta fel a világ figyelmét, megírván, hogy Magyarország tagja annak a titkos hármasszövetségnek, amely összeesküdött Európa békéje ellen. A mesterségesen fejlesztett izgalom atmoszférájában csakugyan sikerült európai botránnyá felfújni a hirtenbergi ostobaságot. Hogy kik és mi célból utaztatták a világháború rozsdás emlékeit Firenze és Hirtenberg között, hogy miért okoztak az ócska flinták akkora szívfájdalmat az osztrák szocialistáknak, hogy mekkora szerep jutott a bonyodalomban a fizetett kémeknek és mekkora az ügyetlenségnek, és hogy végül mi köze az egészhez a magyar kormánynak: arról eleget cikkeztek a lapok, de a cikkeik inkább elhomályosították a valóságot, semhogy tisztázták volna. Annyi azonban bizonyos, hogy a túloldal szándékosan eltúlozta az eset jelentőségét, mert kizárt dolog, hogy a talpig fegyverben álló hatalmak bármelyike is megijedt volna Mannlicher árnyékától.

A francia sajtó egy része, amely nem szokott elzárkózni a kisantant propaganda érvelései elől, még mindig rángatja a vészharang kötelét. A Populaire február 14-iki számában Rosenfeld O. tollából cikket közöl „Magyarország hadikészülődései” címen. Don Basilio zabigyermeke úgy látszik azt az életcélt tűzte maga elé, hogy megmentse a békés emberiséget a magyar imperializmus veszedelmeitől. „Magyarország fegyverkezik és nyugodtan készül a háborúra” — írja Rosenfeld. De részleteket is tud. Bécsben legközelebb forradalom lesz és a jól fölfegyverkezett és kiképzett „irreguláris” magyar csapatok („irreguláris” gúnyos macskakarmok közt!) az osztrák fasiszták segítségére fognak sietni. Ugyanakkor a sorkatonaság megszállja a csehszlovák határt. Ebben a pillanatban — így állmodik tovább Rosenfeld — nagygyakorlatok ürügyével vonják össze a csapatokat. „Győr, Moson, Vas, Veszprém, Esztergom, Fejér és Zala már mozgósítottak. . . A fegyveres erő első csoportja március 15-én indul meg.” És így tovább. Az olvasó a fejéhez kap — mi ez? Megnyugtadjuk, Rosenfeld nem olyan ostoba, hogy elhigye ezeket a sületlenségeket. A kéz, amely az író tollat fogta, az övé, de a hang másvalakié.

Nem kétséges, hogy itt megint a kisantant-propaganda egyik életmentő kísérletével van dolgunk. Az urak arra számítanak, hogy a háborús pánik hatása alatt újból megnyílnak előttük a francia szívek és a francia pénzszekrények, amelyek az utóbbi időben oly ridegen elzárkóztak.

A gondolatmenetük egyébként logikus. Ők tud-

ják, hogy a trianoni torzszülött csak a háborús psychosis hatása alatt jöhetett világra és így azt is tudják, hogy minél inkább terjed Európában a józan gondolkodás, annál tarthatatlanabb lesz Trianon. A propaganda tehát azon fáradozik, hogy fel-frissítse és lehetően permanenssé tegye a háborús psychosist. Ilyen célból költött rémmesékkal hipnotizálják a francia közvéleményt.

Hogy lehetséges-e ilyesmi hosszabb ideig olyan szellemes népnél, mint a francia, azon a propaganda vezérei alkalmasint nemigen törik a fejüket. Most csak a holnapi napról van szó; úgy látszik egyik-másik utódállam belső helyzete olyan, hogy kámforral és oxigénnel kell élnie. Való igaz azonban, hogy a maguk szempontjából jól választották meg akciójuk időpontját, mert a hitlerizmus németországi diadala felizgatta és rémhírek iránt fogékonyá tette Párizst.

Meg kell azonban állapítanunk, hogy nemzetünk franciaországi barátai meg tudták őrizni hidegvérüket és ma is rendületlenül kitartanak álláspontjuk mellett. Ők tisztán látják, miről van szó és erről egyikük így nyilatkozik levelében: „A fegyver és az erőszak emberei meg akarják akadályozni, hogy Keleteurópa ismét a józan ész és az erkölcs uralma alá jusson.” A revíziós gondolat apostolai, köztük a lelkes és szellemes Madame Carof és Ledermann, genfi tanár, legutóbb ismét nyilvános előadásokat tartottak Párizsban és néhány vidéki gócpontban, a nagyközönség pedig mindenütt érdeklődéssel és tetszéssel fogadta fejtegetéseiket. Ebből arra lehet következtetnünk,

hogy a zavaros hullám hamarosan el fog megint apadni, amint elvonultak már régebbi, hasonló, bár kisebb méretű áradások is.

A Riviera című folyóiratban megjelent egy „Si vis pacem, para pacem” című cikk, amelyben Jean Desthieux rendkívül szellemes és meggyőző módon bizonyítja, hogy a revíziós mozgalomnak békések az eszközei és a céljai. Úgy Desthieux, mint többi francia barátaink helyzetét megkönnyítették és megerősítették a magyar kormány-
nak ebben a kérdésben tett nyilatkozatai.

A mi meggyőződésünk szerint a revízió egyáltalában nem valósítható meg fegyveres kézzel. Nem valósítható meg már azért sem, mert ha akad pyroman- vagy desperadó-kormány, amely újból fölgyújtja Európát, akkor a mi hitünk szerint a legyőzöttel együtt benne fog égni a nagy tűzben a győztes is, a préda pedig azé a harmadiké lesz, aki Európa földalatti csatornáiban lapulva várja a maga idejét. Nekünk az a meggyőződésünk, hogy a mai társadalmi rend egyáltalán nem tudna túlélni egy újabb nagy háborút. Éppen ezért van szükség a békeszerződések revíziójára, mert csak a revízió teremthet állandó békét abban az Európában, amelynek levegője ma megint telítve van gyűlölettel, rettegéssel, hazugsággal és fegyvercsörgéssel.

(1933 február.)

Harcolnunk kell

„A revízió kijön már az ember könyökén!” —
ásítja hol egy kisebb, hol egy nagyobb uraság.
Erre az a válaszuk: Csak hadd jöjjön ki! A reví-
ziós mozgalomnak szüksége van reá, hogy megza-
varja a komoly emberek nyugalmát és „kijöjjön”
a nyeglék „könyökén”.

Igenis, meg kell bolygatnia a kultúremberek
nyugalmát. Föl kell riasztania az álmosokat; föl-
lázítani a halvérűeket. Semmi értelme, hogy gumi-
talpon járjon, fojtott hangon beszéljen.

Fülébe kell kiáltania az angol, az amerikai, az
olasz, a francia közvéleménynek, fülébe mindazok-
nak, akik előkelő kényelemben élvezik fölényes
kulturájuk és előnyös gazdasági helyzetük gyü-
mölcseit: Ti is felelősök vagytok azért, hogy a
Dunavölgyében kínpadon tartanak egy keresztény
népet! Kínpadon tartják a szó legbestiálisabb értel-
mében! Akarva, nem akarva, de ti adtatok hatal-
mat a hóhérlégények kezébe; ti hoztatok vissza a
huszadik századba a népvándorlás korának ember-
írtó vadságát.

Ezt százszor és ezerszer kell megismételni,
másról beszélni sem szabad, bármennyire únják is
az urak. Ha mellékesen meg is zavarjuk a genfi

együgyű bridzsjátszmát: annyi baj legyen! Mert tapintatosnak lenni, udvariasan mosolyogni olyankor, mikor az embernyúzóknak könyökig vájkálnak népünk beleiben, nemcsak bárgyúság, de hitvány-ság is lenne.

Vannak, akik a kisebbségi kérdést mint ütő-kártyát szeretnék kijátszani a revízió ellen. Nekik azonban megfelelt már gróf Bethlen István, mikor a maga plasztikus nyelvén ezeket mondta debreceni választói előtt:

„A kisantant-kormányok azt a túszerrendszert akarják bevezetni, mit mi a kommunista időkből ismerünk. Nekünk feladatunk, hogy leleplezzük az igazsággal való ocsmány játékot, mely a túszerrendszeren keresztül akar megakadályozni minket abban, hogy a magyarság igazsága mellett állást foglaljunk. Így nem játszunk! Mi szeretjük és ragaszkodunk fajtestvéreinkhez, de azért nem állunk el a revíziós mozgalomtól. Minél jobban sanyargatják testvéreinket, annál inkább kötelességünk, hogy segítségükre siessünk és megvédjük őket.”

Amióta a tapsvihar, mely ezeket a szavakat fogadta, elhallgatott: a kisantant-kormányok magyargyűlölete átcsapott a gyilkolási monomániába. Ha valaha kötelességünk volt a revízió követelése, ma ezerszer inkább az.

Értelmetlen az olyan okoskodás, hogy tekintettel idegen uralom alatt élő testvéreink napról napra fokozódó szenvedéseire, a revíziós mozgalom hallgasson el és adjon helyet a kisebbségi védelem mozgalmának. Aki ilyet mond, az nem ismeri sem a revízió, sem a kisebbségi kérdés lényegét.

Revízió és kisebbségi védelem nem választható el egymástól, a kettő ugyanegy. Az egyik dinamikai, a másik statikai formulája a gondolatnak. A revízió követelését a kisebbségi terror kényszerítette reá a magyar társadalomra, a kisebbségi kérdés egyetlen elképzelhető megoldása pedig a területi revízió. A kisebbségi problémának csak egy megoldása van, az pedig nem a meglapulás, hanem a harc.

De hiszen ugyanerre az eredményre jutottak mindazok a külföldi írók, akik elfogulatlanul és érdek nélkül foglalkoztak a tárggyal. Angolnyelvű könyvekben: Sir Robert Donald, C. A. Cunningham, Sommerst de Chair, a tót Jehlicska Ferenc és számos más; francia nyelven megjelent könyvekben többek közt: Aldo Dami, De Gerando, René Dupuis, Henry Pozzi, Georges Desbones, Gabriel Gobron, Georges Roux; olasz könyvekben: Rodolfo Mosca, Alessandro Monti, Sergio de Cesare, Francesco Vellani Dionisi, Italus Viator és a többi.

Legújabban C. A. Macartney, angol történetíró és publicista, „Nemzeti államok és nemzeti kisebbségek” című művében hirdeti: „A határrevízió a kisebbségi probléma megoldásának legkiegítőbb módja.”

Ime, ha magától nem tudná a magyarság, egész nemzetközi irodalom oktatja ki, hogy a kisebbségek életéért (ma már nem jogokról, hanem életről van szó!) folyó harcban csak *egy* éles fegyvere van: *a revízió követelése*. És ne feledjük: ebben az Európának nevezett vadonban minden nemzetet csak olyan mértékben vesznek számba, ami-

lyen mértékben félelmetessé tudja magát tenni. Rajtunk, lefegyverzett és kifosztott magyarokon, semmi sem félelmetes, éppen csak az igazságban rejlő gyújtó, robbantó és porlasztó erő. Öngyilkossággal fölerő politikai balfogás lenne, ha a kis-antant-kormányok terrorja előtt meghátrálva, le-tennők jó fegyverünket és az ellenség kegyelmére bízánk a magunk és testvéreink sorsát.

Zavarosfejű és gyöngeszívű magyarok már kiszolgáltatták egyszer a magyarságot a „kultúrál-lamok lojalitásának” és az eredmény az lett, hogy a győztesek darabokra tépték nemzetünket. Ma nem is a nagyantanttal, hanem annak hazugságban fogant torzszülöttjével állunk szemben. Tizenöt esztendő szégyenletes tapasztalatai kitanítottak minket, hogy ettől az ellenféltől nem hogy lovagiasságot nem várhatunk, de még emberi érzést sem. Amíg talpon áll és ártani tud, addig ellensége marad mindennek, ami magyar.

A kisantant-propaganda ereje, hogy kész fülig belegázolni minden mocsárba, míg a magyarság kénytelen válogatni az utakban, amelyek erkölcsileg járhatók. Az ő kisebbségi politikájuk pedig abból a cinikus föltevésből indul ki, hogy Nyugat-Európa úgy sem fogja elhinni azokat a förtelmeségeket, melyeket ők a kisebbségekkel elkövetnek. Fedezéket építettek maguknak humánus és demokrata szólamokból, annak védelmében tartják üzemben embermészárszéküket.

A magyar felvilágosító hadjárat legsürgősebb feladata, hogy elpusztítsa ezeket a fedezékeket és rókalyukakat. A kisantant-kormányok kisebbségi

politikája álljon meztelenül a kultúrvilág szeme elé, vállaljon szolidaritást a saját lényével. Az őszinte színvallásnál megsemmisítőbb csapás nem érhetné ezt a rendszert.

Vérző szívvel gondolunk arra, hogy a magyar kisebbségekre ebben a harcban milyen szenvedések várnak. Emberfölötti lelkiemelőre, fegyelemre és hűsége lesz szükségük, hogy átmentsék önmagukat a jövőbe. Olyan erényekre, melyek az összes népek közül talán csak a hadbavonult magyarságban voltak meg mindenkor teljes mértékben. Soha nem volt nagyobb szükség ezeknek a nemzetmentő erényeknek érvényesítésére, mint ma. Ha szenvedve is, de harcolnunk kell; ez katonasors, magyar sors.

(1934 szeptember.)

mel
bad
zeti
hat
lett
köz
azon
baja
sem
Mag
meg
kézz
A tö
egye
amel
a Ha
Magy
vett
tába
és év
hatal

Kétszer kettő

A magyarságnak, amióta kinőtt pogány gyermek korából, nem volt egyéb vágya, mint hogy szabad földön a saját törvényei szerint élhessen. A nemzeti királyok alatt függetlenségét leginkább a német hatalomtól kellett félteni, nem mintha az kapzsibb lett volna bármely más európai hatalomnál, de mert közvetlen szomszéd volt. A római szent birodalom azonban sohasem tudta egybefogni saját erejét, több baja és gondja is volt otthon és Nyugat-Európában, semhogy nagyobb veszedelmére lehetett volna Magyarországnak.

Amikor a keleti barbárság a félhold jegyében megtámadta Európát, a keresztény Nyugat ölbetett kézzel nézte, hogyan vérzik el a magyar kapuőrség. A török iga alatt roskadozó nemzet végre is attól az egyetlen keresztény hatalomtól kapott segítséget, amely engesztelhetetlen ellensége volt a félholdnak: a Habsburg-háztól. A császárság megszabadította Magyarországot a barbár elnyomóktól, de drága árat vett érte: a bécsi kormány hatalmi vágyai szolgálátaba állította a magyar vért és a magyar aranyat és évszázadokon keresztül, valahányszor a Habsburg-hatalom megütközött valamelyik ellenfelével, a csá-

szári hadseregek előhadában ott lovagolt a magyar katona. Így jutott Magyarország abba a tragikus helyzetbe, hogy gyarapítania kellett azt az erőt, amelytől leginkább féltette a nemzeti életét, gyakran pedig harcolnia kellett oly nemzetek ellen, amelyekhez a szíve vonzotta.

A világháború feldöntötte a császári trónokat és Magyarország kilépett a régi hatalmi rendszer szolgálatából. Független lett Béctől, de függésbe jutott a keleti barbároktól, akik új név alatt új erőre kaptak. Csak a gúny nevezhet minket független nemzetnek, mert ezer éves életében a magyarság sohasem nélkülözötte annyira az állami függetlenség kellékeit, mint éppen ma, mikor a királyi trónját sem töltheti be és a határai védelmére sem szabad gondolnia. A magyarság egyharmada idegen népek szolgája, a maradék pedig kifosztottan és védtelenül áll a mellékek szegezett fegyverek vaskörében.

Az elnyomásnak és szolgaságnak ezt a rendszerét Franciaország tartja fent a Duna völgyében. Franciaország, amely megajándékozta a világot az emberi jogok fogalmával; Franciaország, ahol, mint egy új Olimpuson, a magyar nemzet ifjúkori ideáljai trónolnak. Mi sem természetesebb, mi sem emberibb, mint hogy a kínpadra feszített nép tekintete most is azok felé fordul, akik ellenségei ennek a szörnyű rendszernek. És ha egyszer majd Sopronnál kezdődik a hetvenmilliós Nagy-Németország határa? Nem fog akkor, az azonos helyzetben, újból érvényesülni a régi vonzóerő, amely Mohács után magához ragadta az összetört nemzetet?

Isten látja a magyar lelket; ez a nép ma sem

kíván egyebet, mint kívántak az ősei: mindenkitől függetlenül, szabad földön a maga életét élni. De a francia politika, amely ma a Duna völgyének sorsa, szörnyű következetességgel ostromozza nemzetünket Párizs ellenfeleinek táborába. Várható-e, elképzelhető-e, hogy egy lealázott, mindenéből kifosztott, kétségbeesett nép ellen tud majd állani a lelki kényszernek?

Valami reménységet meríthetünk abból, hogy vannak a francia közéletben éles szemek, amelyek felismerik helyzetünket és vannak nagystílú gondolkozók, akik jobb belátásra iparkodnak bírni a francia politikát. La Republique a február 22-iki számában a főszerkesztője, Pierre Dominique, tollából cikket közöl, amelyben a következő mondatot találjuk: „Franciaország nem haladhat tovább ezen az úton. Nem lehet, hogy örökké egy antirevizíós blokk feje legyen, amely szükségképpen ellene tömöríti a revizíós tábor, mint ahogyan már meg is történt.”

Nem történt még meg, formáserint még nem, de szükségképpen meg kell történnie, akár kívánjuk, akár nem, ha az antirevizíós blokk tovább hajszol minket azon az úton, amelyen előre haladni nincs kedvünk, de amelyen megállani nincs lehetőségünk.

Az európai népek lelkileg körülbelül egyformák. A népek csak azért nem ismerik egymást, mert egyikük sem tételezi fel a másikról, hogy abban ugyanazok a gondolatok és érzések élnek, mint ő benne. Nehezen tudják csak elhinni, hogy a kétszer kettő nemcsak Párizsban, de Budapesten is négy.

(1933 március.)

Afflavit Deus

Papíron gyönyörűen festett a terv. Kétféle népcsoport él majd a csillagok alatt: fegyveresek és fegyvertelenek, gazdagok és koldusok, urak és szolgák. És hogy rabszolgalázadás ne támadjon, szövetségek, katonai és gazdasági egyezmények vasbetontornyai közé falazzák Európát. A legyőzötteket pedig eltiltják attól, hogy közeledjenek egymáshoz. Mint a fegyenceket! És ez így marad, míg a világ világ lesz.

Papíron gyönyörűen festett. Valamit azonban kifelejtettek a számításból. Az életet! Halk fuvallat érkezett a végtelenségből és az örök időkre épített hatalmi rendszer fonnyadni és rothadni kezdett. Mi ez? Semmi rendkívüli, éppen csak érvényesül az élet törvénye. Az igazság. A költő szerint az isteni igazság fel van oldva a kozmikus következetességben, mint a só a tenger vizében. Láthatatlan, de ott van minden vízcseppben.

Afflavit Deus — és ők, akiké az ország és a hatalom, vérrel és tűzzel kezdtek álmodni. Sőt leszoktak az alvásról, mert az éjszakáik megteltek rettetéssel. Szuronyerdőkkel vették körül magukat, majd, mikor mégsem szüntek a rémlátásaik, elkezdtek ön-

magukkal alkudozni és egyezkedni. Leszorították a jóvátételt, kimondták a fegyverkezés egyenlőségét, bár nem volt bátorságuk, hogy végre is hajtsák.

Ujra lehelt az Isten és ekkor bomladozni kezdett az érdektársak szentszövetsége. Lengyelország kezét fogott Németországgal és a kisantant csatát veszített, anélkül, hogy ellenséget látott volna. Most pedig Brocqueville belga miniszterelnök és Hymans külügyminiszter nyíltan és élesen szakítottak a győztesek rabtartó politikájával.

A szövetkezett és társult hatalmak világszövetségéből megmaradt Párizsnak a kisantant. És mikor olaszok, magyarok és osztrákok kezét fognak egymással, a kisantant vak dühvel veti magát azokra, akik a legártatlanabbak a dologban: a magyar kisebbségekre. Az erőszakosságok és törvénytíprások, melyekről napról-napra hallunk, úgy festenek a XX. században, mint fajirtó és vallásüldöző ősidők sötét emlékei. Jól tudják, hogy az igazság, mely minden egészséges teremtménynek életet ad, nekik a pusztulás. Ha egyszer majd ráfanyalodnak — pedig bármennyire is védekezzenek ellene, egyszer csak rá fognak fanyalodni —, hogy tisztességes kormányzati eszközökkel kísérletezzenek, akkor meg fog kondulni fölöttük a halálharang.

És mi legyen velünk, a világháború rokkant nemzetével? A kövek, melyekből a mai Európa épült, megindultak, mint a rosszul falazott házé és mire megint egyensúlyba jutnak, már más képe lesz a világnak.

Jaj nekünk, ha megint keleti egykedvűséggel várjuk a jövőt! El fog minket gázolni. Ha pedig új-

ból szétszóródnak a csontjaink, akkor száz évig sem lesz belőlünk egész nemzet.

Az önfenntartás ösztöne parancsolja, hogy lán-
goló írással beleégessük a világ emlékezetébe a re-
vizió szót. Európának meg kell értenie és meg is fogja
érteni, ha kellő hangsúllyal mondjuk neki, hogy Ma-
gyarország soha, semmi körülmények közt nem tud
belenyugodni a készülő új rendbe, ha az nem hozza
meg országhatárainak revízióját. Meg fogja érteni,
hogy a népek minden vágyakozása a béke után hiába-
való marad, ha meg nem gyógyítják előbb Trianon
gennyedő sebét.

A megalkuvók és lábujjhegyen járók; a poli-
tikusok, akik a pártjuktól nem látják az országot;
az önmagukat tömjénezők és a közömbösek; a jól-
lakottak és minden változástól irtózók: tűnjenek el
és hallgassanak. Ami ész, bátorság és áldozatkészség
van az országban, az álljon az arcvonal elé, hogy
utat törjön a nemzetnek a jobb jövő felé. Mert raj-
tunk a felelősség, ha a mi népünket is elfujja az
isteni lehellet.

(1934 március.)

November

Leesett az első hó, de olyan örömünk bizony nem telik benne, mint boldog gyermekkorunkban. Az elmúlt esztendőök tapasztalatai szerint többnyire ilyenkor veszi kezdetét az a vigasztalatlan időszak, mikor a nap vastag ködfüggönyök mögött teszi meg égi útját és Budapest jó időre homályba borul. És ilyenkor veszi kezdetét a kísérteties csata, melyet a szegénység a hideg és az éhség rémeivel vív.

A tél komor fenyegetésként lappang a korai esthomályban. Vigasztalás az, hogy míg nálunk novemberi szél süvölt a kopasz fák közt, addig valahol délen virágpompába borul a tavasz? Az ujság, a rádió, a film: képeket, színeket, hangokat vetít az érzékeinkbe és mi az énünk egy töredékével ott élünk azokon a tájakon, ahol virágmezők illatoznak, mádárseregek énekelnek, szép ifjú emberek sütkéreznek a tenger fővényében. A tudat, hogy a legújabb közlekedési eszközökkel mindezt rövid napok alatt elérhetnők, lelkileg bekapcsol minket a világ vérkeringésébe.

Különös azonban, hogy az élet körének nagyszerű kitágulása, a távolság fogalmának elsorvadása nem tudja a néneket megszabadítani a magány gyöt-

relmes érzésétől. Sőt ellenkezően, ma már az örök nyár országában élő európaiakat is téli sejtelmek aggasztják. Ott is mintha éreznék a civilizáció nagy telének közeledését.

Mert az érzelmi kötelek, melyekről azt hittük, hogy felebaráti közösségbe fogják fűzni a népeket, meglazultak, foszlósak lettek. Az államkormányzat művészete ma abban érvényesül, hogy szövetségeseket keres a szomszéd országok ellen és áldozatok árán is meg akarja nehezíteni más népek életét. Európa elvesztette képességét, hogy fölismerje közös érdekeit és közös veszedelmeit.

Ki törődik azzal, hogy messzi Keleten új sorsot kovácsolnak az emberiségnek és hogy a munkába nem engednek beleszólást Európának? Pedig ez Európa sorsa is lesz.

*

Vannak azonban népek, vagy talán csak kormányok, amelyek nem tanulták még meg, hogy novemberre december következik.

A cseh bíróság fogházbüntetésre ítelt egy felvidéki embert, aki Budapesten járva, a templomban a többi hívőkkel együtt énekelte a Himnuszot. Nagyszalontáról pedig az a hír érkezik, hogy a román hatóságok a tanácsteremből eltávolították a városalapító és a nagy költő arcképét. Magyarok voltak, egyéb indokolás nem kell. Ugyanakkor egy bukaresti lap felszólítást intéz a magyarokhoz, vándoroljanak vissza őshazájukba, mert itt a Duna mellett már semmi keresnivalójuk. És így tovább! Tegnap is voltak ilyen híreink, holnap is lesznek.

Lébédiába vagy hová a csodába visszavándorol-

nunk bajos lenne, mert ennek a fajtának csak a legkisebbik része fogant a keleti steppekben, egyébként pedig jóval mélyebben eresztette le gyökereit Európa történelmi és kulturális talajába, mint a körülötte lakó népek bármelyike.

Ennél az együgyű tréfánál figyelemreméltóbb jelenség, hogy a cseh és román lélek még ma is tud hinni az örök nyárban. A csehek és románok külön nyarában. Csakugyan olyan tanulságokat merítettek a saját történelmi multjukból? Soha sem éltek át téli viharokat, amelyek széttépték és szétszórták népüket? Megfeledkeztek a közömbösség hó- és jég-retegéről, mely évszázadokon át betemette és láthatatlanná tette fajtájukat?

Ha én cseh vagy román volnék, arra gondolnék, hogy jöhet megint idő, mikor Prágában vagy Bukarestben büntetendő cselekmény lesz hazafias dalok éneklése. Jöhet! Vagy nem vettek még tudomást azokról az erőkről, amelyek gigantikusan bontakoznak ki a tőszomszédságukban? Ki biztosítja a jövőjét annak a kis népnek, amelynek a terjeszkedés vágyától lázas világhatalom a szomszédja? Van Benes és Titulescu urak agyában annyi furfang, hogy pórázon tudják vezetni Dsengisz-Khánt, vagy Attila királyt?

Ők azonban nem hisznek benne, hogy Csehországra, Romániára is hullhat még dér. Az erőszak politikájával pedig előre igazolnak minden erőszakot, mely ellenük támadhat.

*

Mi már kitanultuk a téli viharok természetét. Nagy-Magyarországon ez az erőgyűjtés és pihenés

évszaka volt. Nemcsak az anyatermészetnek, hanem az embernek is. Ősszel megteltek a csűrök, kamrák és pincék; a télnek a pattogó kályhatűz, a bő táplálék, az ünnepi örömek adták meg ábrázatát.

Mi, csonkamagyarországiak azonban rettegve nézünk a hideg évszak elé, mert tudjuk, hogy az sokezer embernek a létért való küzdelem súlyos időszaka lesz. És akinek nem is kell féltenie a saját családját a hidegtől és éhségtől, az sem tud örülni a karácsonynak, mikor az angyali kórusba belesír a trianoni nyomorúság.

(1935. november.)

„Erkölcsei lefegyverzés“

A leszerelési konferencia tárgyalásait tehát sikerült odaterelni, hogy nincs többé szó a veszedelemről, amellyel a fegyverkezési mánia a világbékét fenyegeti. Senkisem beszél már arról, hogy Európa egyik fele állandóan fegyvert szegez a meztelenre vetkőztetett másik fél mellének; a nagyszabású előkészületek, amelyeket repülőrajok és mérges gázgyárak a polgári lakosság tömeges lemészárlására tesznek, szintén nem nyugtalanítják a konferenciát. Genf ma a világbékét nem a hadseregektől, hanem a szó és az író toll embereitől, a „háborús uszítóktól” félti.

*

A kisantant-diplomaták felkaptak egy jóhiszemű lengyel ötletet és káprázatos szcenikai ügyességgel az ügynevezett erkölcsi lefegyverzés színpalat tölték az anyagi leszerelés elé. Az erkölcsi lefegyverzés pedig a valóságban nem egyéb, mint az utódállamok válasza a revíziós mozgalomra.

Bizonyos, hogy jól választották meg a lélektani pillanatot, amikor tervükkel a nyilvánosság elé léptek. Jól választották meg, mert az ellentétek, ame-

lyek a nagyhatalmak közt a leszerelés kérdésében fennállanak, kívánatosná teszik, hogy más, ártatlannabb és az összeütközés lehetőségét levezető tárgyra tereljék a figyelmet, anélkül, hogy azért végleg elhagynák a konferencia eredeti talaját. A militarista hatalmak szívesen vitatnak meg elméleti kérdéseket, csak a bűvárhajóikat és repülő rajaikat ne hánytorgassa senki.

De a forma, amelyet az erkölcsi lefegyverzők kieszeltek, ugyancsak szellemesnek mondható és mindenképpen alkalmas arra, hogy a világ hímnemű és nőnemű békeapostolait a kisantant szekere elé fogja. Ők a világbékét a háborús uszítás megfékezésével akarják előkészíteni. Rokonszenves és logikus gondolat, ügyebár? Háborús uszító mindenki, aki gyűlöletet szít a népek között. Ez is helyes, nemde? Uszító továbbá mindenki, aki a mai politikai jogrend ellen agitál... De itt álljunk meg! Ha én a nyilvánosság előtt akár élőszóval, akár ujságcikkben, tudományos adatokkal bebizonyítom, hogy csalással és hamisítással ragadták el tőlünk a Felvidéket, akkor csakugyan nem a csehek szeretetére és megbecsülésére ösztönzöm a közvéleményt. Ha pedig megállapítom, hogy a trianoni határok tarthatatlanok, akkor izgatok a fennálló jogrend ellen.

A helyzet tehát a kisantant ügyessége következtében úgy alakult, hogy a háborús veszedelem nem a képtelen országhatárokból, nem is a fegyverkezés égbekiáltó egyenlőtlenségében, még kevésbé a nemzeti kisebbségek kifosztásában és eltiprásában keresendő, hanem egyedül és kizárólag

csak azokban a szóbeli kommentárookban, amelyeket ezek a tények belőlünk kiváltak!

*

Egy pillanatra sem szabad elfelejtenünk, hogy a *nemzetközi ellenőrzés*, amellyel a háborús uszítást megfékezni szeretnék, alapjában véve a Nemzetek Szövetségének ellenőrzése lenne. Tudjuk, hogy Genf a multban hogyan bánt el velünk és hogyan a kisantanttal, tehát vakoknak kellene lennünk, ha nem látnók meg a hálót, melyet az erkölcsi lefegyverzők a nyakunkba készülnek vetni. Az ügyesen összebogozott elméleti igazságok és gyakorlati hazugságok hálója ez.

Valóság, hogy a legyőzött országokban senki sem kívánja a háborút. Ki olvasott már magyar lapban közleményt, amelyre rá lehetett volna sütni a háborús izgatás bélyegét? A mi népünk különben sem gyűlölködő természetű és kétségtelen, hogy a kisantant-sajtóból napról-napra a fajgyűlölet elképesztőbb lángjai lobbannak ki, mint a magyar sajtóból.

Tehát hol a háborús izgatás? Válasz: azokban a magyar hadikészületekre vonatkozó, hazug hírekben, amelyeket a kisantant-sajtó rendszeresen világgá szokott röpíteni. Hiszen nemrégiben is hangos derűtséggel olvastuk a prágai sajtó hírét, hogy névtelen megbízótól egész tankcsordák döcögnek Budapest felé. Kitűnik azonban, hogy a hazugságok, amelyeket terjesztőik maguk sem vesznek komolyan, legkevésbé sem nevetségesek, mert céljuk az, hogy homályos veszedelmek sejtelmét

ébresszék Európában és előkészítsék a közvéleményt az erkölcsi lefegyverzés tervére.

*

Legújabbán a Treuga Dei gondolatával akarják puhítani a magyar közvéleményt. „Először hozzuk rendbe Keleteurópa gazdasági bajait, később majd rátérhetünk a politikai bajokra is” — hangoztatják jólelkűen a kisantant reprezentatív férfiai. Nekünk azonban egy pillanatra sem szabad elfelejtenünk, hogy gazdasági életünk állandó fertőző méregfészke Trianon. Amíg a békeszerződés érvényben van, addig talán szó lehet pillanatnyi enyhülésről, de gyógyulásról nem.

A katasztrofális gazdasági helyzet nem háttérbe, hanem előtérbe állítja a revízió gondolatát. A külföld gondolkozó fejei mind nagyobb számmal megértik, hogy a kisantant-államok gazdasági és politikai züllését ugyancsak Trianon okozta, amikor számra nézve kicsi és kultúra tekintetében fejletlen népeket olyan imperialista feladatok elé állított, amilyeneknek megoldása nagyhatalmaknak sem sikerült soha.

*

A kisantant ma még mindent a jövőtől vár és azért az időnyerés politikáját erőszakolja. Ennek eszköze a kínpadra feszített Igazság sikoltásának elnémitása, amihez az erkölcsi lefegyverzés szolgáltatná az ürügyet.

Genfből, egyébként igen jól értesült forrásból, azt a hírt vettük, hogy a békekonferencia előreláthatóan a magáévá fogja tenni a Zaleski—Pella-féle

tervezetet! Mi ezt nem hisszük, ez csak akkor volna lehetséges, ha az európai közvélemény nem venne tudomást a balkáni békebonbonokba kevert patkányméregről. A legyőzött államok diplomáciájának feladata, hogy leleplezze a méregkeverést és reménytelenül élheteretlennek kellene lennie, ha ez nem sikerülne neki.

(1932 március.)

Rabmagyarok

A Pesti Hirlap pénteki számában egy felvidéki rabmagyar levelével foglalkozott. Ha most tovább gombolyítom a megkezdett fonalat, azért teszem, hogy eljussunk olyan igazságokhoz, amelyeknek szélesebbkörű elterjedését kívánatosnak tartom.

I. A felvidéki levélíró ismerteti a cseh propaganda némely fogását és eddig elért eredményeit és panaszkodik, hogy a mi részünkről *jóformán semmi* sem történik ennek ellensúlyozására. Ez csakugyan igaz, amennyiben a Felvidéken folyó magyar-ellenes propagandáról van csak szó. Annak ellensúlyozására mi nem tehetünk semmit és később meg is fogom mondani, miért nem.

A külföldi cseh propaganda méregfogainak kitörésére azonban történt egy s más, mindenesetre annyi, ami több a semminél. Erre vonatkozóan hallgassunk ki két tanut, akiket nem érhet a gyanu, hogy hízelegni kívánnak a nemzeti hiúságunknak. Az egyik cseh, a másik román.

A cseh *O. Voadlo* még az elmúlt évben a *Nové Cechy* 8. és 9. számában beszámolt bizonyos tapasztalatairól, amelyeket angol földön gyűjtött. A cikkekből átveszek néhány jellemző mondatot.

„A magyar propaganda — írja *Voadlo* —

megérdemelte sikereit angolszász földön, mert kész tudományos apparátussal lépett föl . . . Átgondolt, tervszerű sztratégiai műről van szó és bástya bástya után az ellenfél kezébe esik. Akit ők egyszer megnyernek, az elveszett ránk nézve, mert az angolok hű barátok . . .” „Megnyerték a legerősebb sajtómágnást, megnyertek befolyásos hírlapírókat, amilyen például Sir Robert Donald, megnyerték a nemesség köreit, a parlament súlyos tagjait, köztük Kennworthy liberális képviselőt (Amerikában Borah szenátort!) és Lloyd George-ot, nemkülönben egyházi méltóságokat, mint a kiváló publicistát és filozófust: Inget, a Szent Pál-templom dékánját, megnyertek népszerű írókat, köztük Chestertont és Galsworthyt, továbbá a világszervezetek fejeit, mint Besant, szóval: a közélet legbefolyásosabb szereplőit . . .” „Dolgoznak az egyetemeken és Oxfordot csakhamar megszállták . . .” „Ügyesen ki tudnak használni bizonyos alkalmakat. Tuka bebörtönzésének például rögtön visszhangja támadt a chicagói egyetemen. A kulturális hódításainkat el tudják homályosítani. Ha Londonban egy cseh zenedarabot adnak elő, mindjárt utána három magyart játszanak . . .” „Ha Londonban egy cseh író előadást tart Csehszlovákiáról, ők (a magyarok) telefon útján csakhamar szereznek angol előadót, aki már járt Csehszlovákiában és akinek gáncsoskodásai nagyobb hitelre találnak . . .”

Elég a csehből ennyi, most halljuk a román hangot. *La Bulgarie*, szófiai francia nyelvű lap, kiadatlanban közli az *Universul* egyik cikkét. (Az eredeti cikk nem volt a kezemben.)

„Az *Universul* — írja *La Bulgarie* — arról számol be, hogy a Románia és a trianoni béke ellen irányuló magyar propaganda újból nagy erőre kapott a külföldön. Nagyszámú könyvet, nyomtatványt, etnografiai térképet, albumot terjesztenek mindenfelé. Külföldi napilapok és szemlék tömegesen közlik a magyarok által sugalmazott cikkeket. Több országban egyetemi és nyilvános előadásokat tartanak Magyarországról és a trianoni igazságtalanságról. Újabban a magyar revizionisták kiterjesztették munkájukat a skandináv országokra is. Egy svéd tudós, aki több hónapot töltött Magyarországon, a stockholmi egyetemen előadássorozatot tart, „A trianoni béke és gazdasági következményei” címen. Azt a tételt vitatja, hogy az európai krízis nem enyhülhet mindaddig, míg revízió alá nem veszik a trianoni békét.”

Ez a román hang. Az igazság kedvéért megállapítom, hogy a hazafias aggodalom úgy a cseh, mint a román hírlapíróval sötétebbnek láttatja a helyzetet a valónál. Mi magyarok sokat mulasztottunk, amit megtehettünk volna; viszont az is bizonyos, a kisantant fizetett és önkéntes ügynökeinek ügyetlenségében gyakran telik örömünk.

Az elért eredmények nem egyes emberek vagy társadalmi szervezetek munkájának, hanem elsősorban az igazság átütő erejének köszönhetőek. Embereknek és egyesületeknek csak egy szerep juthat: ajtót nyitni az igazságnak.

II. A Pesti Hírlap munkatársa azt mondja pénteki cikkében: „A rabmagyarok lelkében a jobb jövő iránti bizalmat ébren tartani és őket nehéz küzdel-

mükben támogatni talán még fontosabb, mint a külföld felvilágosítására törekedni."

Aláírom. Kérdés azonban: ki tartsa a rabmagyarokban a lelket? Nekem ugyanis kezdettől fogva az volt a véleményem, hogy az integritás alapján álló társadalmi szervezetek egyáltalában ne kereszenek összeköttetést a megszállt területek magyarságával, mert ez csak titkos összeköttetés lehetne és ismerve nemzeti vérmérsékletünket, matematikai biztossággal előre mondhatjuk, hogy az ilyen titkos szálak előbb-utóbb nyilvánosságra kerülnek és ebben az esetben a kisantant-kormányok részéről olyan vad üldözés indulna meg, amely egykettőre megtizedelné a vezető értelmiséget. Hogy mire képesek még saját szláv testvéreikkel szemben is, azt láttuk a Tuka- és Macsek-perekben.

Hitem szerint a megszállott területek magyarságának irányítása és erkölcsi támogatása olyan kötelesség, amelynek teljesítésére csakis az ottani értelmiség képes. Mi a feladat? A magyarság erkölcsi és anyagi javaiból minél többet átmenteni a jövőbe. A jövő pedig az ifjúságé, éppen azért döntő fontosságú, hogy az ifjúság magyar érzésben és nemzeti kultúrában nevelődjék.

Nem vagyok képes megérteni, mit jelent a felvidéki rabmagyarnak az a megjegyzése, hogy a magyar apa hiába magyarázza fiának, hogy Petőfi, ha eredetileg Petrovics volt is, mégis magyar költő volt. Amit minden művelt európai ember tud Petőfiről, azt a felvidéki fiúknak is tudniuk illik. Ha ezek az éretlen gyümölcsök ilyen könnyen lehullanak a

magyarság fájáról, akkor bizonyára férgesek voltak. Vagy a törzsük volt beteg?

Annyira hitvány volna a magyarság, hogy nem tudná megcsinálni ugyanazt, amit előtte megcsináltak már a románok, lengyelek és szerbek: hogy elválasztó országhatárok és szuronyok fölött egységes kultúréletet éljenek? Ez az a feladat, amelynek teljesítése közben senki sem segíthet a rabmagyarságon, ezt magának kell vállalnia céltudatosan, fegyelmezetten, vasakarattal. Ha erre képtelen, akkor bebizonyította, hogy a cseh, rác és oláh uralom nem egyéb, mint történelmi igazságszolgáltatás.

Szerencsére vannak a birtokomban megnyugtatóbb adatok is. Arról szólnak, hogy az utódállamok kulturális központjaiba tömörült ifjúság egy része teljes tudatában van a súlyos kötelességeknek, amelyek a nemzeti katasztrófa következtében rászakadtak. Akárhogyan alakuljon is a rabmagyarság jövője, ezek az ifjak lesznek a népük hivatott vezérei. Ők, akik egyebek közt azt is tudják, ki volt Petőfi Sándor.

(1932 április.)

Kisebbség és revízió

Jól tudjuk, van kölcsönhatás a revíziós mozgalom és a magyar kisebbségek szenvedései közt. Minél több ellenszenv gyülemlik fel világszerte a kisantant-államok leleplezett kormányzati moráljával szemben, annál ádázabb bosszúvággyal vetik rá magukat a kezükbe adott magyarságra. A revíziós mozgalom sikereiért könnyekkel és vérrel fizetnek testvéreink túl a trianoni határokon.

A brit parlamenti csoport megalakulása, gróf Bethlen és Eckhardt Tibor angolországi szereplése, sőt Gömbös miniszterelnök római tárgyalásai is, valóságos terror-hullámokat váltottak ki a szomszéd államokban. Úgy látszik, a semmiféle jogérzet és szeméremérzet által nem fegyelmezett kisebbségi politika nem egyéb, mint a jövőtől való félelem kitörése.

Kínos és fájdalmas érzés azt tapasztalnunk, hogy a mi revíziós munkánk is fokozza magyar testvéreink szenvedéseit. Elvértve már hangokat is hallottunk, nem volna-e jobb, ha beletörődnénk a „történeti helyzetbe” és ezáltal lehetőséget adnánk a kisantant-kormányoknak, hogy emberségesebben bánjanak magyar kisebbségeikkel. Mert ha azok nem lesznek

többé „veszedelmesek”, akkor magától le fog lohadni az üldözési düh. Hasonló megfontolások a török hódoltság idején is hallhatók voltak.

Sajnos, a számvetés nem annyira egyszerű, mint hihetné az ember. Nem arról van szó, hogy taktikai téren engedményeket tegyünk és jókedvre hangoljuk a hódoltsági basákat és bégeket, hanem igenis arról, hogy akarjuk-e egyáltalában folytatni ezeréves nemzeti közösségünket, vagy inkább lemondunk magunkról és a jövőnkéről. Arról van szó, hogy mi magyarok el akarunk-e széledni, mint a pásztorát vesztett nyáj, hogy bárányokká szelidülve élünk abban az őserdőben, ahol rajtunk kívül csupa ragadozó lakik.

A mai világrend mellett, ezt mindenki tudja, létjogosultsága csak olyan népnek lehet, amelynek fiai, közös célok érdekében, hajlandók magukra venni a szenvedést. Minden állami tekintély alapja: a polgárok áldozatkészsége. Hogy kétezer évvel Jézus hegyi beszéde után így van, az szégyen, de nem a mi, hanem az európai civilizáció szégyene. Mi egyáltalában nem választhatunk szabadon harc és béke, hanem csak győzelem és halál között.

A világ tehát csak olyan népekről vesz tudomást, amelyekben megvan az élet bátorsága és ereje. Amely nép lemond önmagáról, az nyom nélkül elkallódik az időben. Más népek belátására, könyörületére, segítségére senki se számítson. Midőn Szovjet-Oroszországban milliókat lemészároltak és milliók éhenhaltak, az Európának csak szenzációs ujsághír volt, semmivel sem több. Ha a magyar revíziós mozgalom több az ujsághírnél, annak magyarázata, hogy

a világ a mozgalom mögött megérzi egy férfias nép halálos elszántságát. Megérzi az egész magyarságot egyesítő akaratot, hogy a nemzet szellemi és erkölcsi erejét akkor és ott és olyan formában vesse latba, amikor, ahol és ahogyan azt a revízió érdeke kívánja. Abban mindannyian egyetértünk, hogy nekünk senki sem lehet barátunk, aki ellenzi és senki sem lehet ellenségünk, aki elősegíti a revíziót.

Téved egyébként, aki azt hiszi, hogy a megálázódásunkkal biztosítani tudnók a magyar kisebbségek helyzetét. A kisantant-államok a mohóságukban oly sokat ragadtak el nemzeti örökségünk-ből, hogy józan ésszel nem is hihetnek a magyarság megbékülésében. A mohóságuk arra kényszeríti őket, hogy bizalmatlanok legyenek, a bizalmatlanságuk pedig szükségszerűen gyűlölködökké teszi őket.

Meggyőződésünk szerint a kisantant-államokat, mint nemzeti egységre törekvő alakulatokat, nem is lehet tisztességes és emberséges eszközökkel kormányozni. A cseh hazudozás, a román korrupció, a szerb vérengzés, ha különböző faji tulajdonságok termékei is, végeredményben ugyanannak az önfenn-tartó ösztönnek kétségbeesett megnyilatkozásai.

Mindez nem politika, hanem több annál: élet és halál kérdése. A világháború, bár változott alakban, ma is folyik. A megszállt területeken élő testvéreink viselik leginkább a terheit és veszedelmeit. Ők ennek a szörnyű harcnak hősei és vértanui. A szenvedéseikért feleljenek az Örök Igazság előtt azok, akik a Balkán határait előretolták a magyar Alföld közepéig és íróasztaluk mellett köztársaságot gondoltak ki, melynek Szobnál kezdődik a határa.

Ha azonban meg akarjuk menteni testvéreinket, annak nem az a módja, hogy átengedjük őket sor-suknak, hanem olyan távolságot kell teremtenünk köztük és kínzóik közt, hogy ezek el ne érhék őket tüskés ostorukkal. A revíziós mozgalomnak pedig ez a célja.

(1934 március.)

Scotus Viator erkölcsi halála

Seton Watsonnek, akit nálunk inkább Scotus Viatornak ismernek, nem csekély része volt benne, hogy az angol közvélemény annakidején belenyugodott Magyarország feldarabolásába. Pedig nem volt egyszerű dolog: hidat építeni az angol társadalom hagyományos magyarbarátságától a nemzetirtó trianoni szerződésig.

Seton Watson egy emberéleten keresztül dolgozott a halál hídján, dolgozott az angolszász ember szívósságával, a tudós rendszerességével, a mániákus elvakultságával. Neki, nem tudjuk, miféle tapasztalatok révén, az volt a meggyőződése, hogy a kettős monarchia szlávjaiban és románjaiban kiváló államalkotó képességek szunnyadnak és ha azok egyszer szabadon érvényesülhetnek, akkor a Duna medencéje, az önkényuralom ősi vadászterülete, rabszolgáltatók romantikus és korhadtt haciendája: a jog és a demokrácia hazája lesz.

A világtörténelem szeszélye úgy akarta, hogy Seton Watson megérje utópista álmának megvalósulását. Ha a győző diadalérzete fokozódik a legyőzöttek szenvedéseivel (és nem válik dicsőségére az emberiségnek, hogy a valóságban úgy is van!) ak-

kor Trianon után Seton Watson lelke az istenek mámorát élvezhette, mert a népvándorlás véres zavarai óta soha emberek politikai átalakulás következtében többet nem szenvedtek, erkölcsiekben és anyagiakban nagyobbat nem vesztek, mint ennek a szerencsétlen Magyarországnak a polgárai. Ami testi és lelki sanyargatást, megalázást és nyomorúságot hatalomra jutott indiántörzsek rázúdítanak fehérbőrű áldozataikra, abból mi kivettük a részünket.

Seton Watson azonban sokkal okosabb író, semhogy szemet merne hunyni a szörnyűségek rendszere fölött, amelyet pártfogoltjai kormányzásnak neveznek. Ő csakugyan a jog és a szabadság uralmáért kívánt harcolni és fájdalmas megcségyenülés érhetne, midőn arra eszmélt, hogy ő tudtán és akaratán kívül az erőszak és a faji önzés katonája volt.

A hiúságában megszégyenített ember jajdult föl, midőn megbélyegezte egyízben a román, más alkalommal a cseh kisebbségi politikát. Lesújtóan tanulságos lehetett rá nézve a „Reply” című füzet, amelyet a legbátrabb szlovák politikus, a Bécsben élő Jehlicska Ferenc tanár dedikált neki. Az igazság ritkán lépett még fényesebb szellemi fegyverzetben a nyilvánosság elé, mint Jehlicska angol írásában.

Seton Watson most egykori választott népéről, a szerbekről nyilatkozik. Az Observerben megjelent: „Jugoszlávia veszedelme” című cikke arról tanusodik, hogy kitűnően ismeri a belgrádi politika rejtelmeit. Tudja, hogy a diktatúra lejtőjén, amelyre

Karagyorgyevics Sándor rálépett, nincs többé megállás. Tisztában van vele, hogy Srskics miniszterelnök a legsötétebb reakció embere és hogy Lazics, az új belügyminiszter, a macedóniai rémuralom megszervezője. Seton Watson előtt nincs szerb titok, ő tudja, hogy az ellenzéki pártokat egyszerűen feloszlatták s eltiltották, a parlamenti beszédeket rendőri cenzura alá vették, a képviselők mentelmi jogát megszüntették, a sajtót elnémították, a gyülekezési jogot felfüggesztették, a politikai foglyokat pedig kiszolgáltatták a mindenható rendőrruralom középkori vallató módszereinek. Tudomást vesz még egy régi komitácsivezérnek a félhivatalos Vremeben megjelent vad hencegéséről is, hogy a kis Szerbia, amely 1914-ben egyszer már fölfordította a világot, most újból föl fogja borítani!

Mindezekből a megsemmisítő adatokból azt a következtetést vonja le, hogy nem lehet fenntartani a centralista rendszert, hanem az állam alapjait, amelyeket 1918-ban hibásan raktak le, föderalista elvek szerint kell átépíteni.

Olvassuk az angol publicista fájdalomban fogalmazott cikkeit és az az érzésünk, hogy óvnunk kell a magyar közvéleményt, nehogy optimista következtetéseket fűzzön hozzájuk. Seton Watson, miután napról-napra inkább meggyőződik róla, hogy a trianoni-híd, amelynek ő egyik buzgó tervezője volt, nem az élet, hanem a halál céljait szolgálja: nem meri magának bevallani kudarcát, hanem a tatározás és foltozás kicsinyes fogásaival akar segíteni a bajon.

És ezen nincs is mit csodálkoznunk. Ez az épít-

kezés volt életének nagy munkája és ha ki merné mondani, hogy elhibázott és hasznavehetetlen mű, akkor azt is bevallaná, hogy kárbavesztett az élete. Az igazságszeretetnek ilyen heroikus bátorságát átlagos embertől nem lehet elvárni, csak a legnagyobb és leghősiesebb lelkektől.

Az angol publicista tehát megrokkant önérzettel és megcsappant tekintéllyel tovább fogja magyarázni és mentegezni a művét, foltozó és tatarozó kísérleteken fogja törni összeboruló fejét, új alkotmányokat és új kormányrendszereket fog kigondolni íróasztala mellett. Nem fogja azonban belátni, hogy a baj nem az elvekben, hanem az emberekben van, nem a kormányrendszerekben, hanem favorizált népeinek lelki diszpozíciójában, amely képtelenné teszi őket arra, hogy demokratikus államformák közt békés kultúréletet éljenek. Nem fogja belátni, hogy azok, akik magyar és német polgárok millióit kiszolgáltatták a komitácsi-uralomnak, például vetették az európai műveltséget a barbárságnak.

Ezeknek az igazságoknak és a belőlük folyó következtetések fölismerését újabb angol publicistától kell várnunk. Seton Watson összegyűjtött könyveire és élete művére az utókor rá fogja jegezni zárszavát: Az akaratereje nagy, az ítélőképessége semmi volt.

(1932 július.)

Watson és a gyerekek

A Fejérmegyei Naplónak az az ötlete támadt, hogy ifjúsági mellékletében revíziós pályázatot hirdessen. A tétel: „Válasz Scotus Viator revízióellenes könyvére.” A nevelő célzatú pályázat eredményes volt, amennyiben nagy számmal érkeztek diákok és diákleányok írásművei. A pályaművek átlapozása után meg lehet állapítanunk, hogy a fiatalok ismerik a revízió kérdésének magyar vonatkozásait és forró és fájó szeretettel érzik át a hazájukon esett igazságtalanságot.

Az ellentét érdekes. Egyik oldalon áll a nagytudású, semmiféle érzelmi vagy lelkiismereti balasztal meg nem terhelt brit professzor, aki egész intellektuális életét arra építette fel, hogy tönkretegye a magyarságot. Erre a célra külön szervei fejlődtek, mint azoknak a tengeri puhányoknak, melyek csendes és szívós munkával megfúrják a hajófenék tölgyfa palánkjait.

Könnyen érthető, hogy Watson tanár, aki a trianoni szerződésben saját életművének megkoronázását látja, a revíziós mozgalomban ellene irányított merényletet sejt. Könyvében, melyben a békeszerződés megváltoztatása ellen tiltakozik, egy

egyébként tartózkodó egyéniség szokatlan őszinteséggel nyilatkozik meg. A könyv hasábjairól olyan író lép előnk, aki jól tudja, mikor engedheti meg magának az igazmondás fényűzését és mikor kell hidegvérrel hazudnia; ismeri azokat a kenetes szövegeket, melyekkel hatni lehet a jóhiszemű angol olvasóra és ért hozzá, hogy a tények önkényes csoportosításával elleplezze az igazságot.

Ezzel a tudós, furfangos és számítva gyűlölködő professzorral szemben felvonul a fehértvári ifjúság, a maga naiv és forró hitével, a maga becsületese és bánatos magyar haragjával.

Nekünk úgy tetszik, hogy a megható aránytalanság, amely Scotus Viator és a magyar diákok készsége és polemikus körmondfonsága közt van, szimbolikus jelentőségű a revízió egész ügyére.

Ellenségeink talpig fegyverben álló és szerződésekkel összekovácsolt hatalmi szervezete nagy állami költségvetési tételeket fordít a revízióellenes propagandára, melynek szóvivői a túloldal legképzettebb diplomatai és legjobb tollú publicistái. Velük szemben áll a mi revíziós szervezkedésünk, mely sok tekintetben a rögtönzés jellegét viseli magán, hiszen önkéntes munkaerők irányítják és a magyar társadalom nagylelkű adományai tartják fenn. Ha mégis vannak meglepő eredményei, ha ellenállhatatlan erővel halad előre, azt az igazság átütő erejének köszönheti.

A kormány és vele az egész nemzet magáévá tette a revízió gondolatát, de nem történt gondoskodás, hogy az a saját fontosságához méltó formában érvényesüljön és maradék nélkül kiaknázzon

minden kínálkozó lehetőséget. Sőt hivatalos és nem-hivatalos körökben még mindig vannak urak, akik közömbös, értelmetlen, vagy éppenséggel ellenséges szemmel nézik a nemzetmentő munkát. Semmi sikernek nem képesek örülni, ha nem az ő sikerük.

Elgondolni is fárasztó, hogy egy-egy revíziós akció előtt a vis inertiae mekkora ellenállását kell leküzdeni. Hány nagy reményekre jogosító vállalkozás maradt már abba efféle huzavonák miatt. És hányszor kellett Magyarország egy-egy külföldi barátját megvédeni magyar kis- és nagyurak nyegle és ostoba kiszólásai ellen. És milyen buzgón szították az ellenszenvet a revízió egy-egy fáradhatatlan és áldozatra kész előharcosa ellen, „nehogy égbe nőjenek a fák”. Elmondhatjuk: élvezet és tisztesség volna szolgálnunk a revíziót, ha csak *külső* ellenségekkel volna bajunk!

A revízióról szólva, valaki mostanában azt a szemrehányást tette a budapesti sajtó egy részének, hogy a németországi tragikus események ismertetése alkalmával nem annyira a nemzet érdekeit, hanem tudja Isten miféle vicinális szempontokat képviselt. Vajjon mit követelt volna a nemzet és a revízió érdeke? Ezt a kérdést nem lehet ujságcsatával eldönteni, erre csak a külügyminisztérium volna hivatott válaszolni. De az ezúttal is hallgatott, mint annyi más alkalommal is.

Mindenütt a világon a külügyi kormány súlyt vet arra, hogy egységes frontba sorakoztassa a sajtót. Ezt természetesen azzal éri el, hogy állandóan tájékoztatja a lapokat. Az annyira szabad francia sajtó külügyi kérdésekben szigorú fegyelmet

tart és csakis így lehetséges a Quai d'Orsay nagyszerű munkássága. Nálunk azonban a lapok többnyire csak utólag tudják meg, mit óhajtott volna a külügyminisztérium.

Az általános tájékozatlanság egyik eredménye, hogy a nagypolitika eseményei nálunk meglepetésként, még pedig többnyire kellemetlen meglepetésként hatnak és hideg zuhanyként locsolják végig a közönség külpolitikai elgondolásait és reménykedéseit. Ez pedig a tekintélyek lejáratásához vezet.

Másik kínos eredmény: mivel a legtöbb ujságíró irányítás hiányában a maga egyéni igazságérzete vagy ízlése szerint ítéli meg a külföldi eseményeket, kifelé szétforgácsolódik a nemzeti egység és ellenfeleink alkalmat nyernek, hogy a saját ízlésük szerint értékesítsék a magyar sajtóhangokat.

Úgy hisszük, legfőbb ideje, hogy rendeztessenek mindezek a kérdések. A sors rövid időt engedélyezett a nemzetnek, hogy megművelje a szántóföldet, melyen a jövő terem. Ha nem él az alkalommal, ha nem gondolkodás és cselekvés nélkül elpipázza az időt, akkor tapasztalni fogja, hogy a népek még súlyosabban lakolnak mulasztásaikért, mint bűneikért.

(1934 július.)

Levél Sir Robert Gowerhez

(Angol nyelven is megjelent.)

Ön, tisztelt Sir Robert, a helyszínén tett tanulmányai alapján kitűnően ismeri a viszonyokat, melyeket a trianoni békeszerződés a Duna völgyében teremtett. Ön azt is tudja, hogy a békeszerzők mérhetetlen ostobaságot követtek el, midőn olyan békét erőszakoltak Magyarországra, melybe semmiféle nép, ha csak nem akar végleg lemondani a saját jövőjéről és nem akarja magára venni minden szabad ember megvetését, soha és semmi körülmények közt nem nyugodhatnak bele.

A kisantant államférfiai sokkal ravaszabb emberek, semhogy ezt maguk is meg nem értenék, viszont sokkal inkább állanak a nemzeti önzés hatása alatt, semhogy képesek volnának a békeség kedvéért lemondani akár csak egyikéről is azoknak a színmagyar városoknak és falvaknak, amelyek ezer esztendőn át a magyar korona vitatlan birtokában voltak és melyeket csak a trianoni béke szakított le az anyaország testéről.

Ők nem is tesznek kísérletet a magyarsággal való megegyezésre, hanem minden igyekezetükkel

azon vannak, hogy megfosszák azt nemzeti önérzetétől és ellenálló képességétől és kiküszöböljék a független európai népek sorából. Ön jól tudja, tisztelt képviselő úr, hogy a Duna völgyében máig sem szűnt meg a háború, az tovább folyik, új és alattomos formában, a politikai és gazdasági hatalom minden fegyverével, a propaganda minden furfangjával. Ennek a küzdelemnek vezérei abban reménykednek, hogy a bekerített és kétségbeesett magyarság egykor majd mint méltóságától és erejétől megfosztott semleges etnikai tömeg, kegyelemre kiszolgáltatja magát a kisantant hatalmi aspirációinak.

A kisantant politikája két tekintetben mégis elszámította magát. Először is kisebbnek hitte a magyarság ellenálló képességét, mint amilyen az a valóságban; másodszor nem gondolt arra, hogy a gazdasági válság át fog csapni a magyar határokon és nyomort, meg elégedetlenséget fog terjeszteni a kisantant országokban, miként az csakugyan meg is történt.

A gyűlölködés politikájának eredménye, hogy a Duna völgye betegségi gócponttá lett, amely állandóan veszélyezteti Európa nyugalmát és hogy az igazságtalanság és erőszakoskodás szakadatlanul ismétlődő aktusai a nemzetközi politika megszokott jelenségei lettek és ijesztő módon leszállították annak erkölcsi színvonalát.

Az összes népfajok közt leginkább az angolszász rendelkezik azzal az adománnyal, hogy együtt tud érezni és gondolkozni az egész emberiséggel. Ez a nagyszerű tulajdonsága a faj legmeggyőzőbb jogcíme a világalomra. Hogy az örökből kifosztott és ezer-

éves házából kiüldözött magyar nép nem vesztette el végleg önbizalmát és a jövőbe vetett hitét, azt első-sorban azoknak a fényes elméjű és nagyszívű briteknek köszönheti, akik a megpróbáltatás súlyos napjaiban nagylelkűen és önzetlenül melléje állottak.

Lloyd George volt az első, aki a békeföltételek megállapítása alkalmával Clemenceauhoz küldött memorandumában tiltakozott Magyarország feldarabolása ellen. 1920 március havában Captain Elliot az angol alsóházban, lord Newton, lord Bryce, lord Montagu, lord Sydenham, lord Weardale és lord Crewe pedig a lordok házában szálltak síkra a magyar igazság mellett. Történelmi súlyú cselekedet volt, amely új irányt szabott az igazságért folyó harcnak: lord Rothermere állásfoglalása. És elmondhatjuk, hogy népünk akkor nyerte vissza az emberek igazságérzetébe vetett hitét, midőn MacDonald miniszterelnök 1931 október 26-iki rádióbeszédében megsemmisítő bírálatot mondott a békeszerződések „rendkívül elhamarkodott intézkedései” ellen.

Őn, mélyen tisztelt Sir Robert, a férfiak nemzete méltó fiának bizonyult, midőn P. J. Hamon, T. C. Moore ezredes, Sir Joseph Nall, D. M. Adams, H. N. Hales és Llewellyn-Jones képviselőtársaival együtt határozati javaslatot terjesztett az alsóház elé, az embertelen és elviselhetetlen trianoni békeszerződések módosítása érdekében.

Egy gazdag és hatalmas nemzet fiai, minden politikai érdek nélkül, csakis az emberi szolidaritás szavára hallgatva, sorompóba lépnek egy szegény és üldözött nép jogáért: ki nem ismerné fel ebben az igaz keresztény szellem megnyilvánulását? Önök valóban

igaz fiai annak a Nagy-Britanniának, amely vérét és aranyát áldozta, hogy megszabadítsa az emberiséget a rabszolgakereskedés szégyenétől.

Jól tudjuk, hogy az Önök bátor lépésének egyelőre csak erkölcsi hasznát fogjuk látni. De azt is tudjuk, hogy nemcsak a magyar népnek, de az egész emberiségnek jövője az erkölcsi szempontok győzelmétől függ. Az emberiség akkor fog kimenekülni a sötét mélységből, amelybe a világháború taszította, ha a népek életében is érvényesülni fognak az igazság és erkölcs törvényei, amelyek minden tisztességes magánemberre nézve kötelezők.

Midőn Ön, mélyen tisztelt Sir Robert, képviselő-társaival együtt magára vállalta azt a küldetést, hogy egy méltatlanul bántalmazott és kifosztott nép igazságáért küzdjön, akkor egy eljövendő kor tisztultabb politikai moráljának előharcosává szegődött és ez a fölemelő tudat legyen az Ön és nemes társainak jutalma.

(1933 július.)

Négyhatalmi paktum I.

A francia külügyi politikához közelálló ujság az elmúlt napokban kikelt az új divat ellen, hogy most már felelős állásban levő államférfiak a nagy nyilvánosság előtt tárgyalják a nemzetközi kérdéseket. A lap úgy vélekedik, hogy vissza kell megint térni a megszokott diplomáciai módszerekhez. Alkalmasint azért, mert Európa népei a multban fölemelő tapasztalatokat szereztek a titkos diplomáciával.

De csakugyan nem is ajánlatos, hogy laikusok leselkedjenek a világpolitika műhelyének ablakában, mert könnyen azt a benyomást nyerhetik, hogy a tehetségnek és a jóindulatnak csak igen szerény szerepe jut ott, ahol a népek sorsát kovácsolják.

Micsoda elképesztő hivatalos rövidlátás az, amely például évek óta ott csetlik-botlik a gazdasági válság körül. Nemcsak hogy egy arasznyival sem tudják előbbre vinni a dolgokat, de még arról sem sikerült meggyőzniök a világot, hogy csakugyan becsületesen óhajtják a gazdasági pestis leküzdését.

És milyen jellemző, például, hogy a genfi diplomácia semmi jelét nem adja annak, mintha a kultúr-emberiséget fenyegető végső veszedelmet többnek tartaná kopott ujságfrázisnál. A háború utáni diplo-

mácia valami ádáz partikularista hóbortban gubózta be magát, amelynek vágyálma: egyedül élni a földgömbön és korlátlanul uralkodni az emberiség óriás temetőjében.

A lefegyverezési konferencia csődje a preventív háborúk véres képét vetítette bele a népek álmaiba. A pattanásig feszült helyzet cselekvésre ösztönzött két igazi államférfit, akik át tudják érezni az emberiség gyötrelmeit. Megtették azt, amit ebben a helyzetben tenniök kellett. Izgatóan, sőt háborzongatóan érdekes, Európa ezidőszerinti urai hogyan fogadták MacDonald és Mussolini szabadító cselekedetét. Mindekelőtt úgy megijedtek a fenyegető békétől, mintha megsemmisítő katasztrófa közelednék feléjük. Nyíltan ellene szegülni azonban nem lehetett, ahhoz a terv túlságosan becsületes és meggyőző, tehát elvben elfogadták, de azzal a reservatio mentalis-szal, hogy hozzájárulásukat — miként nemrégiben az egyenjogusítási és leszerelési kérdésekben történt — teljesíthetetlen föltételekhez kötik.

Ha nem is erőltetjük túl a fantáziánkat, akkor is el tudjuk képzelni, mi lesz most már az angol-olasz terv sorsa. Le fognak róla kopasztani és ki fognak belőle irtani mindent, amiben élet van, míg végül alig marad több az egészből, mint egy holt gépirásos akta, olyan, mint a többi, amelyre méltán rakódik a genfi irattárak pora.

Azok pedig, akiknek megint sikerült egy időre sterilizálniok az emberiség jövőjét, ezt diplomáciai diadalaik aranykönyvébe fogják iktatni. A babérból külön ág jut Titulescunak, a démoni utazóügynöknek, aki ugyan képtelen arra, hogy üzletet kössön a saját

cége javára, de megvan az a tehetsége, hogy el tudja rontani a konkurencia kötéseit.

De mi lesz Európa népeinek sorsa? Ami eddig volt! Majd tovább vergődnek, gyötrődnek és fuldokolnak a feneketlen mocsárban, ahova a háború taszította őket. Európa fertőzött levegőjében pedig újból gyülekeznek a gyűlölet, a félelem és a nyomorúság miazmái. És ha valaki egy távoli plánétáról figyel a földi dolgokat, az arra a meggyőződésre juthat, hogy ezen a vad bolygón monstruózus tömegöngyilkosságra készül a kétlábú emlősállatok egy életképtelenné vált spéciése.

Európában tehát marad minden a régiben és a Duna völgyében rend lesz és nyugalom. A kisantant-államok, nemzeti jellemükhöz illően, továbbra is börtönnel, bikacsökkal, cenzurával, enyves kézzel és hazugsággal kormányozzák majd magyar kisebbségeiket.

Hogy az a két államférfi, akinek alakja fenségesen emelkedik Európa sivár lapályai fölé, milyen újabb lépésre határozza magát, azt nem tudjuk. Egygyel azonban tisztában vagyunk, ma még inkább, mint voltunk tegnap: mi magyarok soha, semmi körülmények közt, semmi áron nem fogunk megalkudni Trianonnal. Sem fegyvercsörgéssel, sem fecsegéssel nem fognak minket a mocsárba csalni. A nemzet azzal az elszántsággal és szívóssággal, amelynek ezeréves életét köszönheti és amely toronymagasságba emeli az időközönként felbukkanó és újból eltűnő keleti fajok fölé, azzal az elszántsággal és szívóssággal, de fokozott bizalommal folytatja szabadságharcát. Igenis, fokozott bizalommal. Mert közülünk

csak a vak nem látja, hogy a revízió ellenzői ma már nem azok, akik tegnap voltak. A tekintélyük és az önérzetük derékban tört. Homlokukról lekoptatta a siker glóriáját az a kicsinyes és furfangos csökönyös-ség, amellyel ellene szegülnek az idők haladásának.

Itt állnak még, szemben velünk, talpig fegyverben, de sem mink, sem a saját népeik nem hisznek már bennük. A fegyverkezési mániájuk, amely elhitette velük, hogy az államok ereje nem az emberek szívében, hanem a raktárakban felhalmozott vas- és acéltömegekben van: hovatovább egy groteszk kö-zépkori látomás hatását kelti.

Mi folytatjuk a munkát, mint a beomlott tár-nába szorult bányászok, mert nekünk a tétlenség a halál és rothadás, a küzdelem az élet és a jövő. Az eljövendő Európa annyira fog minket értékelni, amennyire hívek tudunk maradni önmagunkhoz.

Tovább küzdünk fokozott bizalommal, mert halljuk, látjuk és tudjuk: a trianoni börtönfalat, amely elzár minket a napfénytől és a szabadságtól, külső oldalán a mi hatalmas szövetségeseink, a történelem erői, ássák és döngetik.

(1933 április.)

Négyhatalmi paktum II.

Megtörtént az, amire senki sem számított: Németország becsapta az ajtót, amelyen át az angol és olasz mentők a segítségére siettek. A világ liberálisai kiábrándultan hátat fordítanak Berlinnek, a birodalom ősi ellenségei pedig kapva kapnak az alkalmon, hogy újból lángra lobbantsák a háború óta kihamvadt gyűlölködést és bizalmatlanságot.

A harmadik birodalom bemutatkozásának következménye, hogy Franciaország elkerülte az elszigetelődés fenyegető veszedelmét, a kisantant pedig újabb lélekzethez jutott. El lehetünk rá készülve, hogy a Duna völgyének rabszolgatartó államai most mint az emberszeretet és a felvilágosodás apostolai és mint a „német veszedelem” ellensúlyozói fognak föllépni. Szóval: a négy nagyhatalom mentőakciója megakadt; a lefegyverzés és a revízió problémája, amely rohamosan közeledett megoldása felé, kizökönt a vágányból. A revízió is!

Hiba volna azonban, ha a kedvezőtlenre fordult helyzetből másféle következtetést akarnánk levonni, mint azt, amely egyedül helyes: hogy el kell választanunk ügyünket a németekétől és fokozott erővel kell követelnünk a magunk igazságát. A mostani

zürzavarnak csak annyi a jelentősége, mint az áprilisi fagynak: kellemetlen, káros, de a telet már nem tudja visszahozni. A tél elmúlt.

Európa ma már tudja, hogy mostani betegségét a gennyesedő békeszerződések okozták, és ha meg akar gyógyulni, akkor el kell magát határoznia az operációra. Hogy a világközvélemény mennyire tisztán lát már ebben a kérdésben, az kiviláglik azokból a nagysúlyú nyilatkozatokból, amelyeket száz közül válogatunk ki. Ime:

MacDonald angol miniszterelnök 1931. X. 26-iki rádióbeszédében: „A békekötéseknél a szenvedélyek bitorolták az ész, a politikai belátás és az államférfiúi bölcsesség helyét és idők folyamán ezek az intézkedések belevittek minket az ingoványba, amelyen most megfeneklettünk. Ezek a kérdések nemzetközi akciót kívánnak, amelyre a kormánynak haladéktalanul fel kell készülnie.”

Mussolini miniszterelnök 1932. X. 17-én „A békeszerződések nem örökéletűek, különösen nem azok a békeszerződések, amelyeket — mint a trianonit — politikai számítások sugalmaztak és amelyeket a gyakorlati tapasztalás és az idő már elítélt.”

Franklin D. Roosevelt, az Egyesült Államok mai elnöke, 1932. VIII. 17-én egy magyar ujságíró előtt: „Már Wilson elnök is látta Versaillesben, hogy a békeszerződések igazságtalanságokat tartalmaznak, de nem tudta azokat megakadályozni és elfogadta abban a meggyőződésben, hogy néhány éven belül újabb nemzetközi konferencia jóvá fogja tenni az igazságtalanságokat.”

De Valera, az Ir Szabad Állam elnöke, 1932. IX. 29-én, Magyarországra vonatkoztatva szavait: „Egyetlen határ sem állhat fenn, ha nem felel meg tökéletesen az általa elválasztott népek érzelmeinek.”

Bourne bíborosérsek, az angol katolikusok főpapja, 1931. XI. 26-án az angol parlament külügyi bizottságában: „Ha a békeszerződéseket tudatlanul, ostobán és igazságtalanul szerkesztették, vajjon helyes-e, hogy azok revíziójára törekedjünk? Amíg Magyarország és Ausztria helyzetét nem rendezik a méltányosság elvei szerint, addig nyugtalanság és az összeütközés veszedeleme fenyegeti Európát.”

Winston Churchill 1932. XI. 23-án az angol alsóházban: „A győztesek leszerelése előtt föltétlenül orvosolni kell a legyőzöttek jogos panaszait... Sokkal célszerűbb volna az olyan problémákat, mint a danzigi korridor vagy Erdély, addig rendezni, míg hidegvérrel és nyugodt légkörben lehet róluk tárgyalni.”

George M. Barnes volt angol miniszter és béke-delegátus: „Elismerem, hogy Magyarországnak jogos igénye van az összefüggő területekre, ahol sűrű magyar tömegek laknak és melyeket valótlán etnikai és sztratégiai adatok alapján ragadtak el az anyaországtól.”

Borah amerikai szenátor, 1933. II. 20-án rádió útján: „... a magyar nép türelme és hazafisága a világ felvilágosodott közvéleményének segítségével diadalra juttatja az igazságot, amelyhez a magyar nemzetnek joga van.”

A. V. Alexander volt angol tengerészetügyi miniszter, 1933. III. 19.: „Nem látom semmi okát, hogy

Magyarország, amely súlyos és tarthatatlan helyzetbe jutott a békeszerződések következtében, miért ne vethetné fel a határrevízió kérdését a Népszövetség Tanácsában."

Violet Tweedale nagytekintélyű angol író, 1933. II. 19.: „Fogadom, hogy Anglia asszonyai mind sorompóba állíthatók a trianoni rémtett ellen."

Frank D. Simonds amerikai publicista: „Csehszlovákia földrajzi abszurdum, a természet törvényeinek kigúnyolása, a nemzetiségi egyveleg földje, hol tulajdonképpen nincs is nemzeti többség és a faji ellentétek éppoly élesek, mint a háborúelőtti Ausztriában."

Pierre Cot légügyi miniszter, a francia kamara 1932. X. 28-iki ülésén, Franklin-Bouillonnal polemizálva: „Azt állítani, hogy a békeszerződések örökké fognak tartani, farizeus álláspont. Nem szabad a jogi megoldások elől elzárkózni, nehogy a népeket a végső kétségbeesés cselekvésre kényszerítse."

Ernest Pezet, a francia kamarában a külügyi bizottság előadója: „A világbéke attól függ, hogy véget érjen a zürzavar és minden nép megtalálja helyét a nap alatt. Ha a status quo-t fenn akarják tartani, ez azt jelenti, hogy állandósítani akarják a nyomort és a bizonytalanságot."

Georges Roux francia publicista, 1932. XI. 15-én a *Revue de Paris*-ban: „Magyarország nem élhet tovább körülfárva ellenséges államok gyűrűjétől."

Pierre Dominique La République 1933. II. 22-iki számában: „A mostani francia politikusok közt, akár hatalmon vannak, akár csak voltak, egyetlen egy sincs, aki a Visztula vagy a Duna mellett, vagy akár

a Balkánon kitört konfliktus esetén mozgósítani merné a francia népet.”

A nyilatkozatok tömegéből válogattuk ki ezeket a hangokat, amelyek mögött a világ közvéleményének egy-egy hatalmas kórusa zúg. Ennyiből is nyilvánvaló, hogy a politizáló Európa független része, amely megengedheti magának a szókimondás fényűzését, tisztában van vele, hogy a revízió nem kerülhető el. A napi politika eseményei késleltethetik, a taktika másfelé terelheti a közvélemény figyelmét, de a betegség maga megvan és a beteg, ha magába száll, nem kételkedik benne, hogy rajta már csak az operáló kés segíthet. Minél tovább halogatják az elhatározást, annál nagyobb erővel fog jelentkezni a megoldás kényszerűsége. Ezt tudva, nemcsak önmagunkkal, de egész Európával szemben kötelességet végzünk, ha szívósan és fokozott erővel követeljük azt, ami egyébként is elkerülhetetlen.

(1933 április)

Európa és a Balkán

Most bosszulja meg magát a békeszerzőknek az a végzetes hibája, hogy lóra ültették a Balkánt. Most tűnik ki, hogy Európa pontosan annyit veszített biztonságából, amennyivel gyarapította az utódállamok hatalmát.

Farkaséhségű és félbarbár népeket ősi kultúrterületek urává tettek; törpe fajokat, amelyek csak a béke és a jog nemzetközi légkörében tudnának virulni, rákapattak, hogy a fegyvertől és az erőszaktól várják boldogulásukat. Pedig a történelem logikája, amely semmivé tette a Romanovok, Hohenzol-lernek és Habsburgok militarizmusát, nem tűrheti meg annak cseh, román és szerb paródiáját.

Baj azonban, hogy időközben a balkáni gondolkodás kezd beszívárogni az európai politikába. Ha a magyar külügyminiszter preventív háborúk lehetőségéről elmélkedik, akkor egy balkáni gondolatra reagál; mert újból és újból megrohanni a leterített ellenfelet, valahányszor az talpra igyekszik állani: nem európai, hanem balkáni gondolat. Ott vitézségnek nevezik a vadságot, diplomáciának a hazugságot és életrevalóságnak az erkölcsi rothadást. A Balkán semmiben sem hisz, csak az erőszakban. Igazi erő

hiányában tüntet azzal a képességgel, hogy adott esetben fel tudná robbantani az európai békét. Hiszen a balkáni sajtónak jóformán már szavajárása lett: ha nem úgy lesz, ahogyan mi akarjuk, akkor újból felborítjuk Európát! A Balkán Európa békeszeretét akarja megzsarolni. A cseh politika pedig éppen annyira balkáni, mint a bukaresti, ez is a fizikai bátorság hiányát erkölcsi vakmerőséggel pótolja.

A Mussolini és MacDonald-féle állásfoglalás nem egyéb, mint állásfoglalás Európa elbalkánosítása ellen. Magyarország azelőtt egymaga állott szemben az óriásivá dagadt Balkánnal, most azonban a világközvélemény villanyreflektorai már kezdenek bevilágítani a rejtett rókautakba, amelyekben a balkáni politika jár és a világ meg fogja ismerni a maga valójában ezt a hatalmi csoportot, amelyet mi tizennégy év alatt alaposan kiismertünk.

El kell rá készülnünk, hogy a két irány, a békés megértés és a fegyveres elnyomás irányának mérkőzése, hosszadalmas és bonyodalmas lesz. A balkáni politikának van száz kibuvója és rókalyuka. Ha azonban az európai politika arra határozza magát, hogy kemény kézzel ragadja meg a kertelőket, akkor alkalmasint ki fog tűnni, hogy ezek az államok a születésüknél fogva korhadtak és porhanyósak. Le kellene mondanunk az emberiség jövőjébe vetett hitünkéről, ha nem volnánk benne biztosak, hogy végül is győzni fog az igazság és a béke ügye.

Tévedés azt hinni, hogy Európának szabad választása van a római tanácskozáson kialakult program és a balkáni program közt. Megoldás csak egy van: az, amellyel együtt jár a revizió. A másik

álláspont, a fegyverkezés egyenlőtlenségének megörökítése és a győztesek könyörtelen szupremáciájának fenntartása, egyáltalán nem megoldás, hanem süllyedés sötét mélységek felé.

A szupremáciával együtt jár az elnyomottak gyűlölete és a prédájukért rettegő elnyomók egyre fokozódó fegyverkezése, ez pedig a történelem tanúsága szerint mindig katasztrófához vezetett. Egy eljövendő európai háború — ki kételkedik benne? — első hősi halottjaként a polgári rendet terítené porba. Nemcsak Magyarországra nézve, de egész Európára nézve tehát így alakul a kérdés: revízió vagy a halál!

(1933 április)

Benes és a kisebbségek

A csehszlovák külügyminiszternek az a híre, hogy Európa egyik legmozgékonyabb, legügyesebb és eszközeiben legkevésbé válogató államférfia. A „nagyszabású” jelzőt azonban már nem hallani a nevével összefüggésben.

Nem egy alkalommal tapasztaltuk, hogy a politikai haszon minden kilátása nélkül, tisztán az erőpróba kedvéért, mondhatnók: önzetlenül iparkodik megkárosítani szomszédait. Ez sem vall nagystíli politikusra.

Külpolitikai módszerének értékét jellemzi, hogy hasonló eljárással, mint a lefegyverzett s védtelen Magyarországot, három nagyhatalmat, köztük Csehszlovákia két szomszédját, ugyancsak a hazája ellen tudta ingerelni. Csehszlovákia láthatárán ma csak-ugyan felhők gyülekeznek és sokan kételkednek benne, hogy a Benes-féle diplomáciai párápli elegendő lesz-e arra, hogy szárazon tartsa az országot.

A napokban egyik budapesti laptársunk megszólaltatta a külügyminiszter urat. Okosan, békésen és előre megfontolt szándékkal: jelentéktelenül

beszélt. Nehéz azonban a nyilatkozatával foglalkoznunk, mert Benes úr ránevelt minket, hogy a legnagyobb bizalmatlansággal fogadjuk Magyarországot érintő minden kezdeményezését. Nem a mi hibánk, hanem a prágai politika eredménye, hogy akkor sem tudunk bízni, mikor esetleg jót akarnak és akkor sem merünk hinni, mikor kivételesen igazat beszélnek.

Szó esett az újságíróval folytatott beszélgetésben a kisebbségi kérdésről. A prágai ezermester ekkor oly nyilatkozatot tett, mely jellemző egész politikai gondolkodására. Azt mondta ugyanis, ő alapjában véve nem is tudja, pedig hát nagyon szeretné tudni, hogy tulajdonképpen mit is követelnek tőle a kisebbségi kérdésben?

Ezek után nem könnyű dolog komolyan beszélünk. Ám próbáljuk meg mégis! Hogy mit követelünk a kisebbségi kérdésben? Mi magyarok egyáltalában semmit. A kultúrnemzetek tisztességérzete azonban azt követeli, hogy minden állam tartsa meg önként vállalt kötelezettségeit. Ezúttal azokról a szerződéses köteleességekről van szó, melyeket 1919 szeptember 10-én Saint-Germain-en-Laye-ben fogadott el a Csehszlovák Köztársaság nevében és „szentesített” a maga aláírásával Benes úr. Ez bizony kínos és zavaros — illetőleg: szándékosan összezavart ügy, arra alkalmas, hogy minden civilizált ember arcába kergesse a vért.

A prágai kormány például a felvidéki magyarok tömegeinek állampolgárságát „függőben” tartja, hogy alkalmilag átdobhassa őket a határon. A kisebbségek védelme tárgyában kötött szerződés pe-

dig arra kötelezi a kormányt, hogy csehszlovák állampolgároknak ismerje el „jogérvényesen és minden alaktság nélkül” mindazokat, akiknek a szerződés életbeléptetésekor „állandó lakóhelyük vagy illetékességük” volt a Felvidéken.

Menjünk tovább! A prágai kormány tudva-levően eltiltja a neki alkalmatlan magyar ujságokat, elzárja határait államellenességgel távolról sem vádolható magyar nyomtatványok elől, nem engedélyez magyar népgyűléseket, pedig a kisebbségi szerződés szerint: minden csehszlovák állampolgár faji, nyelvi vagy vallási különbség nélkül a törvény előtt egyenlő és ugyanazokat a polgári jogokat élvezi. Továbbá: egyetlen állampolgár „nem korlátozható bármely nyelv használatában a magán- vagy üzleti forgalomban, a vallás, a sajtó útján, vagy bármely más módon való közzétételben, vagy nyilvános gyűléseken”.

Magyar iskolák hiányában a felvidéki magyar gyermekek fele sem tanulhat anyanyelvén, pedig a kisebbségi szerződés szerint: „azokban a városokban és kerületekben, ahol jelentékeny arányban laknak faji, vallási, vagy nyelvi kisebbséghez tartozó polgárok, ezeknek méltányos részt kell biztosítani azokból az összegekből, melyek a közvagyon terhére nevelési, vallási vagy jótékonycélra fordíthatnak”.

De menjünk tovább! A kisebbségi szerződés II. fejezetének 10-ik cikke szerint Csehszlovákia arra kötelezte magát, hogy a Ruténföldet „a legszélesebbkörű autonómiával felruházott önkormányzati egység alakjában fogja megszervezni”. A 11-ik

cikk szerint: „A ruténeknek a Kárpátoktól délre eső területe autonóm országgyűléssel fog bírni”.

A rutének tizenöt esztendő óta hiába sürgetik az autonómiájukat; kertelő fecsegésnél és csendőrsortúznél egyéb választ eddig nem kaptak. Benes úr mégis azt mondja, ő nagyon szeretné tudni, hogy tulajdonképpen mit is követelnek tőle a kisebbségi kérdésben? Együgyűség volna komolyan venni a kérdését.

A kisebbségi szerződésben foglalt rendelkezések, magának a szerződésnek szavai szerint, „meg nem változtathatók”, nem is lehetnek tehát sem vita, sem alkú tárgya. Éppen azért határozottan vissza kell utasítani azt a párhuzamot is, melyet a külügyminiszter úr a csehszlovák kisebbségek és a magyarországi németek és tótok helyzete közt vonni szeret. A két kérdéscsoport közt nem lehet semmiféle összefüggés! Benes úr nagyon jól tudja, hogy a mi nemzetiségeink annak idején mint bevándorlók, feltétel nélkül, tették sorsukat a magyar állam kezébe, az ő helyzetüket tehát egyedül csak a magyar törvények szabályozzák. A felvidéki őslakosságot azonban a győztes nagyhatalmak csakis a kisebbségi szerződésben foglalt jogfenntartással szolgáltatták ki az újonnan alakult csehszlovák államnak.

Ha a magyar nemzet, minden nemzetközi kötelezettség nélkül, kezdettől fogva testvéreinek tekintette német és tót polgártársait: ezzel veleszületett jólelkűségének és becsületérzésének adta jelét. A csehszlovákiai kisebbségek sorsából az uralmon lévők másféle faji tulajdonságaira fog következ-

tetni a jövő történetírója. És amíg Benes úr ezt a tragikus kisebbségi sorsot mesterséges ködfelhőkkel akarja elrejteni Európa szeme előtt, mint teszi a szóbanforgó ujságnyilatkozásában is, addig természetesnek kell találnia, hogy a dunai államok politikai és gazdasági együttműködésére vonatkozó gondolatai is mesterséges kód benyomását teszik.

(1935 február)

Rutén kenyér

Ha az olvasónak véletlenül dolga akadna a Vilmos császárút környékén, akkor ne sajnáljon egy kis kerülőt, menjen el a Pesti Hírlap ujságházához és vessen egy pillantást a kiadóhivatal utcai kirkatába. Rutén kenyeret fog ott látni. Kenyeret, amelyet tulajdonképen cseh kenyérnek kellene neveznünk, mert Prága ilyenrel eteti a Kárpátalja népét.

Ujjnyi vastag, kőkemény, piszkos salakszínű lepény, amely mindenhez hasonlít, csak éppen emberi táplálékhoz nem. Ha megtöri az ember, akkor földből, fakéregből, kevés kukoricából és zabhéjból összegyúrt anyagot talál. Hogy anyától lett ember hogyan tudja ezt az undorító sütetet lenyelni és megemészteni, azt semmiféle klinikai kapacitás nem képes megmagyarázni. Mi próbaképen megkínáltunk vele kutyát és lovat, de egyiknek sem kellett. Hogy vajjon Masaryk elnök, aki Tapolcsányban József királyi herceg ezüstjével étkezik, látott-e már ilyet, azt nem tudjuk.

Ne mondja senki, hogy ez a csehszlovák köztársaság belügye, amelybe nem illik magunkat beletartanunk. Nem a csehek, hanem az egész emberiség

ügye ez, amelynek pirulnia kell, hogy a XX. században ilyen szörnyű nyomorba süllyedt egy európai nép. És emberek volnánk mi magyarok, ha megtudnók állani, hogy szeretettel és aggodalommal ne figyeljük rutének és tótok sorsát, akik egy évezreden keresztül hű testvéreink voltak?

Elképesztő gondolat, hogy a fekete nyomorúság, amely a rutén nép csontjaiból kiszívja a velőt, nem természeti csapások, hanem emberi számítás eredménye. A cseh uralmi rendszer tervszerűen azon fáradozik, hogy kétségbeesésbe kergesse, megtörje és szétmálassza a Kárpátok aljának őslakosságát, míg lélek- és erőnélküli nyersanyaggá nem puhul, amelyet a maga céljai szerint gyúrhat és formálhat Prága.

Mi a cseh politika célja a Kárpátok alján? Benes külügyminiszter erről elég őszintén nyilatkozott már. Neki Ruszinszko az a korridor, amely Csehországot összeköti Oroszországgal. A cseh politika kaput óhajt vágni Szovjet-Oroszország felé; hogy rászabadítsa a szláv tengert az európai kultúrterületekre.

1918 elején Benes arról írt a Voce del Popolo-ban, hogy Keleteurópa rekonstrukciójának súlypontja Csehország és semmi esetre sem Lengyelország. Teljesen reménytelennek látja Lengyelország jövőjét és úgy gondolja, hogy ennek az országnak Csehország politikai felügyelete (!) alatt kellene állania. Ugyanebben a cikkében azt ajánlotta, hogy Galiciát oda kell adni Szovjet-Oroszországnak, hogy a két országnak közös határa legyen.

Mikor a béketárgyalások idején szó volt róla, hogy a Kárpátalja Csehországhoz csatoltassék, a lengyelek, akik beleláttak Benes kártyáiba, tiltakoztak a terv ellen és közös határt kívántak Magyarországgal. Ezúttal azonban a cseh álláspontra győzött.

Ruszenszkrét odaadták Csehországnak, de, miként Millerand untig idézett kísértő levelében írta: „A szövetséges és társult főhatalmak... a rutén-csehszlovák uniót csak azzal a föltétellel ismerték el, hogy az utóbbi állam kifejezetten garantálta a ruténok autonómiáját... A szövetséges és társult főhatalmak remélik, hogy a Csehszlovákiával kötött egyezmény lehetővé teszi majd az autonóm rutén tartomány lakóinak, hogy akaratukat és kívánságukat nyíltan kifejezzék.”

Tizenhárom esztendőn keresztül azután a cseh politika rendszeres hamisítási munkát folytatott, hogy a föltételes területi birtoklást föltétlenné változtassa. Az amerikai ruténok, akik a cseh-rutén egyesülés kezdeményezői voltak, szüntelenül tiltakoztak a békeszerződés ilyen megsértése ellen, persze eredménytelenül.

1920-ban, a lengyel-orosz háború előestéjén, Masaryk elnök azt mondta a Vörös Kereszt szovjet megbízottjának: „Ruszenszkrét nem más, mint Nagy-Oroszország része, amely a kellő pillanatban vissza fog hozzá kerülni. Nyilatkozatomról informálhatja a szovjet-kormányt.” Klopács lapja a Ceske Slovo, 1921-ben a következőket írta: „Csehszlovákia érdeke, hogy ez a tartomány Ukrajnához kerüjön.” 1928-ban Bydlo egyetemi tanár így nyilatkozott a

Ceskoslovenska Republikában: „Ruszinszkó csak ideiglenes tartozéka Csehszlovákiának, melyet idővel át kell adnunk a Nagy-Oroszországhoz tartozó Ukrajnának.”

A csehek oroszosító politikájának eredménye, hogy a Kárpátok alján, ahol az unió kimondásakor csak öt százalék volt a görög keletiek száma, ma már húsz százalékra emelkedett az arány. A másik eredmény, hogy 1921-ben a választásokon leadott szavazatok ötven százaléka kommunista jelöltre esett. (Azóta ismét leszállt harminc százalékra.)

Miért ragaszkodik a cseh politika oly görcsösen az orosz korridor gondolatához, mikor ezzel lengyel és román szövetségesének életérdekei ellen támad? Prágában a beavatottak jól tudják, hogy annak az államalakulatnak, amelynek formája egy triászkorbéli húsevő hulllóre emlékeztet, nincs jövője. Csak egy menekülés volna képzelhető: ha -Oroszország, a „szláv tenger”, amellyel annyit henege a cseh nacionalizmus, mint a szegény rokon Rothschild vagyonával, megint visszanyerné Európában régi súlyát és újból vállalná a kis szláv államok védnöki tisztét.

Csehország ma versenyt fut a sorssal és érzi nyakában üldözőjének lehelletét. Ugy hisszük, a sorsa hamarosan utól fogja érni. Meg fog botlani a kenyérben, amelyet a kezére adott népeknek sütött. A Svoboda című ukrán lap ezt ily szavakkal fejezte ki:

„Ha valaki Ruszinszkó lakosságának mostani felfogását akarná jellemezni, úgy az röviden a következőkben volna összefoglalható: általános és ha-

tártalan gyűlölet a csehek ellen. A lengyelek oroszgyűlölete nem hasonlítható össze vele, mert a csehek valóságos mesterei annak, hogyan kell magukat meggyűlöltetniök a legszelidebb és legjámborabb népekkel is, mivel külön sajátosságuk, hogy lábbal tudják tiporni a többi nemzet lelkiületét és állandóan vérig tudják sérteni a legszentebb nemzeti érzéseket.”

(1933 augusztus)

Dunai blokk?

Megint kísért a dunai blokk. Tardieu halva szü-
letett terve. Minél nyilvánvalóbb, hogy a trianoni
igazságtalanságok jóvátétele nélkül nincs megnyug-
vás és nincs élet a Duna völgyében, az imperialista
hatalmak csoportja annál buzgóbban kínálgatja a
blokkot. Néha rabulista érveléssel, néha, alig leple-
zett fenyegetés hangján. A saját bőrükön érzik,
hogy a békeszerződés világtörténelmi balfogás
volt és most a kárt, melyet a diplomáciai kontár-
kodásukkal önmaguknak is okoztak, másokkal sze-
retnék megfizettetni.

Nincs Magyarországon komolyan vehető poli-
tikus, aki bele merné vinni nemzetét ilyen alaku-
latba. Hacsak nem az az egy-két közgazdasági ma-
gántudós, aki évek óta hipnózisban nézi a tál len-
csét, amit a Hradsinon kotyvasztanak. A közvéle-
mény azonban tisztában van vele, hogy Tardieu
terve, ha megvalósulna, végleg nyakát szegné an-
nak a morzsányi gazdasági és politikai önállósá-
gunknak, amit Trianon még meghagyott.

A dunai blokk be akarja fogni a mi erőnket
olyan hatalmi apparátusba, amelynek egyedüli fel-
adata, hogy mi ellenünk dolgozzék. Nagymagyar-

országot agyonverték és eltemették, a blokk újból kiásná a föld alól, de nem azért, hogy életre támassza, hanem hogy lehúzza ujjáról az utolsó aranygyűrűt, amit a nagy osztozkodáskor otffelejtettek.

Az imperialisták nem is nagyon titkolódnak. Ugy látszik, határtalanul bíznak a magyar élehetlenségben. Erre vall Benes külügyminiszter ujságnyilatkozata, amelyet az Observer tett közzé. A cseh külügyminiszter szerint a Duna völgyének újjáépítését a határok revíziójára irányuló törekvések elejtésén kell kezdeni. Az érinthetetlen területi status quo elvi alapján az öt dunai állam gazdasági blokkba egyesülne.

Ime ennyi nyíltság szinte már elismerésre méltó. A terv nem egyéb, mint kibúvó, amellyel el szeretnék kerülni az elkerülhetetlen revíziót. Ehhez pedig igénybe óhajtják venni Magyarország segítségét.

Van azonban még egy gyakorlati szempont, amely a Tardieu—Benes-féle terv ellen szól. Kérdés, hogy előrelátó politika hozzákötheti-e a nemzet sorsát olyan szerződő félhez, akiről köztudomású, hogy ünnepélyesen vállalt nemzetközi kötelezettségeit csak akkor és annyiban tartja meg, amikor és amennyiben azokból haszna van?

Prága autonómiát ígért a tótoknak, ma pedig ujságenczurával, csendőrpuskával és fegyházbüntetésekkel védekezik a saját ígérete ellen. Kötelező formában kijelentette, hogy a ruténoknak módot fog nyújtani, hogy maguk határozzanak a jövőjük fölött, de azután a kárpátalji terület feltételes bir-

toklását önhatalmúan föltétlenre változtatta. Az úgynevezett kisebbségi szerződéssel a nemzeti kisebbségek jogainak tiszteletben tartását fogadta és nincs nap, hogy meg nem sértené a szerződés minden egyes pontját.

Vajjon van-e Magyarországon olyan optimista, aki elhiszi, hogy a cseh politika velünk magyarokkal szemben lojálisabb lenne, mint volt tótokkal és ruténokkal szemben? Ne mondja nekünk senki: hogyha Prágában nem is, megbizhatunk a blokkalakulást óhajtó nagyhatalmakban. Hol voltak azok, mikor a cseh agrárreform kifosztotta a magyar birtokos osztályt? Hol voltak, mikor kétesse tették az őslakók tömegeinek honosságát? És hol voltak, mikor fegyházba küldték a felvidéki autonomistákat?

Nem, a Duna völgyének beteg népeit nem lehet psychoanalitikus ötletekkel meggyógyítani. Itt akkor lesz rend és virulás, ha majd egy tisztultabb politikai morál győzelemre juttatja az igazságot. Ezt ma már a kultúremberiség független tagjai tudják és hirdetik.

A blokk tervének kigondolói teljesen félreismerik a dunai népek lelkiállapotát. A terv ezért épp olyan diplomáciai képtelenség, mint volt a trianoni szerződés, amely abból a föltevésből indult ki, hogy a magyar nemzet előbb-utóbb bele fog nyugodni olyan helyzetbe, amilyenbe a világ teremtése óta még semmiféle tisztességes nép nem nyugodott bele.

(1933 szeptember.)

Prágai demokrácia

Nem volt még ország, ahol a hatalmon lévők annyit lobogtatták és csörgették volna a demokráciájukat, mint a csehszlovák köztársaságban. Az ember szinte azt hihette, hogy túl a Ronyván — vagy melyik is az a bizonyos „hajózható” határfolyam? — az élet egyetlen vidám demokrata piknik, amelyen Benes az előtáncos és talán Masaryk a bálánya.

És milyen farizeus önteltséggel sajnálkoztak a magyar népen, hogy annak nincs olyan Istennek tetsző demokrata kormánya mint a csehszlovákoknak! — Hogyne! Egy defetista magyar demokrácia éppen kapóra jött volna a cseh kormánynak, amely, akár demokrácia, akár diktatúra, mindig a csontja velejéig imperialista marad.

A prágai demokrácia! Első tekintetre meglát-szik rajta, hogy a Habsburgok cselédszobáiban nevelkedett. A demokrácia tulajdonképpen a politikává lett emberszeretet, a csehek azonban soha sem keresték az egyenlőséget, mindig csak a hasznot.

Amíg hatalmas volt a Habsburg-ház, addig a csehek voltak az összbírodalom és az önkényuralom lelkenedező kengyelfutói. Volt idő, mikor Prága osztrákabb volt, mint Bécs. Csehnek lenni annyi volt,

mint aulikusnak lenni. A népek szabadságvágyának sehol a monarchiában nem voltak csökönyösebb ellenségei, mint a Hradzsín körül. Mikor azonban fizetéseképtelen lett a dinasztia, ők felmondás nélkül levetették a fekete-sárga libériát és halált kiáltottak volt gazdájuk fejére. Ekkor szökött kálászba a cseh demokrácia, amelyről addig nem tudott a világ.

Eppen jó időben lettek demokraták. A győztes nagyhatalmak első diadalmáimorukban összetörték a kettős monarchiát és utólag tetszetős volt nekik a gondolat, hogy a korhadtt császári és királyi uralomnak azért kellett elpusztulnia, hogy ifjú demokráciák keletkezzenek a helyén. Nevezetes, hogy még nálunk is akadnak elmélet-lovagok, akik ideig-óráig hittek a prágai demokráciában.

A világ teremtmése óta nem volt még politikai rendszer, amely oly művészi tökélyvel alkalmazta volna azokat a fogásokat, amelyeket a polgári életben hazugságnak és csalásnak neveznek. Prága el tudta hitetni a szövetséges és társult hatalmakkal, hogy csehek és tótok nyelvileg és politikailag egyek; el tudta fogadtatni a Dunát cseh folyónak; a Kárpátokat cseh hegyláncnak, Pozsonyt, Komáromot, Kassát cseh városoknak; a népek önrendelkezési joga alapján igába tudta hajtani és koldussá tudta tenni a Felvidék őslakosságát; az egyenlőség jelszavával le tudta fegyvereztetni Magyarországot és meg tudta hamisítani a Dunavölgy természetes erőviszonyait. Azonban a cseh diplomácia legcsodálatosabb teljesítménye, hogy politikáját demokratikus jelmezbe tudta öltöztetni.

Prága tulajdonképpen mindent elért, amit csak akart. Sőt még többet is. A geniális Benes meg lehetett elégedve a művével: ellenállásnak, veszedelemnek sehol semmi nyoma. Beláthatatlan időkre biztosítottnak látszott a köztársaság élete.

Egyszerre azonban a tizennégyéves államon betegségi tünetek kezdtek mutatkozni, amelyek veszedelmesen emlékeztettek az aggkori gyöngeségre. Nem ilyen volt az osztrák összbirodalom közvetlenül a felbomlás előtt? Mi történt tulajdonképpen? Csak annyi, hogy elpárolgott a hazugságok mester-séges ködfelhője, amellyel a köztársaság körülvette magát. Saját polgárai és a világközvélemény kezdik igazi alakjában látni a cseh hatalmi rendszert és ez olyan halálos veszedelem, amelytől vacogni kezdenek a prágai hazafiak és megijed és kapkodni kezd maga a geniális Benes is.

Az a dühöngő brutalitás, amellyel Prága ma elképeszti a világot, nem egyéb, mint védekezés az igazság ellen. Az igazság, miként a napfény, elpusztítja a népek szervezetében a kórokozó mérget és a Masaryk—Benes-féle köztársaságnak az a tragikuma, hogy abnormis szervezetének éppen ez a méreg az éltető eleme.

Most megint azokkal a mentési kísérletekkel próbálkoznak, amelyekkel a cseh politikai génusz egy ízben már kudarcot vallott, mikor mindenáron meg akarta hosszabbítani az összbirodalmi abszolutizmus életét. Börtön és csendőrpuska, cenzúra és hamisított statisztika. Egy lehelet meg tudja ingatni a köztársaság alapjait, tehát el kell tiltani a lélekzetvételt! Ha pedig nem használ a nemzeti ki-

sebbségeknek rendelt koplalókúra, akkor majd a vas és vér gyógymódjával experimentálnak.

Az országgyűlés időközben elfogadott egy államvédelmi törvényt, amelyhez hasonlót csak a római császárok merészeltek a cselédsorba süllyedt szenátus elé terjesztetni: a kormány jogot nyer, hogy feloszlasson minden politikai pártot és megsemmisítsen minden képviselői mandátumot. Ha ezek után még országgyűlés ülészik Prágában, akkor az csak nyomorúságos fügefalevél a cseh abszolutizmus meztelenségén.

A prágai uralmi rendszer levetette álarcát és annak mutatja magát, ami a valóságban: a cseh hatalmi éhség eszközének. És mi lesz most már az egyedül üdvözítő demokráciával, amely előtt a jó öreg Masaryk annyit letáncázott és lengette a füstölőt? Azt egyelőre bemolyporozzák és raktárba teszik. Voltak ugyan nemzetek, amelyek a vérüket ontották a demokráciáért, de a prágaiaktól senki sem kívánja, hogy ráfizessenek az üzletre.

Nekünk, nem tagadjuk, kedvünkre való a cseh politika nyílt színvallása. Megint egy lépés előre, az igazság felé! Prága, akarva, nem akarva, az igazság ügyét szolgálja.

Sajnos, a felvidéki magyarokra, szlovákokra és németekre sulyos napok virradnak. Így volt ez az összbirodalom napjaiban is. Ott a nép szenvedései árán kellett megváltani a jobb jövőt. Így lesz ez Csehszlovákiában is. A köztársaságnak azonban jó lesz vigyáznia, nehogy egyszer véletlenül rászoruljon polgárainak szeretetére és áldozatkészségére!

(1933 októberi)

Masaryk elnök

Tehát Masaryk Tamás Garrigue megelégtelte a köztársasági elnökséget és fiatalabb vállakra hárítja át fényes terhét?

Mikor 1918 december havában, mint az új köztársaság legelső államfője, bevonult a prágai királyi palotába, a csehek győzelmi mómora óriási farsangi népiünnep alakjában ujjongott és viharzott végig arany Prága utcáin. A cseh politikai álomlátók Masarykban köszöntötték saját nagyszerű diadaluk megelevenedett szimbolumát.

Valljuk be: meg is érdemelt a nemzetétől minden kitüntetést, mert a csehszlovák köztársaságot tulajdonképpen ketten Benessel teremtték a semmiből. Az állam, amely a csehek és tótok nemzeti egységének elméletén épült fel, Masarykék kitalálása.

A világháború éveiben csodálatos munkát végzett, hogy az ige testet öltjön. Sikerült a szövetezést és társult hatalmakkal komolyan vétetnie a pittsburgi szerződést; minden logika és valószínűség ellenére sikerült hadviselő félnek és az antant szövetségének elismertetnie azt a „csehszlovák” nemzetet, melynek szlovák alkatrésze akkor még a maga

egészsében vitézül és híven harcolt a monarchia zászlói alatt; ezzel lehetővé tette Masaryk, hogy az összeomló Habsburg-monarchia romjaiból kiemelkedjék az ifjú köztársaság. Világtörténelmi konjunkturát soha még okosabban és kíméletlenebbül ki nem aknáztak, mint tette Masaryk.

Prága ünnepelni fogja a távozó elnököt, de rokonszenvvel fogja köszönteni a semleges külföld is, mely benne a kiváló tudóst, a nagykonceptiójú és mesés szerencsésű politikust, a bölcs és békés államfőt tisztelte.

Hogy Masaryk maga, ha visszatekint küzdelmekben és győzelmekben gazdag életének utolsó tizenhét esztendejére, meg lesz-e elégedve annak reális és erkölcsi eredményeivel, arra már nem merünk tűzbetenni a kezünket.

Ő tudja, hogy az állam, amelyet megteremtett, épp annyira „poliglott” ország, mint volt a régi monarchia, melyet éppen ezért életképtelennek mondott és halálra ítelt. Amíg talpon volt a Habsburg-birodalom, addig Masaryk, mint az osztrák birodalmi tanács és a cseh országgyűlés tagja, mint tudós és ujságíró nagy elmeéllel és lendülettel követelte, hogy a monarchia állami és nemzetiségi problémáit a föderalizmus alapján oldják meg. Amióta azonban egy öt különböző népből alakult állam feje lett, nem akart többet hallani a nemzeti kisebbségek autonóm törekvéseiről. Ha Ferenc József király idejében olyan kegyetlenül üldözték volna az autonomistákat, mint Masaryk elnök kormánya alatt, akkor Masaryk tanár talán ugyanabban a börtönben végezte volna életét, ahol ma a legki-

válóbb szlovákok egyike, a szerencsétlen Tuka tanár szenved és sorvad.

Vajjon Európa egyik legélesebb szemű embere nem látná, hogy a csehszlovák köztársaság, mint egységes nemzeti állam, agyrémnél nem egyéb? Vajjon a bölcsészet, a logika és a történelemtudomány egykori professzora képes volna elhinni, hogy az örök törvények, amelyeket egykor felismert és ráolvasott Ausztriára, érvényüket veszítik Csehszággal szemben?

A világ tulajdonképpen kétféle Masarykot ismer: az egyik a tudós, a másik az államfő. A tudós történelempolitikai, politikabölcseleti és szociológiai műveiből nyilvánvaló, hogy szerzőjük fenkölt gondolkodású férfi, aki az emberiség boldogulását az egyéni és társadalmi művelődéstől reméli; a cseh nemzet ujjaszületését pedig a demokrácia és a humanizmus jegyében kívánta előkészíteni. Elvei mellett imponáló nyíltsággal, félelmet nem ismerve, nagyszerű szívóssággal szállt síkra, — de csak addig, míg alkalmá nem volt, hogy megvalósítsa azokat.

Masarykkal, az igazság bajnokával szemben áll ma Masaryk, az államfő, aki tétlenül nézte: a gyakorlati politika hogyan dönti fel és tiporja porba azt az épületet, melyen ő egy életen át dolgozott.

Igaz, időközönként mintha felébredt volna a régi Masaryk. Külföldiek, főleg magyarok előtt, nem egyszer célzást tett arra, hogy bizonyos színmagyar területeket vissza kellene adni Magyarországnak. de a hivatalos és félhivatalos sajtó olyankor gorombán ráordított, ő pedig a ládafiába csomagolta me-

gint sokat emlegetett nyíltságát és bátorságát és melanchólikus hallgatásba merült.

De lehet-e egyáltalában azt kívánni az államfőtől, hogy szolidáris legyen azokkal az elvekkel, melyeket ellenzéki politikus korában hangoztatott? Nincs a két álláspont közt olyan ellentét, mint elmélet és gyakorlat között?

Ne feledjük, hogy az elvek, melyekért Masaryk egy életen keresztül harcolt, nem a pártpolitikus taktikai szükségletein, hanem a tudós által felismert „örök” igazságokon épültek fel. Ha mást nem is, őt magát az igazságai mindaddig, míg hisz bennük, életre-halálra kötelezik. A Masaryk-féle igazságok azonban ma már Masaryktól független életet élnek és ha a szerzőjük összetalálkozik velük, a találkozás csak arcpirítóan kínos lehet.

Az emberi nagyság fogalma elválaszthatatlan az elvhűség bátorságától. Az elnök emberi nagysága belefulladt az opportunizmus mocsarába. Ezt okunk van sajnálni, mert az igazán nagy férfi nemcsak egy nép, hanem az egész emberiség értéke.

Mint nyolcvanöt éves aggastyán kihurcolkodik megint a Hradsinból, hogy csendes helyet keressen magának a Mulandóság Palotájának előcsarnokában. Ezen a mélabús útján kísérni fogja népének hálája, amit bőven ki is érdemelt. Habár Prága városa ezúttal aligha fog győzelmi mámorban tombolni, Masaryknak joga, hogy örüljön a feléje áradó szeretetnek, feltéve azonban, hogy hinni tud alkotásának maradandó voltában. Hogy tud-e hinni, az az ő titka.

1935 december.)

Vörös veszedelem

A Szlovák Tanács, mely Genfben működik, újabban emlékiratot terjesztett a Nemzetek Szövetsége elé, „a bolsevizmus és a tót kérdés tárgyában”. A tizenöt nyomtatott lapra terjedő francia memorandum, melyet a Tanács nevében három kiváló szlovák hazafi: dr. Jehlicska Ferenc, Dvortsák Győző és Unger Ferenc írt alá, felhívja Európa figyelmét arra a megdöbbentő körülményre, hogy a prágai kormány a tót és rutén Felvidéken nagyszabású repülő-bázisokat létesít a szovjetorosz légi haderők számára.

Orosz tisztek és technikusok ellenőrzése mellett folynak a munkálatok Ungváron, Munkácson, Rahón, Szlatinán, Pozsonyszőlősen, Trencsénben és Pöstyénben. Repülőtereket, földalatti hangárokat, üzemanyagtartályokat építenek és alkatrészeket raktároznak. Az ungvári légi kikötő, mely szokatlan nagy terjedelmével hatalmas légiflotta bázisául szolgálhat, jóformán már el is készült.

Ez annyit jelent, hogy a szovjet haderő legközelebb megveti lábát a Duna völgyében, Európa szívében, néhány repülő-percnyire a magyar határtól. Az orosz bombavetők közvetlenül fenyegetik Berlint, Varsót, Bécsset, Budapestet, de Damokles

kardjaként függnek egész Európa nyugalma és biztonsága fölött.

Ezt a lépést, melyről nem tudjuk hamarjában, hogy vakmerőnek vagy kétségbeesettnek nevezzük-e, a szlovák emlékirat szerint Prága azért tette meg, mert ma már tudatában van annak, hogy a cseh-szlovák hadsereg harci értéke egyenlő a nullával, hiszen a cseh-morvák csak 40 százalékát teszik a katonai létszámnak, ez pedig mozgósítás esetén arra is kevés, hogy fékentartsa a 60%-ot kitevő németeket, szlovákokat, magyarokat és ruténeket.

Az öreg Masarykot azért küldték nyugdíjba, mert nem volt hajlandó felelősséget vállalni ezért a kalandos politikáért. Benes elnök azonban vállalta a felelősséget, hogy a cseh-szlovák köztársaságot szőröstül-bőröstül kiszolgáltassa a bolsevistáknak.

A Felvidék orosz megszállása az emlékirat szerint komoly veszedelme a békének, mivel a szomszéd nagyhatalmak nem tűrhetik meg a vörös veszedelem támadó előretörését és első alkalommal meg fogják kísérelni, hogy kiégyessék Európa testéből a fekélyt.

A szlovák nép a Tanács útján tiltakozik az ellen, hogy a bolsevizmus ugródeszkául használja a hazáját. Otthon, Szlovenszkóban, nem kiálthatnak segítségért, mivel a sajtójukat gúzsbaköti a cseh cenzúra, a lapjaikat eltiltják, a cseh börtönök pedig máris zsúfolva vannak tót hazafiakkal.

A memorandum végül előterjesztést tesz a szlovák probléma megoldása tárgyában. A bolsevista veszedelem úgy szorítható csak vissza, ha elrekesztik a cseh-crosz légi korridort és a tót-rutén Fel-

vidék visszacsatolásával megteremtik a közös lengyel-magyar határt. A Felvidék ezer év óta történelmileg, gazdaságilag, földrajzilag és érzelmileg Magyarországhoz tartozik, honnan a lakosság megkérdézése nélkül és akarata ellenére azért szakították el, hogy „megjutalmazzák az árulást, melyet a csehek a világháború folyamán elkövettek”. Trianon a tótokkal kegyetlenebbül bánt el, mint a magyarokkal, mert ezeket megcsonkította, de a szlovákokat fölfalatta a csehekkel.

A prágai uralom szomorú tapasztalatai meggyőzték a tótokat, hogy: extra Hungariam non est vita. Mikor a szlovákok a saját egzisztenciájukat akarják biztosítani, egyúttal szolgálatot kívánnak tenni Európának és a keresztény civilizációnak, melyet a vörös pánszlávizmus veszélyeztet.

Körülbelül ennyit mond a Tót Rada riasztó és megrázó emlékirata. Hozzátehetjük még a következőket:

Arra az önkéntes megalázkodásra, hogy egy független állam béke idején megnyissa határait más nép fölényes hadereje előtt, nem tudunk példát a történelemből. Kétségtelen, hogy az erkölcsi bátorságot ehhez a kalandhoz a prágai államférfiak a francia-orosz paktum példájából merítették. Franciaország azonban csak bizonyos háborús eshetőségre biztosította magának az orosz katonai közreműködést, miként a világháborúban is felhasználta afrikai és ázsiai csapatait. Prága pedig behódolt Oroszországnak, amely, ha egyszer befészkelte magát a Felvidéken, feltétlen ura és parancsolója lesz a köztársaságnak.

Jellemző, hogy az orosz légi haderőnek nem cseh, hanem tót földön adnak szállást. Kétségtől azért, mert úgy vélekednek, hogy a Felvidék az az országrész, mely leglazábban függ össze az egészszel. És mert tudják, hogy esetleges háborús bonyodalmak alkalmával az ellenség elsősorban majd az orosz repülőbázisokat iparkodik elpusztítani, ezért a csehek, akik egyébként is szeretik a veszedelmet másokra áthárítani, a bombázáppal és gáztámadással járó légi háború borzalmainak színhelyévé szívesebben teszik a tót földet, mint a saját otthonukat.

Genfi tudósításokból értesülünk, hogy a Szlovák Tanács irata nagy feltűnést keltett és azóta állandóan foglalkoztatja a nemzetközi diplomáciát. Nem tudjuk azonban, hogy a mostani zavaros viszonyok közt Európa megtalálja-e önmagában azt az erőt, hogy levonja a tényekből az egyetlen természetes következtetést.

Az a tanulság mindenesetre leszűrődik a legkeményebb fejűek számára is, hogy végzetes balfogás volt a trianoni békediktárok, midőn ősi kultúrterületeket kiszolgáltattak olyan államalakulatnak, melynek sem erkölcsi alapja, sem fizikai ereje ahhoz, hogy megvédje magát, de megvan benne a herostratesi bátorság, hogy akár lángba borítsa az egész európai kultúrát, csak hogy meghosszabbítsa a saját életét.

Nem bizonyos még, hogy a cseh politika nyerni fog-e ezen a hazárd játékon. Ha az volt a szándéka, hogy a két szomszéd nagyhatalmat, Németországot és Lengyelországot, meggyőzze arról, mennyire

összeférhetetlen a csehszlovák állam fennállása az ő nyugalmukkal és biztonságukkal, akkor alkalmassint elérte a célját.

(*Jegyzet.* Körülbelül egy esztendővel a Szlovák Tanács emlékiratának megjelenése után az új cseh külügyminiszter azt a kijelentést tette, hogy „a szlovenszkói orosz repülőbázisokra vonatkozó vádaskodások csúfosan összeomlottak”. Ez természetesen úgy értendő, hogy a prágai politika egyszerűen letagad egy tényt, amely kínos módon a nyakára nőtt.)

(1936 február)

Ernest Pezet

(Francia nyelven is megjelent.)

A francia kamara külügyi bizottságának nálunk sokat emlegetett előadója, annakidején H. Simondet-val társulva *La Yougoslavie en péril?* című könyvet adott ki. A horvát kérdést taglalván, a szerző nem zárkozhatott el annak felismerése előtt, hogy „a horvátoknak Budapesttel való érintkezése oka annak, hogy fejlettebb kultúrájuk van, mint a szerbeknek. A magyarok a horvátoknak autonómiát adtak és ennek köszönhető, hogy politikai érzékük magasabbrendű, mint a szerbeké. A horvátok ma kevésbé szabadok, mint 1914 előtt és kénytelenek eltűnni a durva szerb uralmat.”

Bár a belgrádi kormány kitiltotta a könyvet Sándor király országaiból, magából a műből nyilvánvaló, hogy a szerző nem ártani, hanem inkább használni kívánt Franciaország balkáni szövetségének, midőn óvta a veszedelmektől, melyeket a mohóságával és erőszakosságával magára idéz.

A revízió gondolatától, amely önként kínálkozott, visszariadt a szerző. „Nem kell-e attól félnünk, — írja —, hogy a revízió Európa mostani

állapotában veszedelmesebb lenne, mint a status quo fenntartása?"

A szerző nem ellensége a szerbeknek, de még kevésbé barátja a magyaroknak. Könyvében így emlékezik meg rólunk: „Ami Magyarországot illeti, amely Itália csatlósa lett, mindenki tudja róla, hogy 1919-ben a legnagyobb szigorúsággal bántak el vele. Kétségtelenül meg is érdemelte, mert a magyarok évszázadokon át kegyetlen hódítók, később egészen a XX. századig elnyomók voltak.”

1932 november havában Ernest Pezet, miután időközben bejárta a Dunamedence országait és megfordult Budapesten is, jelentést terjesztett pártja (Francia Néppárt) elé a nemzetközi válságról és ezúttal már elkerülhetetlennek látja a revíziót, bár a végrehajtást nem tartja még időszzerűnek. Jelentésében többek között így szól:

„A békeszerződések által teremtetett Európában igenis káosz uralkodik; a világbéke igenis csak úgy biztosítható, ha megszüntetjük a káoszt és ha minden nép megtalálja az őt megillető helyet a nap alatt; egyszer igenis meg kell kezdeni a kölcsönös tárgyalásokon felépülő méltányos revízióját a békeszerződéseknek, mivel ezek nem alkalmasak arra, hogy biztosítsák Európa rendjét és békéjét. De a mai lázas és gyanakvó atmoszférában a revízió nem szolgálná az európai békét, hanem súlyosbítaná a válságot és az egész kontinenst tragikus konfliktusba sodorná.”

Jelentése más helyén azt mondja: „Ha a mostani status quot örökké fenn akarnók tartani, akkor ez azt jelentené, hogy állandósítani akarjuk a

nyomort és a feszültséget, ami megint lehetetlenné teszi a biztonságot, ennek a következménye pedig a háború.”

Ernest Pezet a revízió híve lett. Az átalakulási folyamat a szemünk előtt ment végbe, mondhatnók: átlátszó üveglombikban folyt le, mint egy vegytani kísérlet. Mikor első ízben ide jött a Duna mellé, még bízott a kisantantban és nem szerette a magyarokat. Ha azóta revizionista lett, az nem holmi propaganda, hanem az igazi helyzet felismerésének eredménye. Mert Ernest Pezet, miként a francia politikusok általában, nem kisantant-barát, nem is magyarbarát, hanem franciabarát. És azonkívül még valami, amivel nem dicsekedhetik minden földije: éles elméjű, tiszta tekintetű és bátor férfi. Revizionista lett, nem azért, mert Magyarországnak, hanem mert Franciaországnak van szüksége a trianoni szerződés revíziójára.

A kamara 1933. november 10-iki ülésén nagy beszédet mondott Pezet és ezúttal azt igyekezett bizonyítani, hogy miért kell minden jó francia hazafinak revizionistának lennie. Ezúttal is a francia érdekpolitika szempontjából vizsgálta a Dunamendence helyzetét.

A mélyen szántó és fölötté érdekes beszéd gondolatmenete a következő: Elképzelhető, hogy a német-osztrák egyesülés máról-holnapra bekövetkezik, Bécsben olyan hitlerista kormány alakulhat, amely nem mondja ki a csatlakozást, hanem megelégszik azzal, hogy Berlin irányítása szerint kormányozzon. Pezet fölveti a kérdést, mit fog ilyen esetben Magyarország tenni? Egy magyar állam-

férfi, akit a szónok nem nevez meg, de akinek véleményét mértékadónak tartja, így válaszolt a kérdésre: „Dollfuss nagyszerű! Az ő politikája az egyetlen lehetőség arra, hogy megvédje országának függetlenségét. Lehet, hogy ez sikerül is neki. De tegyük föl, hogy törekvései sikertelenek maradnak? Ilyen esetben Magyarország abba a kényszerhelyzetbe jut, hogy alkalmazkodnia kell a körülményekhez.”

Ha Magyarország egyelőre gazdasági, de később politikai és katonai téren is hozzáköti magát az Ausztriával megerősödött Németországhoz, akkor — mindig Pezet szerint — igen súlyos lesz a kisantant helyzete. „Nézzék meg, uraim, — mondta a párizsi képviselőházban — a térképet és látni fogják, hogy a német-cseh határtól a román határig Csehországnak egy ezer kilométeres vonalat kell megvédenie. Ki fogja ezt megvédeni? Egy olyan nép, amely tizennégy millió lakost számít, amelynek hadserege lehet elég jó, de amely hadseregben könnyen támadhatnak belső nehézségek...”

Lám, most egyszerre kisül, hogy a trianoni határ, amely „sztratégiai okokból” védtelenül hagyta Magyarországot, a szomszédoknak sem jó, mert az ő országukat is nyitva hagyta. Az urak nem gondoltak arra, hogy a trianoni botnak is két vége van?

Ernest Pezet elmondta beszédében, hogy „ott lenn” az utódállamokban értekezett felelős katonai személyekkel, akik azt mondták neki: ha bekövetkezik az Anschluss és Magyarország is behódol a Reichnak, akkor a kisantant katonai helyzete igen

súlyos lesz. „De hogy is tudna Magyarország ellenállni?” kérdezik ugyanazok a felelős személyek. „Nem lenne jó végre megadni neki azt az elégtételt, amit eddig megtagadtak? Nem kellene visszaadni Burgenlandot, továbbá, hivatkozva a nemzetiségi elvre, melyet a magyar vidékeken *kissé felületesen(!)* alkalmaztak, a csehszlovák, jugoszláv és román határszáron lakó magyar tömegeket?”

A szónok a vizsgálódásai folyamán arra a meggyőződésre jut, hogy a Hitler-féle pángermánizmus elleni védgát alig építhető ki Magyarországnélkül. „Ha azt akarják, hogy a védgát erős és tartós legyen, akkor Magyarországnak lojálisan és tetteikkel részt kell vennie a Dunamedence szabadságának megvédésében. Egy olyan védgát, amelyből Magyarország hiányzik, nagyon kétes értékű, mert üres a közepe.”

Ernest Pezet imponáló őszintesége minket magyarokat is kötelez. Nos igen, ő nagyon jól ítéli meg a helyzetet! A magyarság, mint minden tisztességes és egészséges gondolkodású nép, egyebet sem óhajt, mint megtartani a teljes állami függetlenségét. A német császársággal szemben mindig meg tudta védeni az önállóságát, midőn azonban megrohanták a keleti barbárok — akkor a félhold jelképe alatt — Magyarországot az önfenntartás ösztöne arra kényszerítette, hogy Németország karjaiba vesse magát.

Most megismétlődött a világtörténelmi helyzet. Megint rajtunk tipor a keleti barbárság, ezúttal kisantant a neve. Ettől mi mindenáron szabadulni

akarunk és fogunk is, ebben olyan élesszemű politikus, mint Ernest Pezet, nem kételkedik. Jobban szeretnők, ha ez francia segítséggel volna lehetséges, nem mintha jobban kedvelnők a franciákat a németeknél, hanem mert ez a megoldás hasznosabbnak látszik reánk nézve. Franciaország nem közvetlen szomszédunk és így nem is jelent nekünk etnográfiai veszedelmet.

Ha azonban nem segít Franciaország, akkor azzal a hatalommal kell együtt haladnunk, amely képes és hajlandó népünket leoldani a kínpadról, melyre a trianoni szerződés feszítette. És nem fogunk törődni azzal, hogy a szabadítónk milyen elveket vall a belső politikájában. A francia politika hagyományait fogjuk követni. I. Ferenc a legkeresztényibb francia király, szövetségre lépett a török szultánnal, a keresztény riválisával szemben. Richelieu kardinális kezét fogott a protestánsokkal a katolikus Habsburgok ellen. A francia köztársaság szövetségese volt a cári abszolutizmusnak, a mai francia demokrácia pedig szövetségese a szerb diktatúrának. Nagyon természetes, hogy mi magyarok, ha másképp nem lehet, szövetkezni fogunk a sátánnal is. És becsületesen meg fogjuk fizetni segítségének árát. Ez az igazság, amelyet felismert Ernest Pezet lucidus elméje.

(1933 november)

Barthou, a tiszteletbeli balkáni

Ha a francia külügyminiszter történetesen kíváncsi lenne, hogy bukaresti nyilatkozata, mely méltán örömmámorba ejtette a román közvéleményt, milyen benyomást keltett Budapesten, akkor meg fogja tudni, hogy a hatás lesújtó volt. Fekete pén-teket szerzett a magyarságnak, pedig az elmúlt tizen-öt esztendőben sem látott sok verőfényes napot.

Rosszul ítélné meg azonban a magyar népet, aki ezek után azt remélné, hogy akár csak egy hajszál-nyira is le fog térni a nyílegyenes útról, mely a re-vízió felé vezet. Ezen az útján nem képes megállítani sem egy miniszter, sem más halandó ember szózata, mert isteni parancs: a népek mindennél szentebb életösztóne hajtja előre.

Nálunk nincs olyan naív lélek, aki azt várta volna a francia külügyminisztertől, hogy Bukarest-ben kellemetlen igazságokat fog mondani román szövetségeseinek. Ami a magyar közvéleményt váratlanul érte és kiábrándította, az más természetű csalódás. Eddig ugyanis azt hittük, hogy vannak bizonyos igazságok, amelyeket nem homályosíthat el a népek versengése által fölvert porfelhő. Azt hittük, a balkáni morál és különösen a román történeti fel-

fogás terjedése földrajzi határokhoz van kötve. Barthou külügyminiszter nyilatkozata, hogy „Románia a trianoni szerződéssel a régi határait nyerte vissza”, másra tanít minket.

Egy pillanatig sem szabad abban kételkednünk, hogy a francia miniszter is tudja azt, amit minden művelt európai ember tud. Végre is, ha a bélyeggyűjtő magyar iskolásfiú ismeri Andorra és San Marino határait, akkor nevetséges és sértő lenne az a föltevés, hogy egy francia miniszter ne tudna arról az ezerezstendős magyar királyságról, melynek határait maga az anyatermészet mintázta bele örök időkre Európa térképébe. Azt is tudja, hogy magyar királyok és fejedelmek évszázadokon át vérségi, diplomáciai és katonai összeköttetésben voltak a francia uralkodókkal és hogy Magyarország egyik legdicsőségesebb királyi háza francia vérből eredt. Az sem titok előtte, hogy a Románia szót először 1859-ben hallotta Európa, midőn Oláhország és Moldva közös fejedelem alatt egyesültek.

Kár azonban szót vesztegetni ezekre, hiszen itt nem tudásról vagy igazságról van szó, hanem politikáról, a mai politika pedig ijesztő módon nem váltogat a fegyvereiben. Franciaország régóta megszokta, hogy óriási anyagi áldozatok árán biztosítja magának keleteurópai szövetségeseinek hűségét és úgy látszik, a francia politika ebben az órában kénytelen nagy súlyt helyezni erre a hűségre, ha már nemcsak anyagi, hanem erkölcsi áldozatokra is képes.

Ami Bukarestben történt, az román részről a revízióellenes fegyverkezés egy mozzanata, Amióta

a trianoni diktátum megváltoztatásának gondolata néhány magyar ember elméjéből belekerült a világpolitikába, azóta a kisantant-kormányok magyar kisebbségeikkel szemben nem ismernek többé sem írott szerződést, sem emberi kíméletet. A szándék világos: abban reménykednek, hogy ha tűzzel-vassal irtják a kezükbe adott magyarságot, akkor újabb tíz-tizenöt esztendő múlva a magyar kérdés már tárgytalan lesz.

A célkitűzés mind a három utódállamnál ugyanegy, csak az eszközök változnak, az elnyomók szelleméhez képest. Míg Prága statisztikai bűvészmutatványokkal és a régi osztrák önkényuralom bürokratikus eszközeivel sanyargatja magyar polgárait, addig Belgrád a nyílt erőszak híve, Bukarest bevált fegyvere pedig a történelemhamisítás.

Legújabbban mind sűrűbben halljuk és olvassuk a románoknak azt az elképesztő elméletét, hogy Erdélyben egyáltalában nincsenek, soha nem is voltak magyarok. Az az egymilliónyolcszázezer ember, aki Romániában ma magyarul beszél, magyar grófstul és székely góbéstul vérbeli oláh, őseit megmagyarosította az erőszak. (Még azt a megdöbbenő adalékot is olvastuk egy román „tudós” füzetében, hogy Erdély magyarosítását — a Habsburgok intézték!) Ezt a sületlenséget bukaresti akadémikusok gondolták ki, a politika és a sajtó meg mohón kap rajta. Még a „higgadt” Maniu is magáévá tette!

A vad elméletet, sajnos, nem lehet egy megvető mosollyal elintézniünk. Jusson eszünkbe, hogy az egész mai Nagy-Románia egy ugyancsak széllel bélelt föltevésen épült. A román történettudomány, bár

soha egyetlen komolyan vehető adattal nem tudta igazolni, hogy a III. és XIII. század között románok éltek volna Erdélyben, keleti fantáziával áthidalta az ezeréves folytonossági hiányt és megalkotta az erdélyi román őslakosság elméletét. A románok ott Traján császár óta egységes nemzeti kulturéletet élnek, a magyar uralom Erdély történetének csak mellékes és muló epizódja.

Ez az elmélet, bármilyen groteszk is, mégis átalakító hatással volt a románság egész gondolatvilágára, lendületet adott az egyesülési törekvéseknek, romboló erővé vált és midőn végül Szent István birodalmának ezeréves realitása megütöközött a dákoromán ködbirodalommal, az eredmény Nagy-Románia megalakulása lett. Igaz ugyan, hogy Nagy-Románia nem a román erőnek, hanem a győztes nagyhatalmak egy politikai elgondolásának köszönheti életét, de ez a gondolat sohasem ölthetett volna testet, ha Nagy-Románia ideálja nem él minden oláh ember lelkében.

Most tehát arról van szó, hogy az erdélyi magyarok és székelyek oláh renegátok. Európa tudományos köreit nem fogja megtéveszteni ez az ostobaság, de igenis meg fogja hódítani a román politikusokat és ujságírókat, fanatizálni fogja a közigazgatási tisztviselőket, papokat, tanítókat, csendőröket és mindazokat a félművelt embereket, akiknek az erdélyi magyar nép kegyelemre ki van szolgáltatva. Azokkal mindent el tud hitetni az, aki a nemzeti hiúságuknál fogja őket.

A renegát-elmélet „erkölcsi” alapot fog szolgáltatni a magyarság sanyargatásához. Az a becsületes

román ember, aki talán vonakodik attól, hogy üldöz-
zön valakit csak azért, mert annak más az anya-
nyelve, mint neki, kevésbé fog vonakodni, ha arra
gondol, hogy fajának árulójával áll szemben.

Tudva, hogy milyen könnyen fanatizálható a
románság és tudva, hogy Genf csődje óta nincs a
világon fórum, amely megvédhetné az emberiség er-
kölcsei értékeit: jó lesz, ha idejében számolunk a för-
telmes veszedelemmel. Mert holnap a székely gyere-
kek már az iskolában fogják tanulni, hogy ők elma-
gyarosodott oláhok.

Nézetünk szerint most már a magyar tudományé
a szó. Tudósaink kötelessége, hogy kilépjenek a po-
rondra és felvilágosítsák a nyugateurópai kultur-
nemzeteket arról a szélhámosságról, amely bele ké-
szül avatkozni a történelem folyásába. A magyar
tudományosságnak ezúttal alkalma nyílik, hogy az
igazságot szolgálva, döntő fontosságú szolgálatot te-
gyen nemzetének. Ezzel tartozik Széchenyi István
szellemének és mindazoknak a magyaroknak, akik
áldozatkészségükkel és megbecsülésükkel lehetővé
tették, hogy ebben a kicsi és szegény országban
olyan előkelő helyet foglaljanak el a nemzeti műve-
lődés vezérei.

(1934 július.)

Maniu és Titulescu páros jelenete

Akár érzelmi kirobbanás volt, akár megrendezett színházi blöff — az utóbbi mellett szólhat egyebek közt a szónoki emelvényre szerelt mikrofon —, nem volna sok értelme, ha valaki érveket sorakoztatna fel Maniu Gyula és Titulescu külügyminiszter megállapításai ellen. A becsületes elfogultsággal és a rosszhiszeműséggel szemben egyformán tehetetlen a logika.

Ha ma mégis visszatérünk a bukaresti képviselőházban elmondott interpellációra, csak azért tesszük, mert ez alkalommal olyan kijelentések hangzottak el, amelyeket, ha politikai szempontból nem is, de a néplélektan szempontjából igen érdekesnek találunk.

Maniu egyebek közt ezeket mondta:

„Azt vártuk a békeszerződéstől, hogy megadja a román népnek azt a nyugodt biztonságot, hogy határait végleg megállapították. Mély fájdalommal kell tudomásul vennünk, hogy reményeink nem valósultak meg teljes mértékben. A békeszerződés Romániára más határokat kényszerített rá, mint aminőkre igényt tartott. Határainkon kívül maradtak a román lelkek ezrei és fontos román területek.”

Tudjuk, mit jelent ez. Románia, valószínűleg azért, hogy még meghittebbé tegye a szomszédi jó viszonyt, eredetileg a Tiszáig kívánta előre tolni határait. Mint „fontos román területeket” magának követelte Szabolcs megyét, Hajdu megyét Debrecen-nel együtt, a Jászság és Kunság tiszántúli részét, magának követelte továbbá Békést, Csanádot és Csongrád tiszántúli felét, természetesen Hódmező-vásárhellyel együtt.

Volt a kezünkben olyan román térkép, melyet évekkel a békekötés után a román hadsereg legény-ségének osztogattak; azon, a felsorolt vármegyéken kívül, Temes és Torontál is román földnek van fel-tüntetve. Az a mély fájdalom, melyet Maniunak érez-nie kell, hogy nem adták oda Romániának az egész Bánságot, nem a mi bűnünk, hanem a szerbek hibája, akik meg tudták győzni a trianoni békeszerzőket, hogy a két magyar vármegye nem fontos román, hanem fontos szerb terület.

A külügyminiszter az interpellációra adott vála-szával még ráduplázott Maniu mély fájdalmára, mondván:

„A trianoni szerződés nem azt a jogrendet szentesítette, melyről a román nép évszázadokon ke-resztül *álmodozott*. (Így mondta!) A békeszerződés éppen ezért inkább pótlásra és kiegészítésre szorul, mintsem megcsonkításra.”

Nem tudjuk, mosolygott-e magában a minisz-ter, mikor ilyeneket mondott, azt azonban tudjuk, hogy Titulescu sokkal eszesebb ember, sem-hogy komolyan hinne a pótlás és kiegészítés lehető-ségében. Ő tisztában van vele, hogy nemcsak Budán,

de Párizsban is egyszer volt csak kutyavásár. Újabban nincs már kereslet kuvaszokban. A pótlás és kiengesztelés a román külügyminiszter nyelvén annyit jelent csupán, hogy a védekezés legjobb taktikájának a támadást tartja.

Lélektani szempontból igen érdekes Maniunak egy másik nyilatkozata is:

„Ki kell jelentenem, hogy a trianoni szerződés nem csatolt Romániához magyar területeket. Magyarországot ezzel a szerződéssel nem csonkították meg, csupán a történelmi és erkölcsi igazság jutott érvényre. Utalnom kell arra, hogyha az országnak vannak is magyar jellegű vidékei, azok a telepítési és magyarosítási folyamat következtében alakultak ki, ami ellen mi románok annakidején élénken tiltakoztunk.”

Úgy látszik azonban, Maniuék annakidején még sem tiltakoztak elég élénken, mikor Szent István király megalapította az erdélyi magyar püspökséget, vagy mikor Szent László király megszervezte a székelly határőrséget. Nem akarunk most azon vitatkozni, hogy román országgyűlés mondta-e ki Tordán a vallásszabadságot és hogy a Báthoryak, Bocskayak, Bethlen Gáborok, Rákócziak és Apaffiak magyar fejedelmek vagy oláh kenézek voltak-e. A bukaresti tudományos akadémia bizonyára eldöntötte már ezt a kérdést és nekünk nem érdekünk, hogy vitába szálljunk vele.

A külügyminiszter, Nagy-Románia határainak védelméről szólva, így nyilatkozott:

„A román határok sérthetetlensége fölött há-

rom őrtség öröködik, az egyik jogi, a második erkölcsi, a harmadik politikai természetű."

A hármás őrség ellen nincs kifogás, bár azt gyanítjuk, hogy ezúttal Maniun volt a sor, hogy keserűen mosolyogjon; ő becsületes politikus hírében áll és volt már alkalma, hogy farkasszemet nézzen a regátbeli joggal és a bukaresti erkölccsel.

Ezek azonban a románság családi ügyei, minket magyarokat mindezekből annyi érdekelhet, hogy a szomszédságunkban élő nép a maga állami létét olyan „történelmi” alapokra építette, amelyekről Európában senki sem tud. A világ nem ismeri Románia történetét és meglehet, hogy olyan nagyhatalomról van szó, amely rossz emberek cselszövései következtében a világtörténelem kulisszái mögött, úgy szólván a nyilvánosság kizárásával, volt kénytelen végigélni a maga kétezeréves multját. Nem fogunk csodálkozni, ha azt halljuk, hogy Károly király Traján császár egyenes utódja és ha azt tapasztaljuk, hogy a Maniuék és Titulescuék a Scipiók és Catók erkölcsi önérzetének magasságából tekintenek le reánk.

Fontosabb nekünk, amit mirőlunk mondott a román külügyminiszter:

— Magyarország jól tudja, mint ahogyan mi is tudjuk, hogy revíziós propagandája nem fogja megváltoztatni határainkat.

Titulescu alkalmasint ezúttal is élt az államférfi előjogával, hogy eltitkolja gondolatait. Ha egészen őszinte lett volna, akkor alkalmasint bevallotta volna, hogy Románia mai határait ő sem tartja állandóbbaknak, mint azokat a felhőhatárokat, melye-

ket Arisztofánesz vont meg a Madarak számára. A határok meg fognak változni, akár a revíziós propaganda, akár egyéb események következtében, a bukaresti politika pedig ma azért olyan nagyon ideges, mert minden tagjában érzi a változás előjeleit.

A dunai konföderációt, melynek délibábját Maniu csillogtatja meg előttünk, Magyarország egy szánakozó mosollyal intézheti el. Nálunk az iskolás gyerekek is tudja, hogy a konföderáció terve nemcsak politikai, de gazdasági szempontból is képtelenség és haszontalanság. Nemzeti aspirációinkat aranyhegyekkel sem tudnák tőlünk megvásárolni, nemhogy ilyen rossz tantuszokkal.

Ha a bukaresti politika csak némileg is ismerné a magyar nép lelkét, akkor tudná, hogy ez a nép soha és semmi körülmények közt nem fog belenyugodni mai helyzetébe, miként százötven esztendő kevés idő volt arra, hogy beletörődjék az ozmán uralomba. Ha ezt nem tudja, annál rosszabb arra a derék és egyszerű román népre nézve, amelyet vezetői arra kényszerítenek, hogy kellő anyagi és erkölcsi források nélkül hódító és elnyomó politikát szolgáljon.

(1934 április)

Vérfürdő és tengeri fürdő

Feltűnő és érdekes a szenvedélyesség, mellyel bukaresti és belgrádi politikusok az elmúlt napokban állást foglaltak a revíziós mozgalom ellen. És feltűnő, hogy Barthou külügyminiszter Franciaország nevében milyen elszántan tette magáévá a balkáni gondolkodást és a balkáni beszédmodot. Hogy a francia államférfit mi vezeti, az nem titok: szorosabbra kívánja fűzni Franciaország kelet-európai hatalmi szervezetét, mely az utóbbi időben kissé meglazult. Alkalmasint sikerült is neki.

De mit jelent különösen a bukarestiek izgalma? Valósággal úgy köszöntötték Barthou külügyminisztert, mint hajótöröttek az életmentőt. A revízió örvényében fuldokoltak? De hiszen az ma még nem is cselekedet, csak a magyarság jámbor óhajta. Igaz, olyan óhajta, mely a villamos áram gyorsaságával kerüli meg a földtekét. Nem tételezhető azonban fel olyan gyakorlatias gondolkodású államférfiről, amilyen például Titulescu, hogy képzelt ellenség ellen hadakozik. Nem olyan ember ő, aki tankokat mozgósít egerek ellen. Tehát komoly veszedelmet lát a mi jámbor óhajtasunkban?

Ebből az következik, hogy Barthou körútjának lefolyása, bármilyen kínosan és lesújtóan ért is minket, egészben véve a revíziós mozgalom sikerének bizonyítéka. Tegnap még kicsinylően mosolyogtak rajta, ma már vérfürdőről beszél Uzunovics miniszterelnök is.

Hogy hol szorítja a kisantantot a trianoni csizma, azt bevallotta a jugoszláv kormányelnök, midőn azt mondta a belgrádi szkupstinában, hogy „azok, akik a Dunavölgyében a revíziótól teszik függővé gazdasági együttműködésüket, felelősek érte, ha a mostani gazdasági szorultság tovább is tartani fog”.

Ez elég világos beismerése annak, hogy Trianon a gazdasági vonatkozásaiban csődöt mondott. Csődöt mondott, mert az intézményes nyomor és szenvedés, melyet egyedül csak Magyarországnak szántak, programon kívül átragadt az utódállamokra is. Hiszen ha csak Magyarországon volna baj, akkor nem is volna semmi baj.

Kitűnt azonban, hogy a szomszéd államok a saját erejükből nem képesek arra, hogy a nekik kiszolgáltatott területeken megteremtsék a normális gazdasági élet föltételeit. Most tehát Magyarországtól követelik, tegye jóvá azt, amit ők Trianonban elrontottak. Más szóval: a nyaktiló rosszul működik és a hóhér urak azt óhajtanák, hogy az elítélt végezze ki önmagát.

Mit válaszoljunk erre? Ha a békeszerzők a maguk idejében józan polgári értelemmel rendelkeznek, akkor előre kell látniuk, hogy a magyarság, ha kifosztják mindenéből, ha nem hagynak meg

neki semmit, amit érdemes volna féltennie, nem szorítható be többé semmiféle szolidaritásba. „Gazdasági együttműködésbe” sem. De miért is higgyünk a dunai blokkban? A blokk, mely egy csomó földműves népet egyesít, jó lehet arra, hogy gúzsba kösse a gyöngébb felet, de nem alkalmas arra, hogy könnyítsen bárkinek gazdasági bajain.

A magyar államot valóban nem lehet azzal vádolni, hogy gazdasági fegyverekkel harcol a revizióért. Sőt ellenkezően, mi úgy találjuk, hogy nagyon is langymelegen intézi ezeket a kérdéseket. Mondjunk bizonyítékot? Kezünkben van egy zág-rábi kimutatás, mely arról tanuskodik, hogy 1932-ben 13.300, — 1933-ban pedig nem kevesebb, mint 17.323 magyar ember töltötte nyári szabadságát jugoszláv fürdőhelyeken. Hogy pénzben mennyi milliót jelent ez, erről most ne beszéljünk.

Eléggé jól ismerjük Belgrád útlevélpolitikáját. Vajdasági magyar akkor sem kap Csonka-magyarországba szóló utazási engedélyt, ha a szülője temetésére akar által jönni. Hogy egy jugoszláviai magyar fiú magyar egyetemre kíváncsozék, az gondolatnak is büntetendő cselekmény. Tudjuk, milyen keserves soruk van a határon élő kettős birtokosoknak és Genfben elmondta a magyar főmegbízott, milyen indián skalpvadászatok folynak a jugoszláv wildwesten.

Tudomásunk szerint Jugoszláviában egyáltalában nincsenek olyan gyógyfürdők, amelyek nélkül nem lehetne el a beteg magyar ember. Nem is gyógyulni, hanem csak üdülni mennek a tengerpartra. Üdülni másutt is lehet, világot látott kül-

földiek újabb megállapítása szerint még — Magyarországon is! Akinek pedig nem elég sós a Balaton vize, ám menjen el az olasz partvidékre, a pénzéért ott több kényelmet és tisztaságot talál és jóbarátok közt van.

Úgy gondoljuk, sokkal komolyabb idők járnak fölöttünk, semhogy túlságosan kímélnünk kellene egyes társas rétegek rigolyáit. A kormánynak módjában van, hogy megakassza a lealázó nyári népvándorlást. Mert az egész nemzetre nézve lealázó, hogy jókedvű magyarjaink tízezrével lubickolnak a jugoszláv tengerben, mikor a jugoszláv kormányelnök vértengert ígér nekik.

(1934 július)

Genf és a királygyilkosság

A kisantant-jegyzék a diplomáciai okiratok történetében két dologról lesz nevezetes: arról a vad kiélemtelenségről, mellyel nekiugrik a lefegyverzett Magyarországának és arról a lábujjhegyen járó óvatosságról, mely széles ívben elkerüli Olaszország érzékenységét. A jegyzék szerkesztője tudni fogja, miért kellett a hajót ilyen vigyázva kormányoznia. Amit elhallgat, az még jobban jellemzi a kisantant jóhiszeműségét, mint az, amit elmond.

Ha a magyar közvélemény pillanatnyi lelkiállapotát két szóval akarjuk jellemezni, akkor azt kell mondanunk: „Magyarország undorodik!” Undorodik attól a groteszk színjátéktól, melynek passzív szereplőjévé kényszerült. A játék rendezői, távoli célok kedvéért, azt szeretnék elhitetni Genffel, hogy azok a balkániak, akik megajándékozták a művelt emberiséget a „komitácsi” fogalmával, tőlünk magyaroktól tanulták el az összeesküvés, a bombavetés és a pisztolylovás technikáját. Ha a háttérben nem fekszenék egy király holtteste, akkor mosolyognunk kellene az eseten.

Ami Genfben történik, az tulajdonképpen a kisantant csatája egy gondolat ellen. Egy gondolat el-

len, mely minden magyar lélek mélyén izzik. Azt szeretnék onnan kikaparni, kitépni és eltiporni. A szent tűz ellen szövetkezett a három ézopusi hős, a balkáni farkas, a havasi medve és a prágai róka.

A trianoni nagy osztozkodás alkalmával alig hagytak meg valamit Magyarországnak; úgy látszik azonban, míg él az a bizonyos gondolat, addig az úgazdagok nem mernek örülni a gazdagságuknak. A jó konjunktura hősei rettegnek a rossz konjunktura lehetőségétől, — tehát egyáltalában ne legyen többé semmiféle konjunktura! Ez csak logikus?

Nekünk azonban örülnünk kell, hogy a marseillei kérdés, ha ilyen rosszhiszemű és sértő formában is, mégis csak kikerült a cselszövések földalatti csatornáiból, ahol mi magyarok legkevésbé sem vagyunk járatosak. Ugyan jobban szerettük volna, ha maga a magyar kormány vihette volna a genfi nagy nyilvánosság elé, de mivel nem volt lehetséges, hát így is jó lesz. Eddig csak a rágalom beszélt, ezután szóhoz fog jutni az igazság is.

A magyar főmegbizott dolga, hogy megvédje a nemzet becsületét és méltóságát és hogy követelje az igazság, a teljes igazság érvényesülését. Mert azzal tisztában lehetünk, hogy a kisantant ebben az ügyben csak olyan Népszövetségnek tudná hasznát venni, mely szem-ellenzővel van felkantározva, hogy csak oda lásson, ahova a vádlók irányítják. Baj lenne, ha azonkívül is látna valamit.

A kisantantnak olyan európai államférfiak segítségére lesz szüksége, akik nem tudnak arról a politikai szellemről, mely évtizedek óta véres kíméletlenséggel tör hatalomra a Duna völgyében és állandó nyugtalanságban tartja Európát. Milyen kelle-

metlen lenne, ha felvonulnának a halottak, akik ennek a szellemnek áldozatul estek. Egy dandárra való véres kísértet ülné körül a genfi zöld asztalt! És milyen kínos lenne, ha kitudódnék, hogy a politikai orgyilkosokat ki fanatizálta, ki nyomta kezükbe a fegyvert, melyik kormány látta őket szívesen, ki jutalmazta meg véres szolgálataikat, ki állított nekik emléket, nevezett el róluk utcákat.

Ha végigpergetnék ezt a pokoli bűnügyi filmet, ha a halottak mellett megjelentetnék az élőket is, a börtönök elől szökött és a rendőrségi kínpókamrákban elnyomorított bujdosókat, akkor megdermedne az összemberiség vére. Mellékesen az is kitudódnék, hogy Magyarország ennek a szörnyű játéknak egészen passzív és igen jelentéktelen nézője volt.

Figyelemreméltó, hogy egy-két francia lap máris készen tartja az igazság számára a fejpólyát a szem-ellenzövel. Egyikük pirulás nélkül korholni tudja a magyar főmegbizottat, hogy túlélesen nyilatkozott a jugoszláv jegyzék hatása alatt, míg a jegyzék hangját férfiasnak és bátornak minősíti. A másik mézes madzagot kínál a magyar főmegbizottnak, furfangosan hangsúlyozván, hogy a jegyzék hangja csak a belgrádi utcának tett engedmény, de januárban majd békülékenyebb hangon lehet tárgyalni.

Mintha nem tudnók, hogy a szerbiai közvéleményt éppen a belgrádi kormányssajtó vadította el rendszeresen és céltudatosan és mintha tito'k volna előttünk, hogy miért emlegetik a januári békülékeny tárgyalást. Azért, hogy bizonytalanná és erőtlenne tegyék a magyar főmegbizott védekezését. Hogy a

kisantant azután hogyan használná ki ezt az előnyét, azt tessék reá bízni. Mi azonban máris gazdagodtunk egy tapasztalattal: lám, a balkáni mocsár annyira megdagadt, hogy megjelent már a párizsi boulevardokon is.

Nekünk magyaroknak most csak egy kötelességünk van: emelt fővel és hideg vérrel farkasszemet nézni a zivatarral. Látott a mi népünk ennél különbet is. Régi hivatása, hogy megvédje a Kelet hatalmi éhségével szemben az emberi művelődést. A multban többnyire cserbenhagyta Európa, ezúttal azonban nem fog egyedül vívni.

Egy pillanatra sem szabad arról megfeledkeznünk, hogy a túloldal főleg arra alapítja harcmódorát, hogy mi majd elveszítjük a fejünket, esetleg összeveszünk egymással és pánik tör ki az országban. Nos, meg fogjuk őket győzni, hogy sem gyáva, sem kapkodó nép nem vagyunk. Tiszta tudatában vagyunk annak, hogy a mi pozíciónkat ezúttal acél- és vasbetonfedezéknél erősebb védelmi öv teszi hozzáférhetetlenné: Európa becsülete és a világ békéje! A kisantant terve csak úgy valósulhatna meg, ha porba tiporná a nagyhatalmak becsületét és lángba borítaná a világot. Ha — Carlyle mondása szerint — bedöntenék az eget, hogy pacsirtát foghassanak, az mindenkire nézve nagyobb veszedelem lenne, mint a pacsirtára nézve. A világfelfordulás megállítása ezért inkább a háziurak érdeke, mint a pacsirtáké.

(1934 november.)

Tiszturak térképet rajzolnak

Románia térképe fekszik az asztalunkon; a térkép mint a román királyi hadügyminisztérium katonai kézikönyvének melléklete jelent meg Bukarestben. A kézikönyv címe: Manualul ostasului roman. Tehát semmiképpen nem nevezhető felelőtlen mapparajzolók magánakciójának.

A térképen, melynek keretét román nemzeti hősök ékesítik (köztük Mária anyakirályné, apácafátyollal a fején), Mare Románia megnőtt egészen a Tisza balpartjáig. A román határok, amelyeknek spiritualizálásán olyan sokat fáradozik Titulescu külügyminiszter, felölelik Szabolcsot, a Hajduságot és a Jászkunság tiszántúli részét, de magukba foglalják Békés-, Csongrád- és Csanád-vármegyét is. Ezen a mappán természetesen Debrecen városa is felszabadult már a magyar elnyomás alól, amiben néhai jó Barthou miniszter szellemének bizonyára öröme telnék.

Mindez a legjobb rendben volna a kisantant szempontjából, a baj csak az, hogy a Manualul ostasului hidegvérűen lenyeleti Romániával az egész temesi Bánságot, tehát azokat a délvidéki területeket is, melyeket egyelőre még a jugoszlávok bir-

tokolnak, illetőleg, bukaresti felfogás szerint: bitorolnak.

Előttünk van azonban egy belgrádi eredetű térkép is, melyet a bukaresti nyomtatvány ellen-térképének lehetne nevezni. Ez Kosztics délszláv vezérkari alezredes katonai kézikönyvének függeléke. Rajta viszont aggasztóan megdagadtak a jugoszláv királyság határai. Kosztics alezredes hatalmas magyar, osztrák, bolgár, görög és albán területeket kebelez be, azonfelül csodálatos étvággyal igényt emel egész Isztriára, Fiumével és Trieszttel együtt, mely utóbbi kikötővárost Trst-nek nevezi. Franciaországtól és Angliától nem követel semmit, azok, szerencséjükre — nem szomszédai Jugoszláviának.

Kosztics mappáján is fel van tüntetve a temesi Bánság, de itt ez az országrész, mely Trianonban szerencsésen megszabadult a magyar igától, folytatólagosan felszabadult már a román járom alól is és egészen Aradig a jugoszláv királyság kiegészítő része. Hogyan fog végül kiegyenlítődni a két térképrajzoló közt mutatkozó földrajzi ellenmondás, azt bízuk nyugodtan Kosztics alezredesre és a bukaresti hadügyminiszterre. Mi elégedjünk meg annak megállapításával, hogy románok és jugoszlávok különös módon tisztelik a szerződések szentségét, melyet pedig az unalomig emlegetnek, és hogy a két népnek gyöngy dolga lehet ebben a földi siralomvölgyben, hogy ráér újabb területi hódításokon ábrándozni.

A jószívű magyar olvasó ezek után talán azt kérdezi: Mi lesz a szegény csehekkel? Hát ők semmit sem kapnak? — Dehogya is nem! A „Donaukurir” februári számában olvastuk, hogy Prágában

egész propaganda-irodalom virágzik, mely a csehek számára „visszaköveteli” Bécs városát. Igenis, jól tetszett olvasni: Bécs, Wien, cseh néven Viden városát! Visszaköveteli a kék Dunával, Szent István tornyával, keringőmuzsikájával és a höchster heurigerrel együtt. Az indokolás: Viden kulturája szláv. (Ha a tanfelügyelőkre bízzák a dolgot, azok névelemzéssel ki fogják mutatni, hogy Beethoven, Mozart, Fischer von Erlach, Makart, Billroth vérbeli csehszlovákok voltak!)

Ezek után elgondolni sem tudjuk, milyen felháborodással fogadták a prágai imperialisták a Daily Telegraph kacsáját, mely a brit államférfiak berlini látogatása alkalmával világgá hápogta, hogy Hitler bejelentette igényeit a szudéta-németek csehországi területeire. Ez természetesen szerény és sikertelen kútmérgezési kísérlet volt csak, de nem csodálnók, ha nem egy cseh hazafinak hideg futott volna végig a gerincén.

Kizárt dolog, hogy a Führer ebből az alkalomból ilyen követeléssel lépett volna fel, ezt a mai német politika meglepő módszerei mellett sem lehet elképzelni; de ki kételkedik benne, hogy a Daily Telegraph tulajdonképpen csak egy német vágyálomnak adott kifejezést? Mert nincs és nem lehet Németországban ember, aki nem óhajtana a cseh határon túl egytömegben élő németek felszabadítását. Sőt nincs Németországban ember, aki nem volna róla meggyőződve, hogy a felszabadítás be is fog következni. Ki kételkedik továbbá benne, hogy minél tökéletesebben nyeri vissza régi önérzetét és tekintélyét a németiség, annál ellenállha-

tatlanabb lesz a vonzóerő, mely a testvéreket egymás felé sodorja?

A háború előtti időkben nagy konzerváló erőt képviseltek a történelmi országhatárok. A csehszlovák politikának döntő része volt benne, hogy Közép-Európában ez az erkölcsi erő megsemmisült. Masaryk és Benes elméletben és gyakorlatban mindig azt vitatták, hogy a nemzeti elv előbbre való, és lélektani okokból is érdekes volna tudnunk, mire alapítják a cseh-szlovák köztársaság jogát a szudéta területekre? Csak nem a cseh királyság történelmi jogaira?! Végre is semmi erkölcsi akadálya annak, hogy a német propaganda, egy régebbi precedensre emlékezvén, ki ne adja a jelszót: Détruisez la Tchecoslovaquie! Ennek holnap már csak egy akadálya lesz: a cseh fegyveres erő; ha pedig a németiség megint visszanyerte egykori gigantikus erejét, akkor már csak a szövetségesek jóakarata.

A kisantant előbb-utóbb be fogja látni, hogy tragikus tévedésben volt, mikor Közép-Európa térképét az ököljog elve szerint formálta át. Kis népek önmaguk alatt vágják a fát, ha egzisztenciájukat az erőszakra alapítják. Ők csak az igazság és a méltányosság atmoszférájában élhetik ki életlehetőségeiket. A svájciak, hollandok, dánok ezt rég megértették; előbb-utóbb a kisantant-államok is meg fogják tanulni a történelmi leckét. A tiszturak akkor abba fogják hagyni a térképrajzolást. Addig persze még sok víz fog lefolyni a Moldván. És adja Isten, hogy csak víz folyjon.

(1935 március.)

Pozsonytól Kolozsvárig

Ez már olyan, mint a skót balladák refrénje, akár összerímel, akár nem, akár van értelme, akár nincs: Magyarországnak le kell mondania a határok módosításáról! Meggyilkolták a jugoszláv királyt, tehát Magyarországnak le kell mondania; Franciaország keresi Olaszország barátságát, tehát Magyarországnak le kell mondania; a kisantant nem tartja meg a kisebbségi szerződéseket, tehát lásd mint fent; Ausztria függetlenségét biztosítani kell, l. m. f.

A helyzet némileg emlékeztet az ország 1918-iki helyzetére; most is azon fordul meg sok minden, ki bírja tovább idegekkel. A tulsó oldalon ezt tudják és bár időközönként az idegességtől majd felmáshoznak a falra, mégis a mi összeroppanásunkban bízunk. Mellékesen pedig — visszaemlékezvén az 1918-as esztendőre, mikor nálunk a hátvidék maga fegyverezte le hadseregét, mellyel addig semmiféle ellenség nem bírt — az antirevíziós propaganda megint megértő defetista kebleket keres a magyar fővárosban.

A megértő kebleknek azonban ezúttal nem lesz könnyű lefegyverezniök a „revíziós handabandázók” hadseregét, mert nagyon belement már a köztudatba,

hogy a „handabandázás” a népek közös egyetértésével kívánja megoldani a dunai problémákat, melyeket ma még rabszolgatartók akarata irányít. Nagyon kell szeretnie Benes urat annak, aki az ő kedvéért ki meri mutatni, hogy kétszer kettő öt.

A világszerte végzett felvilágosító munka eddigi eredményeiből ki lehet számítani, hogy a revíziós mozgalom el fogja érni célját. Persze, ideg kell hozzá és még valami: kötelességtudás. A rendkívüli helyzet rendkívüli kötelességeket hárít minden egyes magyar emberre, lakjék bár a trianoni határokon innen vagy túl. Sajnos, elég sűrűn kell tapasztalnunk, hogy a legjobb hiszeműek sincsenek ennek világos tudatában. Mondjunk példákat?

A megszállt területekről olykor magyar egyetemi hallgatók vetődnek el hozzánk, akik beszélgetés közben elképesztenek minket azzal, milyen keveset tudnak a magyar történelemből. Találkoztunk már olyan erdélyi magyar ifjúval, aki Nagy Lajos királyról csak annyit hallott, hogy egykor megverték a havasalföldi oláhok. Szent Lászlóról, Könyves Kálmánról, akit nem vertek meg az oláhok, még annyit sem. Azzal mentegette magát, hogy magyar királyokról nem volt szó a román iskolákban.

Ez érthető is lenne, ha nem tudnók, hogy a régi Nagy-Magyarország román ifjai, akiknek egy része soha román iskolát nem látott (édesapjuk talán állami tisztviselő volt valamelyik színmagyar városban), alaposan ismerték a románság történetét, a kétezer éves erdélyi jogfolytonosság fantasztikus elméletével együtt, ismerték fajtájuk politikai aspirációit, rajongói voltak a román irodalomnak és

nagy kedvvel és hozzáértéssel mélyedtek el anyanyelvük szépségeiben. Hogyan szerezték meg tudásukat? Bizonyára önművelés útján. Pedig egy részük közepes tehetségű vagy gyenge tanuló volt.

Fölmerül most már a kérdés: amit megtehettek a magyarországi románok, miért nem teszik meg a romániai magyarok? Hitványabb és tehetségtelenebb faj volna a magyar, mint a román? Művelt ember nem lehet el történelem és a nemzeti irodalom ismerete nélkül, különben elnyomorítja nemzeti öntudatát az ellenséges propaganda, mely állandóan azon van, hogy kicsinyelje és letagadja a magyarság történelmi és kulturális jelentőségét.

Azt hisszük, az erdélyi magyar vezetők legfontosabb és legsürgősebb feladata volna, hogy változtassanak ezen a helyzeten. A magyarság sorsa nem a bukaresti parlamentben, hanem az ifjúság lelkében fog kialakulni.

Tovább is van. A Délvidékről több ízben kaptunk már gyermekkéztől eredő leveleket, amelyeket magyar nyelven, de cirill betűkkel írtak. A gyermekek ugyanis az iskolában csak a cirill írást tanulják. Ha már a jugoszláv kormány a lelkére veszi, hogy a kultúrnépek előtt ismeretlen, keleti írásjegyekkel, amelyekről még a délszláv horvátok és szlovénok sem akarnak tudni, terhelje meg a gyermekek elméjét, akkor a délvidéki társadalomnak módját kellene találnia, hogy a kicsinyek az iskolán kívül megtanulják azt a huszonöt betűt, melyre szükségük van, hogy gondolataikat európai formában tehessék papírra.

De menjünk még tovább! Egy jó ismerősünk

búcsúzott el tőlünk a napokban azzal, hogy ő most hazautazik Bratiszlavába. — Hová, a csodába? — A jóbarát elnevette magát: Lám, hogy ragad ez az ostoba név! — Ostobának csakugyan ostoba, de hogy magyar ember tudatából ki tudja szorítani az ezeresztendőös Pozsony nevet, az még ostobább volna, ha nem volna annyira leverő. Azt hisszük, az a könnyedség, mellyel a magyar ember szája rájár a Cluj, Kosice, Noviszád, Bratiszlava és egyéb mondvasinált helynevekre, példa nélküli a népek történetében.

Gondoljuk csak meg, mit tartanánk mi az olaszok hazafiságáról és műveltségéről, ha az osztrák hódoltság korában Milanó helyett elfogadták volna a Mailand, Venezia helyett a Venedig elnevezést. Pedig azokat nem is rendeletileg gyártották; Mailand és Venedig a középkori német nyelvben kialakult ős-szavak.

Nem kétséges, hogy Bratiszlava előbb-utóbb el fog megint tűnni a történelem hulladékos ládájában, sok más rossz élccel együtt, mellyel Masaryk és Benes urak Közép-Európa térképét tarkították. Feledésbe fog menni csakúgy, mint az Usztolna-Belgrád vagy a Pecsevi szó, mely a török hódoltság idején Székesfehérvár és Pécs városok neve volt.

Azt tartjuk azonban, magyar embernek mindig és minden körülmények közt, ha opportunisták vagyunk, akkor hozzá tehetjük: különösen ha károsodás és veszedelem nélkül teheti, ragaszkodnia kell a magyar helynevekhez. Pozsonynak, Kolozsvárnak ez a magyar neve; a németek dolga, ha Pressburgnak

és Klausenburgnak, a csehek és románok dolga, ha Bratiszlavának és Clujnak nevezik a városainkat. Ez a magyar öntudat követelménye, az öntudat pedig nem nemzeti sallang, hanem igen hatékony történelmi erőtenyező.

(1935 január.)

„Vitam et sanguinem!“

A kisantant-államok mindegyike — mint az angol szállóige mondja — csontvázat rejteget a házában. Ez olyan családi titok, melyet nem szabad nyilvánosan feszegetni, bár akarva, nem akarva, mindig reá kell gondolni. Csehszlovákia esetében nem is egy vázról, hanem egész temetőről kell hallgatni.

Ha a kommuniké, amit a kisantant állandó tanácsa kiadott a pozsonyi értekezletről, csakugyan kimerítő jelentést tartalmazna, akkor az elolvasása után azt kellene hinnünk, a miniszter urak tulajdonképpen azért ültek össze, hogy ne beszéljenek arról, amire gondolnak. Mert a nemzeti létük igazi problémáiról szó sem esik a kommunikében.

Ügylátszik, náluk odahaza is feltűnt ez, mert a prágai Cesko Slovo kísérletet tesz, hogy áthidalja ezt a semmit. A leleményes cseh ujság vidáman megállapítja, hogy a kisantant „dinamikus” természetű szerzet, mert lám, Románia igen jóban van a fajrokon Itáliával, Csehszlovákia viszont szoros szövetségben él Szovjet-Oroszországgal, míg a jugoszláv királyságból a rokonszenv erős szálai vezetnek Németországba. Így tehát minden rendben volna, a

kisantant-befolyás rádiusza kiterjed a Rajnától Vladivosztokig, az Északi Tengertől Sziciliáig, illetőleg Olasz-Abesszinián keresztül a Kék Nilusig. De vajjon azt jelenti-e a cseh dinamika, hogy Románia annyira befolyása alatt tartja az olasz fajokonságot, hogy az szabad utat enged Jugoszlávia tengeri és szárazföldi aspirációinak, hogy továbbá Jugoszlávia a németekkel meg tudja szerettetni Prágát és hogy végül Csehország képes garantálni Romániának Besszarábia birtokát? Azt hisszük, éppen ez az a csontváz, amelyről nem illik beszélni.

Amilyen óvatos és megfontolt a kisantant, valahányszor nagyhatalommal áll szemben, amilyen halk és bölcs Hodzsa minden szava, melyet Németországról vagy Olaszországról mond: olyan önérzettúltengésbe esik rögtön minden kisantant-államférfi, mihelyt a lefegyverzett Magyarországra téved a tekintete. Ilyenkor még a prágai fogyatékosági érzet is harciasságba csap át. Meg lehet állapítani, hogy a kisantant hatalmi ösztönei kizárólag Magyarország ezidőszerinti gyöngeségéből táplálkoznak. Magyarország megalázása szinte már szenvedélyükké lett, melynek minden különösebb ok nélkül, merő megszokásból is hódolnak. Ha nem tudnak belekötni pillanatnyi viselkedésébe, akkor, bizonyos elképzelt lehetőségekkel kapcsolatban, a jövőre nézve fenyegetődznek.

A Pozsonyban elhangzott fenyegetés arra az elméleti eshetőségre vonatkozik, hogy Magyarország ki találná vonni magát a trianoni fegyverkezési tilalom alól. A magyar kormány ugyan nem nyilvánított ilyen szándékot, de ők mégis megfenyegetik,

gondos előrelátással, nehogy mulasztást kövessenek el. Ez meglehetősen ellenkezik a nemzetközi szokásokkal, de emeli a kisantant önérzetét, ha nem is tekintélyét.

Ezek után iróniának hat, ha erősködnek, hogy gazdaságilag megszervezik a Dunavölgyét, Magyarország és Ausztria bevonásával. Ők épp oly jól tudják, mint mi, hogy gazdasági együttműködés csak egyenlő jogú felek közt képzelhető; ha nincs meg a jogegyenlőség, akkor a gazdasági megszervezés annyit jelent, hogy egyik fél igát vet a másik nyakába. Hogy ki lenne az egyik és ki a másik, az egy pillanatig sem kétséges. De ettől eltekintve: miféle gazdasági előnyöket ajánlhat nekünk Csehszlovákia, mikor élet-halálra össze van forrva két, olcsó munkabérekkel termelő, agrárállammal?

Arról is szó esett Pozsonyban, hogy a három állam a román kőolajforrások és a cseh fegyvergyárak föllendítése céljából egységes és nagyszabású fegyverkezésbe kezd. Erre francia és angol kölcsönöket óhajtanak fölvenni. Minket ez hidegen hagy; nyilvánvaló katonai inferioritásunk mellett meglehetősen közömbös, ha néhány százszal vagy ezerrel szaporítják is „a béke megvédésére” szolgáló tankjaikat és bombavetőiket.

Azonban mégis nevezetes, hogy a vitam et sanguinem, mely talán a genius loci hatása alatt Pozsonyban elhangzott, tulajdonképpen az ismeretlen katonák hadserege ellen irányul. Mert a kisantant dinamikus természete mellett a döntő pillanattig mindig kétséges marad majd, hogy az a hata-

lom, akit ellenségnek tekint az egyik fél, nem-e jóbarátja a másiknak?

Pozsonyban újból beigazolódott, hogy miközben Európa népei félelmetes iramban száguldanak a jövő felé, addig a kisantant-politika csökönyösen a mult gondolatkörében forog. A világháború tulajdonképpeni győztesei régóta elejtették a párizs-környéki szerződésekkel nyert előjogaikat, mert azokat a haladó kor ad absurdum vezette, csak a kisantant ragaszkodik elkeseredetten a győzelem illúziójához, melyet mások fegyvereinek köszönhet. És mivel győztes csak addig van, amíg legyőzött: tehát szükség van reá, hogy időközönként megálázzák vagy megfenyegessék Magyarországot. Ez a játék addig fog tartani, míg az idők mindent legyőző és mindent elsöprő szelleme ki nem józanítja őket idült diadalmámorukból.

(1936 szeptember.)

A revízió és Franciaország

A revíziós népgyűlések, amelyeket Budapesten és a magyar vidéken tartottak, erős visszhangot vertek föl Európaszerte. Garmadában fekszenek előttünk francia, olasz, angol, német, svájci, belga, spanyol, román, jugoszláv és cseh lapszemelvények, amelyek a cikkeik hangjával és terjedelmével bizonyítják, hogy a külföldi közvélemény igen komolyan értékeli a magyar társadalom mozgalmát. Megállapíthatjuk azt is, hogy gúnyos vagy elítélő hangon csak a kisantant ujságok írnak, míg a nagy kultúrállamok sajtója vagy rokonszenvvvel és megértéssel, vagy legalább is teljes tárgyilagossággal vesz tudomást a május 22-iki magyarországi eseményekről.

Minket ebben a kérdésben leginkább a francia sajtó magatartása érdekel. Le Temps, Le Journal, Figaro, Le Populaire, L'Ami du Peuple, Volonté, France Militaire részletes és elfogulatlan hangú tudósításokban számolnak be a nemzeti tüntetés lefolyásáról.

*

Az ultranacionalista és Magyarországgal szemben legkevésbé sem barátságosan érző Action Fran-

caise-ben I. Delebeque: „La Hongrie revisioniste” címen hasábos cikket közöl, amelyből átvesszük a következőket: „Amióta gróf Bethlen önként lemondott a hatalomról, nem szerepelt a politikai életben. Ha most tekintélyének és szavai súlyának tudatában felszólal egy revíziós gyűlésen: ez arra enged következtetni, hogy elérkezettnek látja az időt, hogy országát kivezesse sanyarú helyzetéből. Nálunk sokáig elég naivan azt hitték, hogy bele fog törődni a helyzetbe, amelyet az 1919-iki szerződések teremtettek. A budapesti beszéd, amelyet tomboló tetszés kísért, világosan mutatja, hogy ez nem igaz . . . A magyar közvélemény állandóan növekvő kitartással tiltakozik az ország megcsonkítása ellen. Budapesten szobrokat emeltek az elvesztett országrészek emlékére. A közuti kocsikon mindenütt olvasható egy ima, amely ily szavakkal végződik: Hiszek Magyarország feltámadásában . . . A magyar zászló mindaddig félárbocon leng, míg az elszakított területek vissza nem kerülnek . . . Mindez nem a belenyugvás jele . . . Magyarország külföldön is hatalmas pártfogókra talált. A közelmúltban indult meg Rothermere lord nagyszabású hadjárata, melynek indító okai még ma sem eléggé ismereteseek (?) . . . Mussolini egyetlen alkalmat sem mulaszt el, hogy tanújelét ne adja a magyar ügy iránt érzett rokonszenvének . . . Egész Európában sehol sem olyan erős a revíziós mozgalom, mint itt. Minden különösebb próféta-i tehetség nélkül meg lehet jövendölni: Magyarország meg fogja ragadni az első kedvező alkalmat, hogy megvalósítsa terveit . . . A föld remeg, és mindenütt a nacionalista irányzat jut túlsúlyra. Nagyon könnyen

megeshetik, hogy a legelső lökés, amely akár Danzigban, akár másutt éri a békeszerződések kártyavárát, súlyos következményekkel fog járni a Duna-medencében "

*

A Notre Temps-ben Georges Roux: „Le problème danubien” címen ír többhasábos cikket. Éles logikával fölépített fejtegetéseiből közöljük a következő töredékeket: „Sajnos, a kisantant nem az az alakulat, amely vonzási központ lehetne és amelyhez bárki csatlakozhatnék. A kisantant nem egyéb, mint diplomáciai hadigép. Egyetlen eddigi eredménye, hogy Középeurópát két táborra tudta szakítani és fegyverkezési lázat tudott okozni. Ausztria és Magyarország ehhez az alakulathoz csak úgy csatlakozhatnának, ha lemondanának függetlenségükről és nemzeti méltóságukról és fölládoznák aspirációikat. Azonban nem szabad velük szemben ilyen erkölcstelen és embertelen követelésekkel föllépniük. A magyaroknak három millió testvérük él a mai határon kívül... Amíg ilyen tűzfészek van, teljesen lehetetlen az együttműködés a dunai államok közt. A francia sajtó igen rosszul teszi, hogy leplezgeti ezeket a tényeket, mert a dunai államokat csakugyan mély szakadékok választják el egymástól, amelyeket az egyes népekre nézve elfogadhatatlan új határok teremtettek. Ez az elégedetlenség nem az elmúlt nagyság szentimentális visszasóvárgása, hanem pozitív adatokon alapuló reális követelődzés. Meg nem cáfolható tény, hogy a kikényszerített határvonalak, amelyeket minden előzetes tárgyalás nélkül vontak meg, flagrális igazságtalanságok, amelyeket nem le-

het megokolni a nemzetiségek keveredettséggel . . . Igenis, a békeszerződések revíziójának kérdése megvan és nagyon is aktuális a dunamenti Európában. Érthetetlen, miért fáznak nálunk attól, hogy napirendre tűzzék és elintézzék . . . Franciaország ezt nem akarja belátni, hanem tovább áztatja magát a biztonság csalóka illúziójával. Pedig érdeke lenne a kérdés megoldása. Érdeke ez azoknak az államoknak is, amelyeknek (a revízió) területi veszteségeket jelentene . . . Az új államoknak a kisebbségi kérdés és a fegyverkezés rengeteg gondot és nehézséget okoz és sok esetben túlhaladja erkölcsi és fizikai erejüket. Mivel mindenképpen meg akarják emésztetni az idegen kisebbségeket, emésztési zavarokban szenvednek . . . ”

*

Meg kell emlékeznünk végül egy párizsi vitastélyről, melyet jun. 2-án tartottak a Club du Faubourg-ban. A szónokok, valamennyien ismert politikusok és publicisták, a Dunamedence problémájával és a budapesti nagygyűlés hatása alatt a revízió kérdésével foglalkoztak.

Philipp Lamour, a Plans főszerkesztője, beszédében hivatkozott a legújabb romániai és szerbiai eseményekre, amelyek ezeknek az államoknak gyöngegségét demonstrálják és egyszersmind a kisantant bomlásának szimptomái. Szerinte a kisantant nem annyira katonai szövetség, mint inkább a francia pénz elprédálására alakult társaság, és miután most már elmaradnak a francia kölcsönök, szükségszerűen megindult a kisantant bomlási folyamata. Jacques Chabannes, a Notre Temps főszerkesztője, közép-

európai uti benyomásairól számolt be, miközben nagy rokonszenvvel emlékezett meg Magyarországról. Henry Clerc, radikális képviselő, igen érdekes beszédében azt fejtegette, hogy a nagyhatalmaknak már most elvi állást kellene foglalniok a revízió mellett, a gyakorlati végrehajtásra hivatott konferencia összehívását azonban alkalmasabb időpontra kellene halasztani. Pierre Daye és Pierre Bonardi a trianoni szerződés némely kirívó igazságtalanságát ismertették. A tiszta francia közönség nagy érdeklődéssel és tetszéssel hallgatta a felszólalókat.

*

Amennyiben a magyarországi revíziós tüntetéseknek az volt egyik céljuk, hogy újból fölhívják a világ figyelmét a magyar kérdésre és újból hangsúlyozzák azt az igazságot, hogy Magyarország soha és semmi körülmények között nem fog belenyugodni mai helyzetébe: bátran megállapíthatjuk, ezt a célt elérték. Hiba volna, ha túlzott következtetéseket vonnánk le a francia közvélemény magatartásából; tudomásul vehetjük azonban, hogy ez a közvélemény már nem áll egységesen és szilárdan a kisantant mellett. Más szóval: mégis mozog a föld!

(1932 június.)

Francia jótanácsok

A Temps a Quai d'Orsayhoz való viszonyánál fogva igen komolyan veendő lap; Vladimir d'Ormesson pedig előkelő publicista. Ha d'Ormesson a Tempsban Magyarországról értekezik, akkor számíthat rá, hogy a mi közvéleményünk felfülel. Ha pedig jótanácsokat ad magyar államférfiaknak, akkor azokat komolyan illik mérlegelnünk, mert hiszen a mi népünk egyebet sem kíván, mint megtalálni az utat, amelyen becsülettel és békében haladhat a jobb jövő felé.

D'Ormesson úr Bethlen István gróf egyik, feltűnést keltett ujságcikkével vitatkozván, imponáló jelét adja annak, mennyire ismeri a magyar multat. Még arról is tud, hogy Magyarország valamikor az európai művelődés bástyája és a kereszténység végvára volt. Sajnálhatjuk, hogy erről nem emlékezett meg akkor, mikor Trianonban feldúlták ezt a bástyát és végvárat.

De hogyan lehetséges az, hogy aki olyan jól ismeri a multunkat, semmit sem tud a jelenünkről? Nem tud róla, legalább egy szóval sem említi, hogy a kisantant-kormányok, a francia szövetségesükben bizakodván, kannibáli irtóháborút folytatnak a ke-

zükbe adott magyar kisebbségek ellen? (Nem akarunk ezúttal a történelemben példa nélkül álló „néprajzi folyamat” részleteibe merülni, de hiszen a hiteles adatok rendelkezésére állanak minden komoly érdeklődőnek!)

Ezek a tények nekünk ma fontosabbak, mint a török háborúk emlékei. Ezeknek számbavétele nélkül senki sem ismerheti a magyarság mai lelkiállapotát, nem ismerheti szükségleteit, vágyait és aggodalmait, szóval nem ismerheti azokat az erkölcsi erőket, amelyeknek eredője a magyar nemzeti politika. Aki pedig semmit sem tud vagy akar tudni mindezekről, az ne számítson arra, hogy véleménye hatással lehet népünkre vagy politikusainkra.

Hiszzen ha d'Ormesson úr valóban ismerné a magyarság mai helyzetét, akkor nem hivatkoznék egyebek közt a kulturnépek szolidaritására, mert amióta Trianonban a kulturnépek könyökig vájkáltak a magyar nemzet vérében, azóta a szolidaritás szó csak sértő gúnyként hat reánk.

A többi, amit még el akarunk mondani, már nem a párizsi íróra, hanem a magyar olvasóközönségre tartozik. Lám, tehát a nyugateurópai orvosok és kuruzslók most már maguk is fölfedezték azt az igazságot, amit évek óta a magyar verebek is csiripelnek: hogy Európa nyugalma csak akkor lesz biztosítható, ha előbb rendet teremtenek a Duna-völgyében.

Fölötte érdekes, hogy ők milyennek képzelik a rendcsinálást. Azt ugyan ma már belátják, hogy a Clémenceau-féle „békemű” keleteurópai vonatkozása

saiban csődöt mondott, mert mindent tudott biztosítani a Dunavölgyében, csak éppen a békét nem, de azért nem a vén tigris ádáz elvakultságát, hanem csodálatosképpen a széttépett áldozatot okolják. Nem jól tépette szét magát? Mintha nekünk egyáltalában csak egy szavunk is lett volna ott, ahol a világtörténelem legembertelenebb és legostobább diplomáciai okiratait szerkesztették!

Trianonban mindent elragadtak nemzetünkől, ami egyáltalában elragadható volt, egyebe sem maradt, csak a becsülete, a bátorsága és a jobb jövő reménysége. Ugylátszik, ezt is sokalják. Mert ime, *ők*, anélkül, hogy ráeszmélnének az okoskodásukban lappangó keserű humorra, ma az emberi művelődés jövőjét nem a repülőrajoktól és a gázbombáktól, nem is a szalonképeessé lett bolsevizmus-tól, legkevésbé a leleplezett fegyvergyártó trösztök sötét üzemeitől, hanem egy magyar gondolatától féltik. Talán jó lenne, ha Trianont, mely idegen kézre adta a magyarság anyagi javait, megtoldanák egy második Trianonnal, hol a kisantant részére kisajátítanák a magyar gondolatot is?

Megint csak arról van szó, hogy be kellene lép-nünk valamiféle dunai blokkba és a közreműködésünkkel lehetővé tennünk, hogy a békeszerződés által teremtetett képtelen rendszer tovább tengesse nyomorult életét. Mivel pedig Magyarország, bár felajánlják neki, hogy „hivatalból nem kell lemondania az alapelvekről, amelyekhez ragaszkodik”, mégsem hajlandó közreműködni a mai beteg helyzet állandósításában, tehát a békebontó címével tisztelik meg Európa legbékésebb népét. Megint egyszer mink va-

gyunk azok, akik kajánul megzavarjuk a derék, jó farkas ivóvizét!

Ennek az iránynak, amely le szeretné szerelni, vagy legalább is akadémikus elméletté szeretné légiesíteni a magyarság kemény revíziós akaratát, önkénytelenül a kezére dolgoznak azok, akik itthon ellentétet próbálnak teremteni a revízió és a kisebbségi kérdés között. Ugy okoskodnak, hogy a kisantant ádáz magyarírtását a revíziótól való félelem idézte fel, fel kell tehát hagynunk a mozgalommal és a kisebbségi kérdésre kell magunkat vetnünk.

Akik így okoskodnak, azok elfelejtik, hogy Magyarországon először 1927-ben hangzott el a revízió szó, akkor pedig a három utódállam, a Népszövetség csendes asszisztenciája mellett, már kifosztotta és tönkretette a magyar földbirtokos osztályt, már rátette kezét a magyar iskolára és egyházi vagyponra, már „nacionalizálta” a bankokat és nagyüzemeket, már koldussá tette és kivándorlásra kényszerítette a magyar tisztviselők és alkalmazottak százazreit, szóval: már elpusztította a kisebbségek kulturális és gazdasági pozícióit.

Igaz, legújabbban a magyar kisexisztenciákat kezdik irtani, ami különösen fájdalmas, de csak a vak nem látja, hogy ez folytatása annak a rendszeres hóhérmunkának, mely az őslakosság közigazgatási felkoncolásával akarja megteremteni a „hódítók” egységes nemzeti államát. Bukarestben nem is titkolják, hogy az ő felfogásuk szerint a románság és a magyarság nem élhet egymás mellett egy államban és kisebbségi politikájuk levonja ebből a tételből a „következtetéseket”. Aki ezek után a kisantant-

kormányok lojalitását be akarja vonni a magyar politika számítási körébe, az legjobb esetben is naiv ember.

Mivel Genf jelenleg már azzal van elfoglalva, hogy lassú, de végleges erkölcsi harakirit hajtson végre önmagán, a kisebbségi kérdésben nem számíthatunk reá. Nem számíthatunk senkire, csak önmagunkra és az eltiport igazságban rejlő energiára. Mi a kisebbségi kérdésnek csak egyféle megoldását ismerjük: az idegen rabságban levő magyarság felszabadítását. Egyelőre tehát a magyar külpolitikának csak egy lehet az igyekezete: nyitva tartani minden ajtót, mely a revízió felé vezet. A más nemzetekhez való viszonyunkat aszerint kell értékelnünk, mennyiben segítik elő a revíziót. Aki a revíziót akarja: az barátunk. Nekünk minden erőnk, vagyónunk és becsületünk az az igazság, melynek őrzését reánk bízta a Gondviselés. Az igazság megér minden áldozatot; az igazságot nem áldozzuk fel senki és semmi kedvéért!

(1934 szeptember.)

Dunai kérdés és szajnai kérdés

Nincs még egy nép Európában, melynek jellemében annyira ellentétes tulajdonságok férnének meg, mint a franciáéban. Mint nemzet ők a született forradalmárok és újítok; egyénenként pedig a világ legbékésebb nyárspolgárai, akik egyforma szívósággal ragaszkodnak ősapáik erényeihez és babonáihoz. Fővárosuk a könnyű élvezetek és a fényűző divat metropolisa; a párizsiak családi élete pedig arról híres, hogy a szigorú erkölcs és a krajeárkodó takarékoság jegyében folyik. A francia ember nehezen tűri a fegyelmet, átlagban gúnyolódó individualista; nemzeti veszedelem idején azonban nagyszerű kollektív erényekre és csodálatos áldozatkészségre képes.

Mi a saját tapasztalataink nyomán eggyel még megtoldhatjuk az ellentmondások jegyzékét: a franciák találták ki az emberi jogokat, szabadság és becsület nélkül el sem tudnák képzelni az emberi életet, a magyar nemzetet azonban külpolitikai opportunizmusból prédául dobták az utódállamok falánk-ságának és a Dunavölgyében a népek elnyomásának oly kegyetlen rendszerét szervezték meg, melyhez

foghatót a középkor óta nem ismert Európa. Ezeket az ellentéteket mi képtelenek vagyunk összeegyeztetni, bár valószínű, hogy megvan a belső logikájuk.

A magyarság régóta hagyományos vonzalmat és csodálatot érzett „az óriás nép” iránt, mely „nem hagy semmit félbe”. Ez az érzés még a kuruc fölkelések idejében született, mikor a szabadságért küzdő nemzet mindig maga mellett érezte a Bourbonok rokonszenvét. A világháború után a vonzalom boldogtalan szerelemmé változott; boldogtalanná azért, mert a francia politika minden érzelmi közelségünket ridegen és tüntetően visszautasította. Természetesen a kisantant kedvéért! Ha még sem szakadtak meg teljesen a rokonszenv száalai, az a francia politikusok egy előkelő gondolkodású csoportjának tulajdonítható, amely bátor és nemes megértést mutatott a magyar nemzet tragikus sorsa iránt.

Párizsi ujságok néha nyíltan, néha virágnyelven tudatták velünk, mit vár tőlünk Franciaország. Szerintük azt várja, hogy csatlakozunk a németellenes blokkhoz, fogjunk össze ellenségeinkkel jóbarátaink ellen, vállaljunk végül kötelezettséget, hogy megvédjük a kisantant mai birtokállományát önmagunkkal szemben is. Elég becsületesek voltak, hogy nem áltattak minket ígéretekkel, még azt sem helyezték kilátásba, hogy könnyíteni fognak keserves helyzetünkön.

Különös jelenség, hogy a francia politika, bár belenyugodott abba, hogy a világháborúban legyőzött Németország széttépte a szerződéseket és önhatalmúan visszaszerezte szuverénitását: ingerülten

üggyel arra, hogy mi magyarok valahogyan ne tágit-sunk a láncokon, melyeket Trianon a nemzeti életünkre rakott. A francia politika mindenkor meg volt róla győződve, hogy mi a német militarizmus janicsárjai vagyunk és ebben a hitében minden tőle telhetőt elkövetett, hogy csakugyan Németország táborába kényszerítse nemzetünket. Pedig a magyarságnak nincs egyéb vágya, mint hogy szabadon és békében élhesse a saját nemzeti életét.

Bizonyos, hogy mióta a velünk barátságban élő három nagyhatalom, az olasz, német és lengyel, erőben és tekintélyben meggyarapodott, azóta a francia befolyás nem nehezedik már mindent elnyomó súllyal a Dunavölgyére. Képmutatás volna, ha azt mondanók, hogy ezt sajnáljuk; nem a mi hibánk, hogy helyzetünk javulását a francia erő csökkenésétől kell remélnünk.

Az is bizonyos, hogy Franciaország külpolitikai súlyát nem növelik azok a forradalmi jellegű munkásmozgalmak, melyekről mostanában hasábokat írnak az ujságok. „Oh Manuel, fölkelt im Franciaország!” újjongott egykor Béranger-val együtt Petőfi Sándor. Csakugyan fölkelt, de ezúttal nincs benne köszönet, mert nem a köztársasági trikolor, hanem a III. internacionálé vörös lobogója alatt masiroz. A munkásszászlóaljak fölemelt ököllel tisztelegnek; azt mondják: az ököl a fasiszmus ellen fordul, de úgy látszik, a polgári Franciaország is magára veheti. A fölemelt ököl mozgalmának eddigi eredménye, hogy a proletárság olyan pozíciókat szállott meg, ahonnan veszélyeztetni tudja Franciaország egész gazdasági rendjét.

Úgy látszik, ennek a veszedelemnek földézésében része volt annak a külpolitikának is, mely Németország bekerítése céljából katonai megállapodásokat kötött az orosz szovjettel és hozzájárult, hogy a vörös hadsereg előretolt hadállásokat foglalhasson el Csehszlovákiában, Közép-Európa szívében. A franciák jobban tudhatják, mint mink, vajjon a kalapács és sarló jegyében megindult munkásmozgalmak a moszkvai propaganda egyenes következményei-e vagy talán csak közvetett eredményei az orosz szövetségnek, amennyiben a bolsevizmus megnövekedett tekintélye harci kedvvel töltötte el a francia proletárokat. Kétségtelen azonban, hogy a vörös rém, melyet rá készültek szabadítani Közép-Európára, váratlanul felbukkant a nyári virágdíszben pompázó Szajnaparton.

Meg kell állapítanunk, hogy nálunk senki sem örül ennek a fordulatnak. Mi közről láttuk már a bolsevizmust. Mi tudjuk, hogy a francia polgári gondolat veszedelme egyszersmind veszedelme a francia polgári munka szellemi gyümölcseinek, amelyek végre is az emberi művelődés fölbecsülhetetlen és nélkülözhetetlen kincsei. Féltjük Franciaországgal együtt az európai kultúrát.

Ismerve azonban a francia néplélek hallatlan életerejét és a nagy foradalom tüzeiben született polgári osztály acélos ellenállóképességét, ismerve továbbá a francia munkásság erős nemzeti ösztöneit, nem kételkedünk benne, hogy a vihar el fog sümolni anélkül, hogy a hajó súlyosabban megsérülne. Párizs város címere úgyszólván hajót ábrázol; jelmondata: *Fluctuat nec mergitur!* Ez egész Franciaországra

is vonatkoztatható: Hányódik, de el nem merül! A szajnai kérdés el fog intéződni.

Mi egyébként úgy látjuk, a franciaországi események is siettetik azt a történelmi folyamatot, mely ellenállhatatlan erővel felszínre veti a dunai kérdést. Amíg Franciaország óriás tekintélye fedezte a kis-antantot, addig egy páratlanul cinikus propaganda el tudta fogadtatni Európával azt a tételt, hogy a kétszer kettő tulajdonképpen öt. Ha azonban egyszer a saját tekintélyére lesz utalva a kisantant, akkor a világ már nehezebben fogja megérteni, miért kell Európa szabad és egyenlő jogú népei között *egyenek* lennie, a magyarnak, amelyre nem vonatkoznak a kultúrnépek együttélését szabályozó elvek és amellyel szemben nem kötelezők az igazság és emberiség törvényei sem.

A megriadt utódállamok abban reménykednek, hogy fegyveres fölényükkel útját tudják állni az igazság győzelmének. Hiábavaló ábránd! Milliós hadseregek sem volnának képesek a mai Európában a rabszolgakereskedést állandósítani, pedig az a körülmény, hogy három és félmillió magyar ember idegen uralom alatt él, a kisantant „sztratégiai határainak” és kisebbségi politikájának tényével együtt, nem kevésbé képtelen anakronizmus, mint volna az emberkereskedés visszaállítása.

Európa kénytelen lesz tudomást venni a kultúr-emberiség szégyenéről, kénytelen lesz, mert minden kísérlete, hogy békét és egyetértést teremtsen a nemzetek közt, meg fog botlani és el fog bukni a

A
se-
ely
st.
tis-
da
r a
gy-
nt,
ért
gy-
nak
és
er-
ek,
az
ad-
a
ül-
le-
tá-
tt,
az
r-
en
a
a

Dunavölgyében. Ez nem a dunai országok regionális
ügye, hanem Európa egész szervezetét nyugtalanító
betegség, azt nem lehet agyonhallgatni, előbb-utóbb
neki kell látni a gyógyításnak.

(1936 június.)

Rossz politika

(Francia nyelven is megjelent.)

A régi Habsburg-monarchiában a külügyi politika az osztrák-magyar bürokrácia egy zárt testületére tartozott. Ez a testület, mely tulajdonképpen sem osztrák, sem magyar nem volt, előkelő távolságban a profán nyilvánosságtól intézte az ügyeket. Ha a magyar ember, hazája sorsáért aggódva, föl-emelte szavát egy-egy külpolitikai kérdésben: ez a laikus illetéktelen és megrovást érdemlő beavatkozása volt. Sajnos, a gyakorlati eredmények, melyeket az előkelő hivatalnoki kar elért, nem igazolták a nagy tekintélyt, melyet magának követelt.

Ennek a rendszernek azonban az lett egyik következménye, hogy a magyar közvélemény teljesen járatlan és iskolázatlan maradt a külügyi kérdésekben. A magyar politikusok szenvedélyes érdeklődése közjogi és személyi kérdések felé fordult, a külpolitika sorsdöntő eseményeit csak nagy távolságban, többé-kevésbé fantasztikus világításban látták elvonulni. Emlékezhetünk, mikor a nyugati nagyhatalmak a bosnyák annexióval szemben tanúsított magatartása már nyilvánvalóvá tette, hogy

Európában két ellenséges hatalmi csoport sorakozik fel, nálunk senki sem értette még a helyzet komolyságát. Mikor pedig a balkánháború után a déli szomszédok nyíltan bejelentették örökösödési igényeiket Szent István birodalmának hagyatékára: a magyar képviselőház még azt hitte, megengedheti magának a fényűzést, hogy obstruálja a véderőjavaslatokat. Aprólékos pártkérdések egyébként még ma is jobban fel tudják zaklatni a magyar közvéleményt, mint a nemzet sorsát irányító világese-mények. Ezekről mi leginkább csak úgy szoktunk tudomást venni, mint egy izgalmas, de távoli színjáték jelenéseiről.

Ebből az általános tájékozatlanságból magyarázható, hogy ma is néha elképesztően zavaros elmefuttatásokat hallhatunk és olvashatunk a nagypolitika eseményeivel kapcsolatban. Vonatkoznak ezek elsősorban a franciaországi helyzet újabb alakulására. Franciaországban a Blum-kormányral előtérbe léptek a munkabérkérdések. A munkásszervezetek sztrájkokkal kényszerítették ki a béremelést és ismételten előfordult, hogy a sztrájkolók megszálltak egyes gyárakat. A bérharcokba beleszóltak a franciaországi kommunisták is. Ezekből az eseményekből két-három magyar lap azt a következtetést akarta levonni, hogy Franciaországban a proletárdiktatúra kikiáltása már csak idő kérdése.

Ezekben a rémlátásokban passzív része lehet a félelemnek, melyet a magyar társadalom a bolsevizmussal szemben érez. Amióta közvetlen szemtanúi voltunk a proletárdiktatura garázdálkodásának, — amely minálunk nem proletárok, hanem

züllött entellektüelek parancsuralma volt, — azóta minden magyar politika első feladata a bolsevizmus ellen való védekezés és nálunk senki sem kételkedik benne, hogy Franciaország bolsevizálása egyenlő lenne az európai civilizáció végleges bukásával. Ebből az általános aggodalomból indul ki, erre számít a szenzációvadász túlzás, mely a francia eseményeket kommentálja. Az ilyen kommentárok azonban nem igazságosak, még kevésbbé politikusak.

Aki azt hiszi, hogy Franciaországban a kommunizmus egyáltalán föléje kerülhet a polgári gondolatnak, az nem tudja, hogy ez a gondolat a kontinensen sehol sem olyan erős, mint éppen Franciaországban. Kisebbségi terrorral, mint történt Oroszországban, vagy Magyarországon, ott sohasem lehetne sem proletár-, sem másféle diktatúrát fölláttatni, mivel a francia nép, szöges ellentétben oroszokkal és magyarokkal, másfél század óta megtanulta, hogy maga védje meg jogait és tulajdonát.

A központi hatalmak tragédiáját nagyrészen az idézte föl, hogy a világháború előtt politikusok és katonák félreismerték és alábecsülték a francia nemzet erejét. Amiből a távolállók Franciaország bomlására és hanyatlására következtettek, az nem volt egyéb, mint jelenségei az erők szabad játékának, melyet a francia szellem a nemzeti életben felbukkanó összes politikai irányoknak engedélyez. Ez a látszólag korlátlan szabadság azonban a biztosító szelepek rendszerének szerepét tölti be. A kommunizmus csak azért jutott szóhoz Franciaországban, mert az állam nem tartja magára nézve veszedelmesnek. Alkalmasint abban bízunk, hogy a szabadság

légkörében meg fogja változtatni jellemét, melyet a cári Oroszország földalatti csatornáiban bujkálva vett föl. Lehet, hogy ez téves felfogás (mi magunk annak tartjuk), de ha a francia társadalom egyszerű tudatára ébred tévedésének, akkor biztosra vehetjük, hogy úgy el fog bántani ezzel az iránnyal, ahogyan soha még el nem bántak vele. Nekünk magyaroknak, akik a multban oly drága árat fizettünk politikai tévedéseinkért, semmi okunk, hogy kételkedjünk a franciák nagyszerű politikai ösztöneiben, amelyek ezt a nemzetet sikerről sikerre vitték.

A Blum-kormány pénzügyi műveleteiről is hallottunk és olvastunk szkeptikus magyarázatokat. Nem tudjuk, milyen eredményeket érlelnek majd meg ezek a műveletek, de annyit tudunk, hogy Franciaország, ha gazdasági válság felé haladna is, akkor is a világ egyik leggazdagabb országa marad, mely óriási segédforrásokkal rendelkezik.

Magyarországnak francia politikusok körében önzetlen jóbarátai is vannak. Ezek az urak már tudomást vettek a rosszmájú megjegyzésekről, melyekkel egy-két magyar ujság a franciaországi eseményeket kíséri és tudomást vettek arról is — és ez súlyos dolog! — hogy a német sajtó gondosan tartózkodik attól, hogy hasonló hangokat üssön meg Franciaországgal szemben.

Az olyan politika, mely cél és haszon nélkül kellemetlenkedik, nem politika. Különösen akkor nem, ha a fél, amelynek türelmét apró tűszúrásokkal próbára teszik, óriás fölényben van. Egy szóval sem mondjuk, hogy törnünk kell magunkat a francia kormány kegyei után; az hiábavaló megalázko-

dás lenne. Kiszámíthatatlan kárunk lehetne azonban abból, ha Franciaországban a mi hibánkból gyökeret verne a meggyőződés, hogy minket magyarokat minden körülmények közt ellenségnek kell tekinteni. Ez mindenképpen rossz politika. A mi lefegyverzett és védtelen nemzetünk sohasem tudhatja, melyik órában szorul reá Európa igazságszeretetére és méltányosságára. Franciaország szavának pedig, történjék bármi is, mindig döntő súlya lesz a világban.

(1936 október.)

Sir Austen Chamberlain és a revízió

(Angol nyelven is megjelent.)

Az elmúlt napokban Benes külügyminiszter, az őt jellemző fölényesen oktató hangon, megmagyarázta a világnak, hogy a Duna völgyének mai politikai helyzete valamely történelmi fejlődés logikus és elháríthatatlan eredménye. Nem mellékelte azonban előadásához a tételét illusztráló statisztikai adatokat és mi talán nem végzünk fölösleges munkát, ha azokat utólag a nyilvánosság elé terjesztjük. Ime:

A Duna völgyét a következő államok alkotják: Ausztria, Magyarország, Csehszlovákia, Románia, Jugoszlávia és Bulgária. Ennek a hat országnak összesen 69 millió lakosa van. A három kisantant-állam lakossága 47 millió. Ebből a 47 millióból 21 millió a legkegyetlenebb eszközökkel elnyomott kisebbség, amelynek leghőbb vágya, hogy szabaduljon a mai túrhetetlen helyzetéből. Maradna tehát a kisantant-államokban 26 millió olyan ember, akikről faji eredetüknél fogva, az egyszerűbb számítás kedvéért fel akarjuk tenni, hogy helyeslik a Duna völgyének mai politikai helyzetét. Magától

értetődő, hogy Magyarország 9 millió, Ausztria 7 millió és Bulgária 6 millió lakosa nem tud és nem akar belenyugodni a párizsi békék által teremtett helyzetbe. Ha ezeket hozzáadjuk a kisantant-államokban talált 21 millióhoz, összesen 43 millió elégedetlen ember él a Duna völgyében. A Dunavölgy sorsában közvetlenül érdekelt embertömegek kétharmada, összesen 43 millió a mai helyzet megváltoztatását követeli, annak fenntartását pedig egy 26 millió lelket számláló kisebbség óhajtja.

Tehát így fest az a helyzet, amelyet Benes úr örök időkre állandósítani kíván és amelyről őt világrész becsületes és józan embereivel el akarja hitetni, hogy annak állandósítása a dunai népek virulásának és Európa békéjének egyetlen biztosítója.

A becsületes és józan emberek azonban egyre kevésbé hisznek Benesnek. Olyan politikusok is, akik nemrégiben még nagy eréllyel hirdették a szerződések sérthetetlenségét s betűszerinti szentségét, ma már kezdik megengedni, hogy szükség lehet az elkövetett hibák jóvátételére. Különösen tipikus ebben a tekintetben Anglia volt külügyminiszterének, Sir Austen Chamberlainnek az esete, aki az angol alsóház tegnapi ülésén nyilatkozott a békeszerződések megváltoztatásának lehetőségéről.

Sir Austen Chamberlain, aki a tegnapi napig minden brit politikusnál merevebben zárkózott el a revízió gondolata elől, felszólalásában kifogásolta, hogy a párizsi békéket a kényszerbéke névvel illetik; végre kényszerbéke minden szerződés,

7
m
tt
a-
é-
gy
ét-
ál-
gy

melyet győzelmes háború után kötnek, azután így folytatta:

— Bizonyos tévedéseket azonban a békeszerzők elkövethettek; ezeket orvosolni lehet jóakarattal és megegyezéssel bizonyos feltételek mellett. Elsősorban a módosítást követelő hatalmaknak ki kell jelenteniök, hogy nem törekednek az egész helyzet felborítására vagy összes háborús veszteségeik visszaszerzésére, még ha az elvek, amelyekért harcoltunk és amelyek alapján igyekeztünk a szerződést elkészíteni, a visszaadás mellett szólanának is. Ki kell jelenteniök, hogy lehetséges egy józan és mérsékeltebb kompromisszum, amely rájuk nézve egyszersmindenkorra elintézné az összes határkérdéseket és hogy ez a kompromisszum e kérdés végleges elintézését, nem pedig új hadjárat megkezdését jelentené. Nem látom ilyen szellem nyomát a revizionista országokban s nem szabad könnyen és könnyelműen beszélni, amíg nem kaptunk tőlük biztosítékokat, még pedig nemcsak pusztá szólásmódokat, hanem mai nézetük kifejezésében rejlő biztosítékot, hogy a tervezett kompromisszumot véglegesnek fogadják el. Minden egyéb eljárás egyenesen háborúra vezetne, amelybe nemcsak a közvetlenül érdekelt országok, hanem más országok, esetleg a mienk is belesodródhatnék. Kérem a kormányt, legyen óvatos a jelen viszonyok között és tisztázza, hogy melyek azok a célok, amelyek megvalósításához segédkezet nyújtana.

Sir Austen Chamberlain tehát erkölcsi biztosítékokat követelt a revizionista hatalmaktól, hogy beérík olyan józan és mérsékelt kompromisszummal, amely a vita befejezését, nem pedig újabb hadjárat kezdetét jelenti. Amennyiben ez a felszólítás Magyarországnak is szól, arra a magyar kormány hivatott felelni. Mink azonban, akik jól ismerjük népünk gondolkodását, tudjuk, hogy a magyarság tizenöt tragikus esztendő alatt megtisztult a bosszú és a kapzsiság minden kicsinyes érzésétől. A mi népünk egyebet nem kíván, mint olyan viszonyokat, amelyek lehetővé teszik neki az emberhez méltó életet és megmentik attól a lealázástól, hogy a világrész kitagadott gyermekének kell magát éreznie.

Ha a revízió útján sikerült ezt elérnünk, akkor a Duna völgyében a magyar nép lesz a rend, a testvériség, a politikai és gazdasági béke legmegbízhatóbb őre. Szeretnők, ha az olyan államférfiak, mint Sir Austen Chamberlain, az ő emelkedett helyükről észrevennék a becsületességet és őszinteséget, amely a mi sokat szenvedett kis népünk lelkét eltölti.

(1933 december.)

„Rule Britannia!“

(Angol nyelven is megjelent.)

Ha emberi vonatkozásban egyáltalában helye volna a „boldog” jelzőnek, akkor a brit népet mondhatnók boldognak. Amióta megívta és dicsőségesen befejezte alkotmányos küzdelmeit, azóta a szigetország nem volt hadszintér, a nemzet békében és boldogságban fejleszthette és érvényesíthette kulturális energiáit. Földrajzi helyzetük a tengerre utalta az angolszászokat; páratlan vállalkozószellemük és hallatlan szívósságuk „királyi kalmárokká” és gyarmatosítókká, az oceánok uraivá tette őket. Nagy-Britannia ma a világ leggazdagabb országa, a polgári gondolat legerősebb vára. Ott a legtisztább és legnyugodtabb lánggal világít az emberi művelődés és szabadság fáklyája.

A magyar nép ősidők óta tisztelettel és rokonszenvvel tekint a hatalmas Angliára. Irigység nélkül figyeli a brit nemzet tündöklő útját a világtörténelemben, mert tudja, hogy az, amit az angolok szerencséjének szokás nevezni, a faji jótulajdonságok összessége. Az érzelmi kapcsolatok a tizenhetedik és tizennyolcadik századbéli szabadság-

harcok idején szövődtek, mikor Magyarország bőven ontotta vérének alkotmányosságának védelmében. Azokat a harcokat az akkori Európa oligarchalázadásoknak tekintette, csak az egy angol és talán a holland nép, mely maga is karddal harcolta ki nemzeti életformáit, értette meg, miért küzdenek és véreznak a magyarok.

Vonzó és tiszteletet parancsoló az uri tisztességtudás és emberies gondolkodás, mely a brit nagypolitikát jellemzi. Míg a kontinentális államok többnyire azt hiszik, hogy hatalmi vágyaikat csak más népek elnyomásával valósíthatják meg és új ököljogot honosítottak meg a nemzetközi életben, addig az angol állampolitika nem tagadja meg az etikai szempontokat. Talán ez az angol nép legnagyobb dicsósége, viláгурalmának legerősebb erkölcsi támasza.

Legújabban a brit felsőházban szólalt meg a kényes angol lelkiismeret, midőn május 1-i ülésén váratlanul és minden külső indító ok nélkül felvette megint a békeszerződések revíziójának kérdését. A nagyjelentőségű vitát Lord Davies indította el, javaslatot nyújtván be a népszövetségi alapokmány sokat idézett 19-ik szakaszának megváltoztatása érdekében. Az indítvány célja, hogy ebből a hipokrita szakaszból, mely a legyőzött népek kigúnyolásával a revíziót elméletben ugyan megengedi, de a gyakorlatban lehetetlenné teszi: a tartóhatatlan szerződések megváltoztatására alkalmas instrumentumot formáljon. A konzervatív Lord Esher, a liberális Lord Lothian és a munkáspárti Lord Ponsoby egymás után emelkedtek szólásra és

nagy elmeéllel bizonyították, hogy a szerződések megváltoztatása nélkül lehetetlen a világbéke meg-
ovása. Valamennyi felszólaló angol nemzeti érdekből követelte a revíziót. Közben elhangzott a megállapítás, hogy ha a fatális 19-ik szakaszt a jövőben sem alkalmazzák, abba bele kell pusztulnia a Népszövetségnek.

Igen nagy jelentőséget kell tulajdonítanunk Lord Stanhope államtitkár nyilatkozatának, aki a brit kormány nevében beismerte, hogy a békeszerződések elhibáztak és nincs ma olyan ember, aki nem szeretné, ha más volna a tartalmuk. A javaslatból természetesen nem lett határozat, azt maga az indítványozó sem kívánta, egyelőre azt tartotta fontosnak, hogy tudassa a közvéleménnyel az angol politikai világ hatalmas és nagytekintélyű részének állásfoglalását.

Mi magyarok, akik a nemzeti jövőnket az igazság és béke légkörében látnók biztosítottak, örömmel és hálával fogadjuk a felsőház tagjainak nagysúlyú fellépését, mely alkalmas arra, hogy megrengesse a revíziós mozgalom külföldi ellenzőinek lába alatt a talajt és keményen rápírítson a hazai defetistákra.

A brit szellemnek ilyen nemes és férfias megnyilatkozása bizonyára méltó bevezetése az ünnepéseknek, melyekkel Nagy-Britannia és öt világ-rész népei a negyedszázados uralkodói jubileumát ülő angol király előtt meghódolnak. Az idegen nemzetek fényes felvonulásában Csonka-Magyarország diplomáciai képviselőinek csak igen szerény hely fog jutni, de angol barátainknak tudniok kell, hogy

a szigeteken kívül sehonnan sem szállnak olyan bensőséges jókívánságok a brit korona viselője felé, mint a magyar nép szívéből.

Mi V. György királyban annak a nemzetnek fölkent képviselőjét tiszteljük, mely az emeberiség legértékesebb erkölcsi kincseinek letéteményese és őre. Azért igaz szívünkből kívánjuk, uralkodjék sokáig dicsőséggel Nagy-Britannián, Nagy-Britannia pedig — a nemzeti dal szavai szerint: uralkodjék a habokon!

(1935 május.)

A szankciók kérdése

(Angol és olasz nyelven is megjelent.)

A Népszövetség közgyűlésének október 9-iki ülésén Magyarország főmegbízottja kijelentette, hogy a magyar küldöttség nem csatlakozik az Olaszország ellen tervbe vett megtorló rendszabályokhoz. A nyilatkozat meglehetősen feltűnést keltett Genfben és Genfen kívül, de egyszersmind itthon és külföldön olyan magyarázatokra adott alkalmat, melyekből nyilvánvaló, hogy sokan teljesen félreértették az állásfoglalás indokait.

Ugy gondoljuk tehát, nem végzünk felesleges munkát, ha megvilágítjuk az okokat, amelyek arra kényszerítették Magyarországot, hogy a szankciók kérdésében így határozzon és nem másképp.

Abból a megállapításból kell kiindulnunk, hogy a magyarság politikai gondolkodását évek óta a trianoni békeszerződés megváltoztatásának vágya irányítja. Ez olyan célkitűzés, melyben a kormány és a nemzet minden tagja egyesül. A magyarokat a nagyvilág eseményei elsősorban abból a szempontból érdeklik, hogy elősegítik-e, vagy hátráltatják-e az ő nemzeti céljaikat. És természe-

tes, hogy az olasz-abesszín vizsályt is kizárólag ebből a szemszögből figyelik.

Vannak, akik nem képesek megérteni, hogy a magyarok miért nem szabadulnak ki végre „a negáció politikájunk szűk körforgásából”, egy termékenyebb politika kedvéért miért nem keresnek megértést a kisantant-államokkal? Lélektani képtelenség azonban más politikát várni tőlük mindaddig, míg érvényben vannak a trianoni szerződés kegyetlen rendelkezései és napról-napra újabb véres sebeket vágnak a nemzet testén. Míg tart ez a gyötrelmes állapot, addig senki sem kívánhatja, hogy a magyarok bármely európai kérdésnek nagyobb fontosságot tulajdonítsanak, mint saját kínszenvedéseiknek.

Ha véres sebekről beszélünk, az legkevésbé sem pusztá szóvirág. A trianoni szerződés a világháborút befejező összes békekötések közül a legirgalmatlanabb, mert elvette Magyarország területének háromnegyed részét, népességének pedig kétharmadát; a szerződés közel négymillió fajmagyart kényszerített idegen uralom alá, ezek közül másfélmillió közvetlen területi összefüggésben van a mai Magyarországgal. A békeszerzők összehasonlíthatlanul keményebben bántak Magyarországgal, mint akár Német-, akár Bolgárországgal, mert míg ezek a legyőzött államok húsz-húsz német, illetve bolgár anyanyelvű lakosuk közül egyet, addig Magyarország minden húsz magyar anyanyelvű polgárából hetet veszített.

Fokozza a magyarság keserűségét a tudat, hogy a trianoni szerződés tulajdonképpen csaláson

épült fel, mert hiszen ma már köztudomású tény, hogy a győztes nagyhatalmakat félrevezették egy époly ügyes, mint lelkiismeretlen propaganda hamisított történelmi, néprajzi és földrajzi adatai.

A magyar nemzettel a győztes hatalmak könyörtelenül végrehajtatták a békeszerződés minden pontját, az utódállamok azonban sohasem teljesítették a kisebbségvédelmi szerződésekben vállalt kötelességeiket, hanem ma is az erőszak minden eszközével gyengítik és irtják a nekik kiszolgáltatt magyar kisebbségeket. A magyar kisebbségek kétségbeesett önvédelmi harcának megrázó epizódjai izgalomban tartják Magyarország közvéleményét és a lealázás és kiszolgáltatottság érzéseit keltik fel benne.

Ehhez járul még, hogy a trianoni békeszerződés, miután lefegyverezte a magyar nemzetet, olyan képtelen országhatárokat kényszerített reá, melyek Magyarország legnagyobb városaiból, köztük Budapestből is, a szomszédállamok tüzérségének lőtávolaiba eső határvárosokat csináltak, a védtelen országot teljesen kiszolgáltatták a talpig fegyverben álló kisantant-államoknak és az állandó veszedelem érzetét tartják fenn a magyar nemzetben.

Tudnunk kell végül, hogy a kisantant-államok ádáz gazdasági hadiállapotot állandósítottak Magyarországgal szemben, hogy térdre kényszerítsék ezt az országot, — ami mérhetetlen nyomorúság forrása.

Semmi meglepő nincs abban, ha ma minden gon-

dolzkodó magyar politikai alfája és omegája az embertelen békeszerződés megváltoztatásának vágya. A trianoni igazságtalanság jóvátételét Magyarország a nemzeti elv és a népek önrendelkezési joga alapján kívánja, tehát olyan elvek alapján, melyeket annak idején a győztes államok hadicélként nyilvánítottak.

A magyar jóvátételi kívánságok két pontban foglalhatók össze: I. A mai Magyarország határai mellett egységes tömbökben élő fajmagyarok minden továbbiak nélkül visszacsatolandók. II. A volt magyar területek többi lakói határozzák el népszavazás útján, melyik államhoz akarnak tartozni.

A magyar nép nagy fegyelmezettségének és békeszerzetetének bizonyítéka, hogy ezt a változást békés eszközökkel, a Nemzetek Szövetsége útján kívánja megvalósítani. Tizenöt esztendő óta ugyan semmi sem történt arra nézve, hogy a népszövetségi alapokmány 19-ik szakasza, mely elvi lehetőséget nyújt a békeszerződések fogyatékoságainak orvoslásához, alkalmazásba vétessék, vagy legalább gyakorlatilag is hasznavehető instrumentummá formáltassék. De a magyar nép egy pillanatra sem mondott le a reményről, hogy a Nemzetek Szövetsége végül is, a Dunavölgy népeinek egészséges fejlődése és Európa békéje érdekében, módot fog találni az elkövetett igazságtalanságok jóvátételére.

Ebben a hitében megerősítette a magyarságot az a körülmény, hogy Magyarországon kívül egyre szaporodik azoknak a száma, akik megértéssel és

részvétellel szemlélik a magyar nép hősies küzdelmét a jobb jövőért; nagy számmal vannak ma már francia és még sokkal inkább angol politikusok és írók, akik elmélyedtek a magyar kérdés tanulmányozásában, valósággal szakértők lettek ezen a téren és önzetlen buzgalommal keresik a tarthatatlan helyzet megoldását. Ezek a férfiak, akikre büszke lehet saját hazájuk, az emberiség lelkiismeretének szószólói. Az ő fáradozásukat igazolja Sir Samuel Hoare brit külügyminiszternek egy nemrégiben elhangzott nyilatkozata, mely így szól: „...a rugalmasság a biztonság egy része és a Népszövetség minden tagjának el kell ismernie, mint ahogyan maga az alapokmány elismeri, hogy a világ nem megmerevedett valami...”

Tudomásunk szerint a miniszter felfogásában az egész brit parlament osztozik.

Mindmáig csak egy nagyhatalom találkozott, melynek kormánya nyíltan és ünnepélyesen felvette nemzeti célkitűzései sorába a Magyarország ellen elkövetett igazságtalanságok jóvátételét. A népek, történelmük borús napjaiban, kiválóan fogékonyak a baráti rokonszenv iránt és nagyon természetes, hogy az olasz kormány nemes és bátor állásfoglalása a hála és szeretet kötelékeivel fűzte a magyar-ságot Itáliához.

Midőn tehát a magyar kormány Genfben állást foglalt a szankciók kérdésében, egyáltalában nem is volt szabad választása, hanem a saját lelkiismeretének szava és az egész magyar nemzet egyértelmű óhajta szerint Olaszország oldala mellé

kellott állania. Erkölcsi lehetetlenség, hogy a magyar nemzet szankciókat kívánjon az egyetlen állammal szemben, mely céljául tűzte, hogy Magyarországot kiszabadítsa elviselhetetlen helyzetéből.

Ez Magyarország genfi állásfoglalásának valódi oka. Az erkölcsi szempontok mellett egészen jelentéktelenek azok a gazdasági megfontolások, melyek Genfben szóba kerültek.

Igaz azonban, hogy a magyarságra nyomasztó súllyal nehezedik a tudat, hogy tagadhatatlanul ellentétbe került azzal a szellemmel, melyet a Nemzetek Szövetsége képvisel. A magyarok ismerik és elismerik a Népszövetség eszmei célkitűzéseit és szolidárisak azokkal, mert tudatában vannak annak, hogy a dunavölgyi államok és velük Európa békéje csak akkor fog sziklaszilárd alapokon nyugodni, ha a népszövetségi eszmék az egész vonalon már győzelemre jutottak. Kinek is volna annyira érdekében a jog és igazság uralma a nemzetközi életben, mint a magyar népnek, melynek a győztes nagyhatalmak akaratából ma is fegyvertelenül kell szembenéznie a kisantant három militarista államával?

Tragikus helyzet állott elő a magyarokra nézve akkor, midőn a Nemzetek Szövetsége, melytől mindent várnak és melynek pillanatnyi védelmére is rászorultak, összeütközésbe jutott Olaszországgal, az egyetlen hatalommal, amely nemcsak hogy elismerte Magyarországnak az élethez való jogát, de politikájában igen nemesen le is vonta ebből a következtetéseket. Olyan erkölcsi szempontok, ame-

lyekről vitatkozni sem lehet, kizárták annak a lehetőséget is, hogy a magyarok barátságtalan lépéseket tegyenek Olaszország ellen, még abban az esetben is, ha érdekeik ennek ellenkezőjét kívánják.

((1935 október.))

Anthony Eden és a revízió

A magyar nép mindenkor híve volt annak az eszmének, mely életre hívta a Népszövetséget, éppen azért sohasem tudott megbarátkozni magával a Népszövetséggel, amely oly silányul szolgálta és oly alaposan lejáratta az eszmét. A Szövetséget annakidején azért alapították, hogy a nemzetközi érintkezésben az erőszak helyébe az igazság és az emberség uralmát állítsa. Genf azonban a hivatásával összeegyeztethetőnek találta, hogy bürokratikus lelketlenséggel fedezze a vérnek és szennynek azt a rendszerét, melyet a nagyzolástól és a kapzsiságtól megfertőzött agyú államférfiak és kalandorok kényszerítettek reá a Dunavölgyére.

Politikusok előre látták, ujságírók előre megírták, hogy a belső hazugság, mely a Népszövetség elméleti elgondolásait szembe állítja gyakorlati munkájával, beteggé és munkaképtelenné fogja tenni ezt az intézményt. Ez be is következett és az utóbbi időben a Népszövetség működése jóformán már abban merült ki, hogy óvatos vargabetűvel elkerülte mindazokat a feladatokat, melyeknek megoldását reábizta az emberiség lelkiismerete. Erkölcsi hite le is szállott a fagypontra.

Aki ismeri és becsüli a britek nemzeti jellemét, az természetesnek fogja találni, hogy a Népszövetség katasztrófális válságának megoldását angolok veszik kezükbe. Anthony Eden, Nagy-Britannia külügyminisztere, az angol államférfi gyakorlatias józanságával és férfias szókimondásával megjelölte a válság megoldásának egyetlen elképzelhető módját. A megoldás nem lehet más, mint hogy a Népszövetség legyen az, aminek lennie kell, vonja le becsületesen a következtetéseket saját lényegéből. Hogy ezek a következtetések kedveznek a magyar nép revíziós törekvéseinek, az senkit sem lephet meg. Hiszen tagadhatatlan, amit számos alkalommal megállapítottunk, hogy a magyarság életföltételei egybeesnek az emberi haladás vonalával és ha a nagyhatalmak ellene fordulnak a revíziónak, akkor ellene szegülnek a békének és saját érdekeiknek.

Ha Nagy-Britannia külügyminisztere négy-öt évvel ezelőtt mondja el a pénteki beszédét, akkor mai cikkünket azzal kezdhettük volna: Itt a revízió! Néhány esztendővel ezelőtt volt még a Népszövetségnek annyi ereje és tekintélye, hogy alkalmassint erkölcsi nyomásával is meg tudta volna változtatni Közép-Európa térképét. De az újkeletű viszonyok közt is fel kell ismernünk Eden állásfoglalásának fontosságát. Az a tény, hogy Nagy-Britannia nyíltan kimondja, hogy az európai helyzet bizánci megmerevítése föltétlenül rothadáshoz vezet, Genfnek szóló intelem.

A brit kormány fellépése, mely tudomá-

sunk szerint az angol közvélemény óriás többségének meggyőződését tolmácsolja, igazolja a magyar társadalom eddigi revíziós munkásságát. Nagy-Britannia külügyminisztere revizionista — van-e magyar ember a trianoni határokon innen és túl, aki azt meri mondani: ő nem az? Tudjuk, hosszú út és súlyos munka van még előttünk, míg sikerül népünket kiásni a trianoni romhegy alól, de célhoz fogunk érni.

Az egész magyar nép, kivétel nélkül, óhajtja és követeli a trianoni börtönfalak lebontását, a hivatalos körökben azonban újabban felülkerekedett a hajlandóság, hogy túlzott tapintattal lecsitítsák a revíziós vágy erőlesebb megnyilatkozását. Az elmúlt esztendőben leintették az összes revíziós népgyűléseket, azzal a sánta indokolással, hogy „magyar embereket fölösleges meggyőzni a revízió szükséges voltáról, azok valamennyien úgyis revizionisták”. Akik így okoskodnak, nem tudják azt, amit pedig tudniok kellene, hogy a magyar tömegek tüntető megnyilatkozása elsősorban a külföldnek szól.

Eden külügyminiszter azt mondta Genfben: „A mai status quo egyeseknek kívánatos, mások szempontjából igazságtalan. A feladat az, hogy kiegyensúlyozott helyzetet teremtsünk.” Nekünk magyaroknak tehát állandóan hangoztatnunk kell, hogy a status quo a mi szempontunkból igazságtalan. Az igazságtalanság emlegetése nem léha szőszaporítás, hanem politikai erőteljesítő; annak bizonyult abban az órában, mikor állásfoglalásra tudta bírni a brit birodalmi kormányt.

Nincs okunk, hogy örömujjongással fogadjuk a genfi szöveget, de igenis ezer okunk van, hogy a jövőben fokozott erővel követeljük az igazságunkat. Minél jobban bele tudjuk vinni a világ köz-tudatába, hogy a mai helyzet tűrhetetlen és tarthatatlan, annál inkább javulnak a jóvátétel kilátásai. Hiszen igaz, Európa ma már körülbelül tudja, hogy előbb-utóbb sorát kell ejtenie a magyar kérdésnek, reánk nézve azonban legkevésbé sem közömbös, hogy öt vagy ötven esztendő múlva határozza-e magát erre. Nagy-Britannia megszólalt — bűnös mulasztás lenne, ha Magyarország hallgatna.

(1936 szeptember.)

A revizó után

(Angol nyelven is megjelent.)

Az antirevizíós propaganda ügynökei sohasem voltak olyan lázas munkában, mint éppen mostanában. Ők tudják, mi ostromozza őket fokozott tevékenységre. Legújabban rávetették magukat Angliára. Fölismerték a nagy erkölcsi erőt, melyet a magyarságnak az angol igazságszeretet és az abból eredő rokonszenv jelent és most minden módon azon vannak, hogy meglékeljék ezt a barátságot.

Londonban sikerült egy Edgar P. Young nevű urat szerezniök, aki a dunavölgyi szakértő szerepében lép az angol nyilvánosság elé és komoly arccal ismételteti a kisantant-sajtóirodák untig ismert és százszor megcáfolt tételeit. Módszerét eléggé jellemzi, hogy ráfogja Magyarországra, hogy itt előzetes sajtócenzura van, de nem vesz tudomást az utódállamokban garázdálkodó polgári és katonai sajtóellenőrzésről és elnézően szemet huny a fehér foltok előtt, melyek a Csehszlovákiában megjelenő magyar, szlovák és német lapok hasábjain az előzetes cenzura működését jelzik.

Egy másik, nem kevésbé meglepő fogása, hogy brutális bosszúterveket tulajdonít a magyarságnak,

em
ná-
vé-
ng-
t a
ból
on
vű
bé-
tal
és
el-
ő-
az
ai
ér
ő
e-
y
k,

hogyan ilyen módon megfélemlítse és a revízió ellen ingerelje a Magyarországtól elszakított területek lakóit. Young úr egy angol folyóiratban, melynek megfelelő számaiban, értesülésünk szerint, megküldötte az angol alsóház tagjainak, egy részletet „idézt” Urmánczy Nándornak a Pesti Hírlapban megjelent állítólagos cikkéből, amely cikk, ha csakugyan napvilágot látott volna ilyen formában, ugyancsak szomorú világításban mutatná be a magyar sajtó és a magyar olvasóközönség politikai érettségét és erkölcsi színvonalát. Young úr „idézte” azonban hamisítást; sem Urmánczytól, sem más írótól hasonló ostobaság sohasem jelent meg a Pesti Hírlapban. Ezt az állításunkat hajlandók vagyunk bármikor, egy angol képviselőkből alakítandó jury előtt bebizonyítani. Vállalkozunk egyszerűsre arra is, hogy mi magunk terjesztjük elő Londonban az egész bizonyító anyagot. Nem tudjuk, hogy ez a „foul play” Young úrnak egyéni műve-e, de ha ő maga is áldozat volna, akit lóvák tettek a balkáni barátai, akkor sem lehet őt fölmenteni a vád alól, hogy elképesztő könnyelműséggel ártja bele magát történelmi jelentőségű és tragikus természetű kérdések fejtegetésébe.

E sorok írója nem szokott olyan kérdésekkel foglalkozni, amelyeket majd csak a revízió megvalósulása fog időszerűvé tenni, — a dolog némileg emlékeztet a jövőben elejtendő medve bőrére folyó alkura — az antirevizíós propaganda azonban arra kényszeríti, hogy ezúttal egy pillantást vessen a jövőbe.

A Magyar Revíziós Liga programja, amely az

egész magyar nemzet meggyőződését fejezi ki, a trianoni békeszerződés területi rendelkezéseinek revízióját a Wilson-féle ismert pontok érvényesítésével kívánja megvalósítani. Ezeket a pontokat annakidején a szövetszövetség és társult hatalmak a magukévé tették, hadicéljaikul elfogadták, de később a legyőzöttek és a győztesek egyforma kárára, megint elejtették. A revíziós mozgalom tehát a népeknek Wilson által követelt önrendelkezési joga és a nemzetiségi elv alapján áll. Levonva ezekből a gyakorlati következtetéseket, a mozgalomnak két követelése van: a nemzetiségi elv alapján mindazok az elcsatolt területek, melyek a mai Magyarországgal közvetlenül határosak és amelyeknek lakossága túlnyomóan magyar, minden föltétel nélkül visszacsatolandók; a népek önrendelkezési jogából folyóan pedig a háború előtti Magyarország többi területeinek lakói határozzák el maguk, népszavazás útján, mely állam határai közt kívánnak élni.

Ennyit, sem többet, sem kevesebbet nem kíván a magyar revíziós mozgalom. Aki ennek az álláspontnak erkölcsi jogosultságát tagadja, az a népek életében az etika jogosultságát tagadja és az ökológia uralmát kívánja a világban megörökíteni. Aki pedig azt állítja, hogy ez a program az európai békét veszélyezteti, az a háború rémképének földidézésével meg akarja zsarolni Európát.

Mivel az antireviziós propaganda egyebek közt azon is fáradozik, hogy ellentétet mutasson ki magyarok és horvátok közt, erről a kérdésről is el akarjuk mondani a véleményünket, amely össz-

hangban van a magyar közfelfogással. Horvátországot mi magyarok mindenkor elismertük külön, önálló országnak, melynek saját határai és külön nemzeti egyénisége volt. Horvátország önként és szabad választás útján lett Magyarország „társ-országa”. A szövetséges viszony nyolcszáz esztendeig tartott és nem hisszük, hogy a magyaron és horváton kívül a világtörténelem ismert volna még két különfajú szomszédnépet, mely közt annyi időn keresztül oly kevés viszály és surlódás esett volna. Magyarok és horvátok közt ma és a jövőben nem lehet ellentét, mivel senki Magyarországon nem akar befolyást nyerni a horvát ügyekre és mivel a két nép összeköttetésének irányelve csak a szabad népek szabad viszonya lehet. Mi magyarok csak egyet kívánunk drávántúli szomszédainktól, hogy békében éljenek velünk és hogy a magyar kereskedelem egy baráti országon keresztül utat találjon a tengerhez. Ennyi az egész.

Más a helyzetünk a magyar Felvidékkel, Erdéllyel és a Délvidékkel szemben, amelyeket a horvát viszonyoktól teljesen elütő történelmi, társadalmi, kulturális és gazdasági kötelékek fűztek a mai megcsonkított Magyarországhoz. Ezekre a területekre vonatkozóan igenis követeljük a revíziót. A revíziónak azonban, hogy végleges és megnyugtató helyzetet teremtsen a Dunavölgyében, nem a kormányok alkudozása útján, hanem a népek önrendelkezési jogának tiszteletben tartása mellett, népszavazás útján, kell végbe mennie.

Az antirevizíós propaganda főargumentuma, hogy nem lehet területi revíziót csinálni, mivel

részleteredményekkel úgy sem érnék be a magyarok, a revízió tehát nem befejezése, hanem megindítása lenne egy történelmi folyamatnak. Ez az okoskodás azonban csak egy, az érdekelt népek megkérdezése nélkül keresztülvitt „kabinetrevízióra” vonatkozhatik, de nem veszi számba azt az óriási erkölcsi erőtenyezőt, melyet a magyarság által követelt, semleges hatalmak ellenőrzése mellett, igazságosan végrehajtott népszavazás éppen a magyarsággal szemben képviselne.

A jövőendő Magyarországot mi a szabad polgárok hazájának alakjában óhajtjuk. Ha a revízió magyar véreinkkel együtt másfajú tömegeket is visszahoz az anyaországba, már politikai eszélységből is oly életföltételeket kell a számukra biztosítanunk, hogy hazájuknak tekinthessék Magyarországot és ne kíváncsozzanak el innen. Okulva a szomorú és lesújtó tapasztalatokon, melyeket a kisantant-államoknak kiszolgáltató magyar kisebbségek szereztek: Magyarország a jövőben nem érhetné be azzal, hogy csak a kisebbségi szerződések jogvédelmi intézkedéseinek szigorú betartásáról gondoskodják, hanem ezen túlmenően a legteljesebb egyenjogúságot kell biztosítania minden nem-magyarajkú állampolgárának.

Hiába mondják nekünk, hogy tőlünk elszakított, volt honfitársaink nem akarnak visszatérni a mi állami közösségünkbe. Erre nekünk csak egy válaszunk lehet: Szavaztassátok meg őket! Nekik hiszünk. A Magyarország testéből kihasított gyarmatok mai haszonélvezőinek és ügynökeiknek azonban nem hiszünk.

A békekötés óta elmúlt esztendőök tanulságai bebizonyították, hogy az utódállamok nem képesek arra, hogy nyugodt viszonyokat teremtsenek a Dunavölgyében és hogy felvirágoztassák a gondjukra bízott népek kulturális és gazdasági életét. Nemcsak hogy nem képesek, de még csak hajlandóságot sem mutatnak erre. Kormányaiuk fanatikus igyekezete arra irányul, hogy a nekik kiszolgáltott nemzeti kisebbségeket etnikai nyersanyagként belekényszerítsék és beletörjék a saját nemzetükbe. Amíg ezek a kegyetlen és hiábavaló próbálkozások tartanak, addig a Dunavölgyében szó sem lehet nyugalomról és rendről. A magyar revíziós mozgalomnak éppen az a célja, hogy földrajzilag, gazdaságilag és érzelmileg megteremtse azokat a föltételeket, amelyek közt lehetséges a dunavölgyi népek szabad és békés élete.

(1936 október.)

A Times és a magyarok

(Angol nyelven is megjelent.)

A londoni Times hasábjain levél jelent meg Edgar P. Young nyugalmazott tengerészeti parancsnok-helyettes tollából, mely levél a prágai propaganda untig ismert hangnemében támadja Sir Robert Gower és M. Procter angol képviselőket, a magyar revíziós mozgalom érdekében tett nyilatkozatukért. A levélíró célja szemmel láthatóan az, hogy elkedvetlenítse az angol képviselőket attól a munkától, melyet az igazság és világbéke szolgálatában végeznek. Mivel Young úr levele a Magyar Revíziós Ligára vonatkozóan valótlan és megtévesztő adatokat közöl, mint a Liga elnöke, helyreigazító sorokat intéztem a Times kiadójához.

A Timeshez írt levél egész szövegében így szól:

Igen tisztelt uram!

Edgar P. Young úr, válaszolván Sir Robert Gower és M. Procter képviselő urak egy nyilatkozatára, szeptember 5-én levelet írt a Timesnek és ez alkalommal ilyen szavakkal emlékszik meg a Magyar Revíziós Ligáról, melynek ez üdő

szerint én vagyok elnöke: „Még maga a budapesti Reviziós Liga is bevallotta, hogy ha a magyar ujságok abbahagynák a külföldi sajtóban megjelent magyarbarát reviziós cikkek közlését és nem írnának a külföldön Magyarország mellett és a revizió érdekében elhangzott beszédekről: a magyar nép lelkesedése a revizió iránt már rég kihalt volna.”

Mint a Magyar Reviziós Liga elnöke, kötelességemnek tartom kijelenteni, hogy ilyen vagy ehhez hasonló konfuzus nyilatkozat sohasem hangzott el a Liga részéről. Fölkérem Young urat, hozza nyilvánosságra, mire alapítja állítását, ha pedig ez nem volna módjában, akkor talán nem szerénytelenség, ha arra kérem, a jövőben tanúsítson több szkepszt a források iránt, melyekből a magyar ügyekre vonatkozó értesüléseit meríti.

Young úr a szóbanforgó levelében azt a meglepő nyilatkozatot teszi, hogy „igen nagyszámú intelligens és hazafias magyar van, aki régen belátta, hogy az egyetlen gyakorlatias politika minden határrevizióról való hiábavaló beszéd feladása.” Biztosítom Young urat, hogy ilyen intelligens és hazafias magyarok csak a fantáziában léteznek, a nagyszámú brit politikusok és turisták, akik újabban Magyarországot látogatják és itt az arisztokráciától a szociáldemokrata munkásságig minden népréteggel érintkeznek, bizonyára még egyet sem láttak közülő.

Veszedelemes illúzió volna, ha az európai köz-

vélemény a dunai kérdés megnyugtató megoldását a magyar népnek olyan aszkétikus lemondó képességétől várná, amely képesség semmiféle normális alkatú népben nem lehet meg. Mindenkinnek, aki foglalkozni óhajt a dunai kérdéssel, számolnia kell azzal az adott és meg nem másítható ténnyel, hogy a magyar nép semmi körülmények közt nem lesz képes belenyugodni olyan országhatárokbba, melyek három és félmillió fajtestvérét idegen uralom alá kényszerítik és a csehszlovák államhatárokat annyira előretolták tisztán magyar lakosságú területeken, hogy Magyarország fővárosa ma a cseh messzehordó ágyúütegek tűzkörébe esik. Az ez ellen való tiltakozás minden magyar ember hazafias és becsületbeli kötelessége és semmi sem természetesebb, mint az, amit Young úr megbotránkozással említ: hogy gyermekeinket is a hazafiság és becsület szellemében neveljük. Ezekben a kérdésekben egyébként a magyar nép saját történelmi multja tanulságainak hatása alatt áll. Magyarország százötven évig volt török-uralom alatt és akkor is találkoztak minduntalan tanácsadók, akik, mint Young úr, azt ajánlották a mai magyarok elődeinek, csináljanak gyakorlatias politikát és hagyjanak föl az ország felszabadításáról való hiábavaló beszédekkel.

A Young-levél nevezetessége, hogy abban egy brit polgár arra bátorítja a kisantant-kormányokat, hogy a „megbízhatatlan lakosságot eltávolítsák a határzónákból és fontosabb sztratégiai pontokról”. Nem volna észszerűbb és be-

csületesebb megoldás, ha ezeket a veszedelmes határzónákat, ahol megbízhatatlan magyarok laknak, visszacsatolnák oda, ahova ezer esztendeig tartoztak és ahol nem volnának sem megbízhatatlanok, sem veszedelmesek? A levélíró a kényszertelepítéssel összekötött vagyonek Kobzás tervét helyénvalónak találja, mivel a magyarok „erőszakos politikát” folytatnak. Tudvalevő dolog azonban, hogy a magyar revíziós politika alapelve, melyet minden alkalommal nyomatékosan hangsúlyoz: hogy céljait békés eszközökkel, Európa népeivel egyetértésben, óhajtja megvalósítani. A békés revízió gondolata az a biztosító szelep, mely levezetheti a Dunavölgyében lappangó romboló energiákat. Ha nem volna revíziós politika, akkor háborús politika volna.

Ha valaki, mint Young úr, a békés megegyezés vágyában erőszakos politikát lát, másrészről azonban helyesli a csehszlovák határzónák magyar lakosságának elűldözését és vagyoni tönkretételét, akkor nehéz lesz velünk megértetni, mit ért ő békepolitika és demokrácia alatt.

Teljes tisztelettel:

Herczeg Ferenc.

Ennyiben van levelem, melyet a Liga képviselőiben a Times címére küldöttem.

Van ezzel kapcsolatban egy másik üzenet is, ez azonban magyar címre szól. Valószínű, hogy a közeljövőben az angol sajtóban nagyobb számmal bukkannak majd föl ilyen „nyugalmazott tengerészeti

parancsnok-helyettesek”, akik a kisantant-propaganda jól ismert tételeit fogják ismételtetni. Tudomásunk van ugyanis róla, hogy a kisantant-propaganda, mely pillanatnyilag nem tud a francia segítségben és nem mer az orosz segítségben bízni, mindent el akar követni, hogy meghódítsa magának Anglia rokonszenvét. Erre alkalmasnak látja a nemzetközi politikában beállott helyzetet.

Ezeket szem előtt tartva, égetően szükségesnek látjuk, hogy a londoni magyar követség mellett *elsőrangú* sajtószolgálatot szervezzenek. Ennek a sajtószolgálatnak nézetünk szerint az lenne a feladata, hogy magyar szempontból állandóan és lelkiismeretesen ellenőrizze az angol sajtóközleményeket és hogy az ellenséges propaganda által becsempészett hazug és ferdítő közleményeket helyreigazító cikkeket helyezzen el. Erre természetesen csak olyan kiváló magyar ujságíró lesz képes, aki barátokat tud szerezni az angol hírlapírók és kiadók körében és meg tudja nyerni az Alsóház magyarbarát csoportjának teljes bizalmát és szoros közreműködését. Nekünk nincs ilyen jelöltünk, szeretnők azonban, ha a magyar kormányak volna.

(1936 szeptember.)

A szerződések szentsége

Vannak a nagypolitikának titokzatos jelenségei, melyeket mink a polgári eszünkkel semmiképpen sem tudunk megérteni. Például: hogyan hihették komoly államférfiak, aminők a párizsi békeszerzők voltak, hogy a lefegyverzett Németország fegyvertelen marad akkor is, ha erre már nem tudja senki sem kényszeríteni?

Vagy: hogyan gondolhatták a szóbanforgó államférfiak, hogy Ausztria, ha megfosztják ősi uralkodóházától és elválasztják a nem-német tartományoktól, melyeknek hatalmát és gazdagságát köszönhetette, szóval: ha életképtelen néptorzót csinálnak belőle, nem fog előbb-utóbb a Németbirodalom vonzási körébe jutni?

És végül: miért hitték az urak, hogy Magyarország valaha is bele fog nyugodni ezeréves területének megcsonkításába és a magyarok millióinak elvesztésébe, mikor pedig már az iskolában tanulták, hogy az elmúlt száz esztendőben olaszok, franciák, németek, görögök, lengyelek, románok, szerbek és bolgárok föltették az egzisztenciájukat arra, hogy a fajtestvéreikkel egyesüljenek.

A diplomáciai kontármunka, mellyel Párizsban

megnyomorították Európát, leginkább arra a kezdetleges igazságra vezethető vissza, hogy egyik nép sem képes arra, hogy belegondolja magát a másik helyzetébe. A népek nem hiszik el, hogy másfajú embertársaik is úgy gondolkodnak és éreznek, mint ők maguk és egyikük sem akarja megérteni, hogy ami neki lealázó és elviselhetetlen volna, az nem lehet normális életatmoszférája a másiknak. Ha némi életbölcsetség, vagy akár csak életismeret érvényesült volna a nagypolitikában, akkor Párizsban nem építették volna Európa jövőjét emberileg képtelen föltevésekre és világrészünk története a békekötések óta nem volna a kínos és ijesztő meglepetések láncolata.

Ugy látszik azonban, hogy az erős nemzeti érzéstől fűtött népek — és ma melyik nem ilyen? — a nárciszizmus egy nemének áldozatai: csak önmagukat látják és más népekről éppen csak annyira hajlandók tudomást venni, amennyiben azokat a saját céljaik szolgálatába tudják állítani. Ha két nép érdekei keresztezik egymást, akkor ebben mind a ketten Isten és az emberiség, vagy legalább is a béke és a művelődés ellen elkövetett merényletet látnak.

Most szinte komikusnak találjuk azt a meglepetést, melyet a hatalmak a német „szereződésszegések” miatt éreznek, vagy szimulálnak. Meggyőződésünk szerint éppen az volna meglepő, ha a hatalmi gépezet, melyet a párizsi békeszerzők oly nagy buzgalommal és oly kevés értelemmel összetákoltak, zavartalanul működnek. Az ő egész rendszerük a természetes erőviszonyok meghamisí-

tásából, a csúcsára állított piramis elméletéből indult ki. A hazugság világának belső ürességei most már egymásután nagy dörömböléssel összezomlanak és megremegtetik Európa talpa alatt a talajt. Hogy azonban a békeszerző államférfiak mindebből semmit, de éppenséggel semmit sem láttak előre: ez az, amit polgári ésszel bajos megérteni.

Szinte szánszalmas az ideges kapkodás és bizonytalanság, mellyel Európa a német meglepetéseket fogadta, melyek a valóságban nem leptek meg már senkit. Ugy látszik, erőhatalommal már nem lehet megakadályozni vagy megtorolni a „szerződésszegést”, tehát erkölcsi tankokat és morális bombavetőket vonultatnak fel.

De mit akarnak most megint a szerződések szentségével, mikor azoknak parafálása óta egyebet sem tettek, mint hogy kivonták magukat azoknak kényelmetlen rendelkezései alól? Nincs például a kisebbségi szerződésnek olyan szakasza, melyet a dunavölgyi hadinyerők napról-napra cinikus nyíltsággal meg nem szegtek volna. Tették ezt pedig nagyhatalmi protektorátus alatt, sőt nagyhatalmi biztatás alapján. Nem felejtettük el, hogyan fűtötte Barthou külügyminiszter az őrzöngésig a minden erőszakosságra kész bukaresti sovinizmust. És most nemzetközi morálról írnak és szónokolnak?

Feltételes morál azonban nincs. Az olyan etika, mely az erősek kényelmét szolgálja, de láncon tartja a gyengéket, alantasabb a nyílt erköcstelenségnél, mert ez legalább nem képmutató. Aki a román megszállás idején rendjében valónak találta a védtelen Magyarország szégyenletes kirablását, aki helye-

selte a megszállott területek földbirtokos osztályának pórére vetköztetését, aki jóváhagyta a magyar kultúra rendszeres irtását, az hivatkozzék az ökológia, de hagyja békében az erkölcsi szempontokat, még ha görcs állott is az öklébe.

Mi azokból a durva tévedésekből és súlyos csalódásokból, melyekkel a világ urainak politikája járt, azt a tanulságot szeretnők levonni, hogy Magyarországnak fokozott óvatossággal kell a hajóját kormányoznia. Ne bízzuk a sorsunkat olyan révkalauzokra, akik eddig még egyetlen zátont sem tudtak elkerülni. Ne feledjük: ami a nagyoknak csak kudarc, az nekünk katasztrófa lehet. Kizárólag csak magyar politikát szabad folytatnunk. Barátai legyünk mindenkinek, aki barátsággal közelik hozzánk; ellenségeket senki kedvéért ne szerezzünk; egyébként pedig rendületlenül álljunk meg a béke, az igazság, a népek egyenjogúságának alapján. És várjuk meg, mikor üt a magyarság órája.

(1935 március.)

„Ceterum censeo...”

Gróf Bethlen István cikke: „Magyarország és a francia béketerv”, olyan magasan és hatalmasan emelkedik ki a megszokott politikai elmefuttatások tömegéből, mint templomtorony a falusi háztetők közül. Irgalmatlanul éles logikával kimutatja, hogy a „béketerv” csak arra alkalmas, hogy a gyűlölet és a bosszúállás vágyának sárkányfogait vesse el a népek lelkében. A Flandin-féle terv célja, hogy a legyőzötteket a szankciós politika jármába fogja és feloldhatatlan guzsba kösse. Szerencsére Flandin maga sem hisz megvalósulásában.

Érdekes és meg nem cáfolható megállapítása a cikknek, hogy a francia terv ellentmond önmagának, mikor azt követeli, hogy az egymással szembenálló nemzetek kölcsönösen biztosítsák területi integritásukat, de egyszersmind lehetetlenné teszi, hogy a köztük függőben levő vitás kérdéseket pártatlan bíró által, békés úton elintézzék.

Gróf Bethlen elkerülhetetlennek tartja, hogy a hatalmi mámort, mely ezt a politikát inspirálja, előbb-utóbb tragikus kiábrándulás ne kövesse. Európa népeinek nagy része máris torkig van azzal

a politikával, mely Európát egyik nemzetközi válságból a másikba hajszolja.

Ez a kétségtelen tény időszerűvé teszi a kérdést, hogyan lehetséges, hogy, amit a „laikusok” tömegei jól tudnak, hogy ugyanis a nemzetközi politika mostani útja matematikai pontossággal újabb katasztrofális bonyodalmak felé vezet, arról nem akarnak tudomást venni az államférfiak?

Azzal tisztában vagyunk, hogy azok közt a politikusok közt, akik Clémenceau óta minduntalan újabb szisztemákat eszelnek ki az embertelen és ostoba békeszerződések örök időkre való megrögzítésére, egyetlen igazán nagyszabású államférfiú sem volt. Legalább is nem volt és ma sincs köztük olyan tehetség, aki a jövőbe tekintene, aki számolna az erkölcsi erőkkel és érzéssel bírna az európai kultúr-nemzetek szolidaritása iránt. Sőt, ha a fehér fajok művelődésének színvonalát valaki kizárólag a mai nemzetközi politika szellemi és erkölcsi tartalma után akarná értékelni, akkor arra az eredményre kellene jutnia, hogy az emberiség körülbelül még a neandervölgyi ősember korában él. Megoldhatatlan rejtély, hogy nagyműveltségű, elmés, békeszerető és emberségesen érző népek sorsának intézése miért van letéve ilyen kezekbe?

Gróf Bethlen István fejtegetései során arra a következtetésre jutott, hogy ilyen körülmények közt Magyarország ideje még nem következett el; olyan tárgyalásokra, melyek a magyar kérdést gyökeresen megoldhatnák, még nem érett meg az európai atmoszféra. Addig azonban, úgymond, míg a kedvező

pillanat el nem következik, ne szűnjünk meg a ceterum censeónkkal, amit a trianoni szerződés ellen nap-nap után kell Európa süket fülébe kiáltanunk.

Hogy mikor üt majd Magyarország órája, az a végzet titka. Mi annyit tudunk csak, hogy a világtörténelemben nagy szerepe jutott mindenkor az ember által előre nem látott meglepetéseknek. De gróf Bethlen István megerősít minket gyakran hangoztatott meggyőződésünkben, hogy a magyar külpolitikának egyáltalában nincs szabad választása különböző útvonalak közt, hanem azon az egyetlen úton kell haladnia, melyre a győztesek erőszakos politikája és a nemzeti létfenntartás ösztöne kényszeríti.

A magyar politika csak kettőt tehet: először el kell magától háritani a hurkot, melyet különböző béketervek ürügye alatt, de mindig azzal a céllal, hogy kivégezzük vele magunkat, újból és újból felajánlanak. A hurkot még akkor sem fogadjuk el, ha selyemfonású volna, bár a mi kedvünkért a győztesek még ennyi költségbe sem verik magukat.

Második kötelességünk, hogy „megérleljük az időt” és fáradhatatlanul támadjuk és leleplezzük Európa színe előtt a világtörténelem leggaládabb békeszerződését és azokat az elképesztő visszaéléseket, melyeket a győztesek ezzel a szerződéssel napról-napra elkövetnek.

Súlyos helyzetünkben megvan az a szomorú elégtételünk, hogy a kínpadon, amelyre nemzetünket fektették, ott vonaglik a mennyei igazság és a földi béke ügye is. A magyarságot fenyegető veszedelem egyszersmind az emberi kultúra végveszedelme. Európa csak úgy mentheti meg a saját jövőjét,

ha visszahelyezi jogaiba az igazságot. A mi kis népünk, midőn saját létéért harcol, Európa jövőjéért is küzd. Ez a harc magasan minden ellenfele fölé emeli és méltó ahhoz a nemzethez, mely egykor, a keresztény Európától magára hagyottan, egyedül küzdött a keresztény kultúráért.

(1936 április.)

Mozduljon meg az ország!

Érthető, hogy a magyar közvélemény még mindig a Flandin-féle béketerv lesújtó hatása alatt áll. A francia külügyminiszter ijesztő ötlete, mely huszonöt esztendőre lehetetlenné kíván tenni Európában minden békés fejlődést, egy negyedszázadra meg akar állítani minden európai óramutatót: egyenesen és kizárólag Magyarország ellen irányul. Nem egyéb az, mint kísérlet a trianoni békeszerződés könyörtelen megmerevítésére és megszigorítására. Óvatosági rendszabály, nehogy a magyar nemzet valahogyan mégis kikeljen a kriptából, hova eleven testtel befalazták.

A többi „legyőzöttek” már önhatalmúlag úgy változtatták meg a rájuk kényszerített szerződéseket, ahogyan jónak látták. Azt lehetne mondani: Európában ma már csak egy „legyőzött állam” van: Magyarország; az egyetlen, mely a háborúvesztés minden terhét és szégyenét viselni kénytelen. Ennyi maradt meg abból a gigantikus győzelemből, melyet harminc (vagy Isten tudná hány?) szövetkezett és társult hatalom kivívott a „germán militarizmus” fölött!

Mi ugyan egy percig sem hittük és Flandin kül-

ügyminiszter talán maga sem remélte, hogy az ő igéje valaha is testet ölthessen; de ennek ellenére sem vagyunk hajlandók, hogy kicsinyeljük a terv jelentőségét. Annak jelentősége nem a közvetlen veszedelemben, hanem a kísérlet jellemző voltában van.

Végtelenül jellemző az a teljes semmibevevés és hideg kegyetlenség, melyet olyan nemzet részéről tapasztalunk, mely nekünk egy évszázad óta a szabadság és testvériség ideálja volt.

Mi ennek a reánk nézve oly szomorú jelenségnek magyarázata? Miért lehet velünk, magyarokkal úgy elbánni, ahogyan kisebb és jelentéktelenebb nemzetekkel sem szoktak a nagyhatalmak? Hogyan lehet megtagadni egy ezeréves nemzettől az élet jogát, csak azért, hogy talán némi előzékenységet tanúsítanak Titulescu úr iránt?

Nem nehéz választ találni ezekre a kérdésekre. A kisantant elhitette önmagával, hogy élete és jövője csak addig van biztonságban, míg Magyarország gúzsbakötözve hever lábai előtt. Mivel a francia politika ma még ragaszkodik ahhoz a különös babonájához, hogy a kisantant a francia biztonsági rendszer hasznos alkotó része, tehát magáévá teszi a kisantant-politika sarkétételét.

Kétségtelen azonban, hogy ilyen viszonyok közt sem lehetne így elbánni Magyarországgal, ha nem szűrődött volna be a nemzetközi köztudatba, hogy mi olyan nép vagyunk, melynek megalázása és megrovidítése nem jár nagyobb kockázattal, sem a sértő fél tekintélye, sem Európa békéje szempontjából. Mert hiszen az elmúlt tizenhét esztendő csakugyan igazolta, hogy soha még megcsonkított, kifosztott és

porba tiport nemzet nem tűrte annyi megadással a sorsát, mint látszólag a magyar.

Arról, hogy mit írnak a budapesti ujságok és mit beszélnek maguk közt a magyar emberek, nem köteles hivatalosan tudomást venni az európai politika; de arról már igenis tudomást vesz, hogy Magyarország a saját szörnyű helyzetének orvoslására, vagy legalább is enyhítésére, még azokat a segéd-eszközöket sem szokta igénybe venni, melyeket annakidején maguk a győztesek adtak a kezébe. Mert nem szokta!

Igaz, a Gömbös-kormány fölvette programjába a revíziót, de ez egyelőre inkább csak belső használatra való orvosság, külföldi vonatkozásban alig van nagyobb jelentősége, mint azoknak a jogigényeknek, melyek Ferenc József király jeruzsálemi királyi címéből eredtek. Ha a kisantant-politikusok jobban bíznának a saját népük jövőjében és nem volnának olyan humoros módon idegesek, ők is csak ennyire értékelnék.

Európa, amely visszaemlékszik még az olasz irredenta, a görög és ír szabadságmozgalmak, a macedón függetlenségi törekvések epizódjaira, Európa fölfigyelni csak az elégedetlenség drasztikusabb kitöréseire szokott. Ki hallotta valaha, hogy a megszállott magyar területeken bombák és pokolgépek robbantak volna? Hogy invincibles-, komitácsi- vagy usztasa-csapatok garázdálkodtak volna? Ha túl a trianoni határokon polgárvér folyt, az védtelen magyarok vére volt.

Az európai hatalmak, melyek száz gondjuk középett csak azokról az újabb bajokról vesznek tudo-

mást, melyek előtt már semmiképen sem hunyhatnak szemet, belenyugodnak abba, hogy a hajdani Szent István birodalma Európa egyetlen része, ahol bevált Clémenceau embertelen politikája, mert „nyugodt” viszonyokat teremtett. A közeli napokban mondta egy angol politikus, hogy otthon a képviselőtársai gyakran azzal a kérdéssel bosszantják, miért fáj neki a magyarok feje, mikor azok láthatóan jól beletalálták magukat mostani helyzetükbe? Angol barátunk azzal végezte szavait: „Tegyenek már valamit!” Bizonyos, hogy Európa színe előtt kisantant-körökből több panasz hangzik el Magyarország ellen, mint Magyarország részéről a kisantant ellen.

Érthető tehát ilyen előzmények után, hogy a magyar közvélemény súlyos aggodalmakkal tekint a jövőbe. Európaszerte begyógyulnak a háború ütötte sebek, kiegyenlítődnek az igazságtalanságok, csak a Dunavölgyében marad minden a régiben. Megeshetik az is, hogy Franciaország baráti jobbot nyújt Németországnak, de velünk, magyarokkal, tovább is érezteti a győztes könyörtelenségét.

Mi sohasem kívántuk, hogy a nemzet erőszakhoz folyamodjék és Európa nyugalmit veszélyeztető módon küzdjön az igazáért. Nem gondolunk arra sem, hogy a fegyverkezés dolgában kövesse a török, német és osztrák példát és befejezett helyzet elé állítsa a Népszövetséget. Annyit követelünk csak, hogy helyzetünk javítása céljából vegyük igénybe mindazokat az eszközöket, melyekhez ortodox genfi észjárás szerint is jogunk van.

Az európai népek lelkében napról-napra inkább helyreáll a háború által felborított egyensúly. Ha a

nagyhatalmak kénytelenek lennének hivatalosan tudomást venni azokról a szégyenletes állapotokról, melyek a Dunavölgyében lábra kaptak: az európai béke és a kultúrnemzetek becsülete érdekében előbb-utóbb rendet teremtenének itt. Mert az a hatalmi rendszer, mely Trianon óta a Dunavölgyében fölépült, ma már olyan képtelen és tarthatatlan anakronizmus Európa életében, mint volna a XX. században a rabszolgaság, a vallásos emberáldozat, a boszorkányégetés.

Semmi sem fontosabb és sürgősebb tehát, mint hogy a nagyhatalmak kénytelenek legyenek tudomást venni erről az anakronizmusról. Tudniok kell mindenekelőtt, hogy népünk mai helyzete lehetlenné teszi, hogy emberhez méltó életet éljen. Tudniok kell továbbá, hogy a megszállott magyar területek némelyikén a magyar kisebbség tagjai az üldözött vad, legjobb esetben pedig másodosztályú és kisebb jogú polgárok nyomorúságos életét élik. Tudniok kell, hogy ezért Isten és az emberiség előtt a kisebbségi szerződéseket garantáló nagyhatalmak felelősek. Tudniok kell végül arról a világbotrányról, mely Magyarország biztonságának kérdése körül kialakult.

A dunavölgyi hatalmi rendszer csak úgy képes fenntartani életét, hogy következetesen letagadja önmagát, elrejtí valódi arcát, hazugságok álarcával vezeti félre az emberiséget. Az álarcot le kell és le is lehet tépni, hogy Európa lássa a förtelmes igazságot. Ezért tartjuk szükségesnek és életbevágóan fontosnak, hogy a magyar közvélemény méltó formában szólhasson Európa kormányaihoz és

népeihez, hogy a magyar kormány, a genfi és hágai intézmények nagy nyilvánosságának felhasználásával, kíméletlenül és fáradhatatlanul bizonyítsa a magyar igazságot, mely egyszersmind a kulturemberiség nagy igazsága.

Akinek más a meggyőződése, az álljon elő és cáfoljon meg minket. Aki azonban beszélni nem mer és cselekedni nem akar, az olyan szörnyű felelősséget vállal magára, melyhez hasonlót magyar ember még nem viselt.

(1936 április.)

A Duce

(Olasz nyelven is megjelent.)

Legsúlyosabb és legkényesebb politikai nyilatkozatait nyílt piacon szokta megtenni. Százezrek jelenlétében. Katonák és polgárok, aggastyánok és gyermekek, miniszterek és kézművesek, hercegnők és kofák fanatizált hallgatósága előtt. Történelmi órákban újra és újra beleveti magát az olasz nép mélységeibe, ahonnan egykor előkerült. És amit mond, az Olaszország gondolata, Olaszország akaratata.

A nagy nyilvánosság keresése teljesen belevág az ő rendszerébe, amellyel újjáteremtette Itáliát. Nagyszerű sikereinek titka, hogy Olaszország boldogulását minden egyes olasz ember magánügyévé és magánérdekévé tudta tenni. Minden férfinak és nőnek, minden ökönyi kis balillának kiosztott egy darabot a nemzeti büszkeségből, a közös munkából és felelősségérzetből. Ezzel csodálatos erőt, ifjúságot és lendületet adott Itália életének.

Elmult vasárnap Milánó templomterén beszélt, amely, úgylátszik, kedvenc helye. A fasiszta Itália, tizenöt esztendő súlyos munkája és a közelmúlt ke-

mény erőpróbái után, egységesen és győzedelmesen áll mögötte. A rádió révén pedig a világ fele hallgatta azt a férfit, akinek szava ma a legnagyobb súlyú ezen a földgömbön.

A természetes, nyílegyenes közvetlenség, melyel gondolatait formába önti, az elementáris bátorságú őszinteség, mellyel minden gyermeket a nevének nevez: a mai Európában meglepően és felszabadítóan hat. A legtöbb államférfi hangja az óvatos kertelés és tapintatos leplezés eszköze. A diszkrét szófűggyönyök mögött ugyan tovább bőgnék és tülekednek az ősi fenevadak, de róluk nem szokás tudomást venni. Alkalmasint azért van így, mert a mai zavaros és ijedt Európában a népek vezetői között alig van még egy-kettő, aki tiszta szemmel látja a világrész tragikus problémáit.

Aki a milánói fehér dóm előtt beszélt, az nemcsak egész férfi, hanem az emberiség egyik legkíválságosabb és legritkább jelensége: lángeszű államférfi. Csakis prófétai ihlettségű halandónak adatott meg, hogy népét olyan utakon kalauzolja a hatalom és dicsőség Igéretföldje felé, amelyeket rajta kívül senki sem tartott járhatóknak. Aki az egész világgal szembeszállva, bele merté vinni Itáliát az afrikai vállalkozásba és minden várakozás és valószínűség ellenére győzelemmel tudta megkoronázni titáni művét, az más logikai törvényeknek engedelmeskedik, mint az átlagemberek milliói. Az ő logikája a lángészé.

A milánói beszéd békebeszéd volt. Egy harcias és győzelmes vezér békebeszéde. Itália kész kezét fogni minden néppel, de tudatában van annak, hogy

állandó béke csak becsületes meggyezés alapján, a népek életét megmérgező igazságtalanságok kiküszöbölése, a fájó sebek meggyógyítása után lehetséges. A Duce rámutatott az európai béke központi problémájára, a Dunavölgyére. Nem lehet szó állandó békéről, míg négymillió magyar helóta-életet kénytelen élni a mai Magyarország határain kívül. Ezeknek a millióknak sorsa az a vérlázító kérdés, amelyre senki sem tud megnyugtató választ adni. Valahányszor szóba hozták, kertelés, félrebeszélés, hazudozás volt a válasz. Ennek a négymillió embernek kinszenvedése Európa bűne és szégyene; a béke krónikus betegsége, halálos veszedelme.

Az utódállamok politikusainak önámítását jellemzi, hogy a milánói nyilatkozat meglepte őket. Olyasmit hittek, hogy Olaszország — a dunai kérdés megoldása kedvéért — egyszerűen megtagadja igazságszeretetét és elejti Magyarországot. Az a kicsinyes felfogás, mely a világpolitikát csak pillanatnyi előnyökre horgászó intrikák alakjában tudja elképzelni, durván félreismerte a Ducet és félre az olasz népet. Itália azonban tudja, hogy a gránitnál szilárdabb erkölcsi alapokra építi hatalmát, ha nagyszerű erejét és tekintélyét a magasabbrendű igazság szolgálatába állítja. Ez az etikai alap avatja a Duce hazáját a Dunavölgyében a Pax Romana örvévé és teszi az emberi civilizáció hivatott képviselőjévé és előharcosává.

A kisantant-államok a béke és megértés szózatára harci készségük hangoztatásával válaszolnak. A kardcsörtetésükkel azonban csak önmagukat állatják, másokat már nem. De talán önmagukat sem,

mert aki élesebb szemű közöttük, az bizonyára már látja, hogy a revízió útban van és egy természeti folyamat meg nem állítható következetességével közeledik. A kisantant fagyos szentjei még kárt tehetnek a vetésünkben, de a tavasz eljövételét megakasztani már nem tudják.

Csodálattal köszöntjük Itália nagy vezérét. Ő bizonyára tudja, hogy az a nép, amelyet most a hála kötelékeivel az olasz nemzethez fűz, ezeréves történetében sohasem csalta meg barátait. A Duce hatalmas szava tisztító viharként zúgott végig a ködbe és párába borult Európán. A láthatár tisztul.

(1936 november.)

Itália csillaga

(Olasz nyelven is megjelent.)

Hollós Mátyás napjai óta Itália csillaga nem fénylett oly mély tűzzel Magyarország fölött, mint ma. Nagy azonban a különbség a Rinascimento és a Ma Olaszországa között. Hunyadi korában az olasz szellem csodálatos termékenysége csak mint szépség tudott érvényesülni. A római imperátorok koránája a német császárokat ékesítette, maga az impérium pedig darabokra szakadtan hevert Európa lábai előtt. Igaz, hogy minden darabja magában is ragyogott. A mi napjainkban azonban megtörtént az itáliai csoda. A világ ámuló szeme előtt újból megjelent a dicsőségesen megifjodott Róma.

A Gondviselés, ha be akar avatkozni a népek sorsába, egy-egy nagy férfi elméjében és szívében vesz szállást. A Kiválasztott új fordulatot adott az olasz nemzet történelmének. A romok közt álmodozó népet átformálta a munka és a harcok nemzetévé. Az olasz csoda megváltoztatta Európa légkörét és megváltoztatta a nemzetek hatalmi egyensúlyát. Ez az, amibe sokan csak nehezen akarnak beletörődni, amit pedig meg kell szoknia a világnak.

Itália újjászületésének senki sem örül olyan tiszta szívvel, mint a magyarság. Megértük vele a

nemzet ősrégi vágyálmának teljesülését. Mikor szövődött az olasz-magyar barátság? A felszabadító háborúkban, mikor magyar légiók küzdöttek és véreztek Garibaldi kardja alatt? Vagy a régi olasz egyetemeken, ahol a magyar ifjak ezrei tanultak és nevelődtek? Mátyás királyi udvarában, ahol vakító fényt vetett az olasz szellem? Vagy még előbb, mikor nápolyi Anjouk viselték Szent István koronáját? De hiszen a szentkorona is Rómából érkezett hozzánk és Velencéből jött Szent Gellért, aki a vére hullásával végleg európai királysággá keresztelte Magyarországot.

Van azonban az ősrégi barátságon kívül egy általános emberi szempont is, amely megragadja a magyar szíveket. Itália fölemelkedése Európa életében az igazság és a lovagiasság térfoglalását jelenti. Mi tudjuk, hogy az erőszak és gyűlölet hatalmi rendszere, mely a világháború poklában született és kegyetlenül és ostobán darabokra tépte Magyarországot, az európai civilizáció betegségének egyik tünete. Trianonban Európa visszasüllyedt a népvándorlás korának vad szakadékaiba. A hatalmi rendszer, melyet ott teremtettek a legyőzöttek megnyomorítására, másfél évtizeden át szörnyű pusztítást művelt a győztesek lelkében is és megingatta az emberiség jövőjébe vetett hitet. Szerencséje nemcsak Magyarországnak, de az egész kulturemberiségnek, hogy Olaszország felismerte és vállalja a maga küldetését, melynek végső célja nem lehet egyéb, mint meggátlása annak, hogy a civilizáció sötét-ségbe és romok alá temetkezzék.

Ennek a gondolatnak szolgálatában Itália Ma-

gyarországba küldte külügyminiszterét, az ifjú Olaszország méltó képviselőjét. Szerencsés és nekünk különösen kedves ómen, hogy a minisztert útján elkísérte hitvese, Mussolini Edda. Budapest utcáin beláthatatlan embertömegek köszöntötték a nemes vendégeket. Nyilvánvaló, hogy ez tulajdonképpen revíziós tüntetés volt. Milánóban a Duce az olaszok százezrei előtt követelte a magyar határok revízióját és Budapesten a magyarok százezrei mondtak köszönetet a döntéri szövegért. A tömegek üdvizsgálása ezúttal politikai cselekedet volt, mert hangoztatta a magyarságnak az emberi élethez való jogát és rácsafolt arra az együgyű hazugságra, melyet ellenfeleink buzgón terjesztettek, hogy a revíziós mozgalom egy arisztokratikus kis csoport magánügye, de semmi köze hozzá a magyar népnek. Ezt a sületlenséget eltiporták a kivonult százezrek léptei.

Amióta Itália csillaga szórja fényét, azóta ők, akik eddig a homályban lappangva rakták el európa-szerte robbanó aknáikat, a világ nyilvánossága elé kényszerültek. És a nagy nyilvánosság előtt folyik most már a prágai kormány munkája is, mely a magyar Felvidéket megrakja a vörös hadsereg katonai támpontjaival és bolsevista tenyésztelepeket állít a felvidéki magyar proletárság körében. Egy polgári kormányrendszer, mely csak ilyen kétségbeesett eszközökkel képes fenntartani a maga hatalmát, egész Európa nyugalmára és biztonságára tör. Európa összessége nem fogja levonni ebből az igazságból a gyakorlati következtetéseket, mert az a kicsinyes és rövidlátó szellem, mely ma a népek sorát intézi, még mindig azt hiszi, hogy az európai

művelődés veszedelméből hasznot szerezhhetnek egyes polgári társadalmak, — de a Duce politikai lángeszének nagysága éppen abban nyilvánul meg, hogy gondolkodni tud és cselekedni mer az egész kultúremberiség helyett. És megnyugvásunkra szolgálhat, hogy az, amit mi magyarok remélünk és követelünk, belevág a kultúremberiség érdekkörébe.

Köszöntjük Itália csillagát és köszöntjük annak ifjú hirnökét, Ciano grófot, annyi szíveséggel, amennyi a magyar lélekből telik. Mint az igazság, a becsület, a jövő, az élet küldöttét üdvözljük csonka országunkban.

(1936 november.)

Az „utolsó magyar“

Egy olvasónk azt írja nekünk, hogy megütközést és szomorúságot kelt benne két szó, mely elég sűrűn szerepel az ujsághírek címei közt. A két szó: az „utolsó magyar“. Egyszer egy erdélyi vármegye utolsó magyar alispánja, másszor egy felvidéki vagy bánási város utolsó magyar polgármestere haláláról emlékeznek meg a lapok. A levélíró arra kér minket, legyünk figyelemmel erre a két fatális szóra, mely látszólag a jogainkról és földünkről való lemondást hirdeti.

Anélkül, hogy a dolognak nagyobb fontosságot tulajdonítanánk, meg kell állapítanunk, hogy a levélírónak igaza van; csakugyan jobb, ha elkerüljük a reáknézve kedvezőtlen látszatot. Semmi értelme, hogy egy-egy érdemes hazafi holttestével együtt szimbólikusan sírba fektessünk olyan dolgokat, amelyeknek joguk van a halhatatlansághoz. A városok és vármegyék, amelyeket a polgármesterek és alispánok mellé temetünk, emlékeztetnek az istenszobrokra, melyeket egyiptomi fáraók sírkamráiban találnak.

Egyébként is azt hisszük, a nemzet jövőjével kapcsolatos kérdésekben nem időszerű és még ke-

vésbbé stílszerű az a megadással telt, mélabús őszi hangulat, mely a két szóból kiárad. Jövője csak olyan népnek van, amely rendületlenül hisz a saját jövőjében. Az erős hit maga életerő és cselekedet, a jövő biztosítéka; aki pedig a hitetlenséget és lemondást hirdeti, az öngyilkosság és a halál apostola.

1860 május 11-ik napján kikötött Marsalában ezer olasz önkéntes, azzal a képtelenül vakmerő szándékkal, hogy meghódítja Sziciliát és Nápolyt. A nápolyi királynak százezer katonája állt fegyverben, olaszok voltak ezek is, azok is, erő és bátorság dolgában alig lehetett köztük különbség, a marsalai ezer mégis elérte célját, meghódította Sziciliát és Nápolyt, mert az ezer ember hitt valamiben, hitt az egységes Olaszországban, a százezer pedig nem hitt semmiben, csak a káplár botjában.

A nemzetnek tudnia és hinnie kell, hogy a Nagy-Magyarországba vezető út az egyetlen, amelyen járva kimenekülhet mai szorongatott és tűrhetetlen helyzetéből. A revízió gondolata, mivel a nemzetek önrendelkezési jogából és az emberiség ösztönös szabadságszeretetéből indul ki, beleesik az általános emberi haladás útvonalába. Aki a revízió híve, az a világkultúrát szolgálja, aki pedig ellenzője, az a szennyes és ostoba középkor felé akarja visszaigazítani az emberiség óramutatóját.

Soha még egyetlen etikai értékű érvet nem tudtak felhozni a revízió elmélete ellen. A revízió ellenségeinek csak kétféle argumentumuk van: az igazság elferdítése és az erőszakkal való fenyegetés. A ferdítésekkel szemben föl kell világosítanunk a nemzetközi közvéleményt; a kardcsörtetőkkal szem-

ben pedig arra kell emlékeznünk, hogy eddig még minden imperializmus megtalálta a maga Waterlooját. A beati possidentes ezt soha sem tudták, vagy nem akarták elhinni, pedig a világtörténelem minden lapja ellenük bizonyít.

Ha 1916 előtt II. Vilmos császár jelenlétében egy angol ujságíró szóba hozta volna az elzászi kérdést, a császár alkalmasint még élesebb szavakat használt volna, mint Károly román király, midőn a napokban egy angol ujságíró előtt a magyar revízióról nyilatkozott. „A határmódosítás tárgyában a vitának még árnyéka sem lehetséges!” — vélekedett Hohenzollern Károly. Hohenzollern Vilmos, aki egy vasból kovácsolt nagyhatalom uralkodója és a világ legkülönb hadseregének ura volt, talán nemcsak a vita árnyéka, hanem a vita árnyékának gondolata ellen is tiltakozott volna.

Elzász azonban francia lett. A népek és országok sorsát nem az uralkodók szavai, hanem történelmi erők irányítják. Ezek a történelmi erők minket is célhoz fognak vinni; érezzük és látjuk, hogy lehelletük a mi vitorláinkat dagasztja. Tehát: Sursum corda! — az „utolsó” jelzót pedig tartsuk egyelőre fenn zsupánok vagy prefektusok számára.

(1936 február.)

Utazás a jégtáblán

Hajótöröttek úsztatnak az olvadó jégtáblán. A legtöbbje koplal; egypár azonban titkos készleteket dugdos, ők úgy találják, hogy a helyzet még tűrhető, hiszen rosszabb is lehetne. Van köztük olyan optimista is, aki örül, hogy szépen kimelegedett az idő. Nem gondol arra, hogy annál gyorsabban olvad talpa alatt a jég. Egypár izgága legény a menekülés útját keresi. Talán tutajt lehetne rögtönözni az elpusztult hajó palánkjából? De a hajótestet kikéri magának, hogy valaki a gondjaira bízott roncsához nyuljon.

Most pedig beszéljünk a revízióról. A magyar közönség tudomása szerint a mozgalmat társadalmi szervezetek és hírlapok intézik. Ugy látszik, a közvélemény belenyugszik a gondolatba, hogy az ügy jó kezekben van. Azok, akik a mozgalmat vezetik, becsületes férfiak, ők bizonyára mindent megtesznek, ami tőlük telik.

Sajnos, meg kell állapítanunk, hogy bár csakugyan mindent megtesznek, ez a „minden” tulajdonképpen nem sok. Semmiesetre sem elég. Tízszer annyit kellene és lehetne tenni. A kérdés, amióta csak fölvetődött, égetően időszerű.

Azzal pedig legyünk tisztában: semmiféle titok-

zatos felsőbb hatalmak segítségével nem szabad bízunk; a miénk csak az lesz, amit az eszünkkel és a munkánkkal meg tudunk magunknak szerezni. Amit most elmulasztunk, az talán évszázadokra elvész.

Miért nem történik meg mindaz, aminek történnie kellene? Mert a revíziós mozgalomnak hatalmas ellenségei vannak. Ő, nem Benes és Titulescu, hanem a magyar közömbösség, a honi rosszmájúság.

Hű és áldozatkész katonái a revíziónak a kis emberek. A százezrek. Ők a fillérjeikkel együtt a lelküket is odaadnák Nagy-, vagy legalább Nagyobb-Magyarország kedvéért. A híres nevek és nagy vagyonok birtokosai — tisztelet a kevés kivételnek! — óvatos távolságból szemlélik a munkát. Talán attól tartanak, hogy ha közelebb merészkednének, ez pénzükbe kerülne. A jégtábla utasai közt ők azok, akik még egy karéj kenyeret dugdosnak.

Egészben véve ma az a helyzet, hogy a revíziós mozgalom boldog lenne és csodákat művelhetne, ha a rendelkezésére állanának azok az anyagi és erkölcsi erőtenyezőik, amelyeket például az időközi választások kedvéért mozgósítanak. Pedig, ne feledjük! — a revízió mindazokért a nemzeti értékekért küzd, amelyekért a világháborúban megszámlálhatatlan milliót és megszámlálhatatlan emberéletet áldoztak.

Vannak a mozgalomnak nyílt ellenzői is. Urak, akik egyszerűen fölöslegesnek vagy éppenséggel veszedelemesnek ítélik. Kár a pénzért, mondják, bár nekik egy fillérjük sem bánja. Némelyek közülök valahogyan kiegyeztek a megszálló hatalmakkal, a lefoglalt vagyonuk után ellenérték járna nekik és attól félnek,

hogy a reviziós mozgalom elkedvetleníthetné az adósukat.

Ott van azonkívül az egocentrikusok felekezete. Ők azok, akik az élet minden jelenségében önmagukat tükröztetik. Azt hiszik, a mozgalom vezetői némi erkölcsi haszonra tesznek szert, amely tulajdonképpen őket illetné. Nem az a kérdés, hogy mi a revízió, hanem az, hogy ki csinálja. Ha nem ők, akkor inkább ne is legyen. Egyébként kevesen vannak, némi jelentőségük mégis van, mert rendszere-sen rontják a hangulatot.

A Gömbös-kormány fölvette a revíziót a programjába. A kormány igen, de a kormányközegek egy része nem. Ismerünk a hivatalos urak közt igen lelkes és minden áldozatra kész nagy magyarokat, egyik töredék azonban az élete megszokott tempóját védi meg az örökké izgága revizionistákkal szemben, a másik töredék a hivatalos hatáskörét félti. Csodálatos és elképzelhetetlen, hogy némelyik ember mi mindentől félti a maga tekintélyét! Ha magyar ember a hazája sorsáért aggódik, akkor ebben is illetéktelen beavatkozást látnak, mert a haza az ő hatáskörükbe tartozik.

Ők bosszantó dilettantizmust látnak az egész társadalmi mozgalomban. De miféle intellektus az, mely képtelen megérteni, hogy a revíziós harcnak vannak olyan szükséges részletei, amelyeket nem végezhet el semmiféle hivatalos fórum? És miféle politikai génusz az, amely nem tudja, hogy a revízió zászlaja alatt megszervezett közvélemény ma a legnagyobb erkölcsi erőtényező ebben az országban?

Mind ennek és sok más, a nyomdafestéktől

irtózó epizódnak, az a következménye, hogy a reviziós mozgalom pillanatnyilag ellanyhult. Mondjuk meg magyarul: nem képes lépést tartani az ellenpropaganda erőlködéseivel. Éppen most, mikor a külső helyzet azt követeli tőlünk, hogy gyorsvonatsebességgel haladjunk előre! Most, mikor hatalmas feladatok megoldása vár reánk! Feladatok, amelyeket meg kell és meg is lehet oldani. Meg lehet oldani, ha mindenki, akinek rész jutott a munkából, egyetlen frontba sorakozik.

E sorok írója és társai közül senki sem áhitozik vezéri babérokra. Sőt boldogan átadják felelősségteljes tisztüket annak, aki arra hivatottabb. Mint a nemzeti közvélemény képviselői azonban minden körülmény közt teljesíteni fogják ellenőrző kötelességüket és örködni fognak, hogy mulasztás ne történjék. Mert nem hivatalos hatáskörökről és egyéni önérzetről van most szó, hanem Magyarország életéről vagy haláláról.

Üdvös volna, ha egy messzire hallható és ellentmondást nem tűrő hang megértetné mindazokkal, akiket illet, hogy a reviziós mozgalom nem egyleti emberek magánszórakozása, hanem legelső magyar kötelesség. Jórávaló hazafi, használható tisztviselő csak az, aki megérti ezt a kötelességet. A hivatalnok és diplomata képességeinek ma egy értékmérője van: mennyire akarja és tudja a nemzeti ügyet szolgálni.

Ne feledjük: a jég gyorsan olvad alattunk és ha tétlenek maradunk, akkor egy nap a palotáinkkal, íróasztalainkkal és rendjeles frakkjainkkal együtt a vízben lesziünk.

(1934 március.)

„Könnyű az uraknak!“

„Könnyű az uraknak a szerkesztőségben revíziót és igazságot követelni, de volnának csak a romániai kisebbségek bőrében! Akkor talán fölvetnék a kérdést: szabad-e a revízió, azaz vágyak és remények fejében, a magyarság kézzelfogható, reális értékeit veszélyeztetni?“

Ezt a kérdést ugyan még senki sem intézte hozzánk, de föltelezhető, hogy akad ember, akinek ilyesmi jár a fejében. Aki, választ keresve, nem akar üres fecsegésbe tévelyegni, annak mindenekelőtt tisztába kell jönnie a következőkkel:

1. Nem a revíziós mozgalom eredményezte a romániai kisebbség elnyomását, hanem fordítva: a magyar kisebbség elnyomása kényszerítette rá a magyarországi társadalmat a revízió útjára. A „revízió” szót a trianoni szerződéssel kapcsolatban először 1927-ben ejtették ki, de abban az időpontban Erdély új urai anyagi és kulturális téren már a világtörténelemben példa nélkül álló károkat okoztak a magyar őslakosságnak. Minden józaneszű embernek már akkor, mielőtt még elhangzott volna a revízió szó, meg kellett értenie, hogy a román nemzeti politika változhatatlan alaptétele: a magyarság kiirtása.

2. A román politikusok felfogása a magyar kérdésben csak annyiban tér el egymástól, hogy egyikük talán tíz, a másik talán húsz esztendőre kalkulálja a népgyilkosság munkájának betetőzését; de abban mindannyian egyetértenek, hogy Románia létérdeke megköveteli a nyelvében egységes nemzeti állam kierőszakolását. És mivel ez a román politika tengelye, a belső bajaik levezetését mindig a magyarság elleni uszítással fogják megkísérelni és akár van revíziós mozgalom, akár nincs: ők irredentát fognak kiáltani mindaddig, míg egyetlen magyarul beszélő ember él Erdélyben. A revízió nekik nem ok, hanem ürügy, amellyel „erkölcsi alapot” kívánnak adni népirtó politikájuknak.

3. A román sovinizmus újabbkeletű tombolását nem valamely magyarországi politikai mozgalom, hanem a nyugateurópai politikusok körében érvényesülő revíziós áramlat szította. Amíg csak mi magyarok követeltük a határmódosítást, addig Bukarest nevetett és gúnyolódott. A nevetés akkor fagyott a szájukra, mikor az angol alsóházban megalakult a revíziós csoport, a pánik pedig lángoló gyűlöletté változott át, mikor Mussolini miniszterelnök Milánó templomterén revíziós programot adott. Mit akarnak a Magyar Revíziós Ligától? Évek óta nem tartott egyetlen népgyűlést, megszállott területen egyáltalán nem tart fenn összeköttetést, sőt érthető okokból gondosan kerüli az erdélyi magyarokkal való érintkezést. Kevésbé kihívóan nem viselkedhetnék ez a szervezet.

4. A revíziós mozgalom leszerelésének a kisebbségi magyarok csak az esetben láthatnák pillanatnyi

hasznát, ha leszerelnének a nyugateurópai revizionisták is. De van-e magyar ember, aki ilyen kívánsággal merészelne olasz vagy angol államférfihoz közeledni? Ha akadna, akkor alkalmasint azt a furcsa tapasztalást szerezné, hogy a külföldiek nem a mi szép szemeink kedvéért, hanem a saját nemzetük érdekében óhajtják a békeszerződések igazságtalanságainak és ostobaságainak orvoslását, mert úgy vélekednek, az állandó békét csak a nemzetek egyenlősége és testvérisége adhatná meg Európának. Aki ezzel a felfogással szembe helyezkedik, az az elnyomók orgazdája, még ha magyar politikus is.

5. Föltéve, de meg nem engedve, hogy az egész vonalon le akarnók és le is tudnók szerelni a revíziós mozgalmat, mi történnék akkor? Lehetséges, hogy Erdélyben pillanatnyilag enyhülne szerencsétlen testvéreink helyzete, pillanatnyilag mondom, de a románok arra a — reánk nézve katasztrófális hatású — meggyőződésre jutnának, hogy a magyarságot fenyegetésekkel és erőszakkal mindenre rá lehet szorítani. Hogy azután az ő balkáni logikájuk miféle következtetéseket vonna le a jövőre nézve, azt európai fantázia el sem tudja képzelni. — A másik következmény kétségtelenül az lenne, hogy Nyugateurópában, ahol az a bátor és egységes fellépés, amellyel a magyarság a jogait követelte, igen hatalmas és nagyszámú barátokat szerzett nemzetünknek, megsemmisítő vereséget szenvedne Magyarország tekintélye. Megerősítést nyernének azok a szavak, melyeket Gibbon írt le egykor a várnai csata magyarjairól: félelem nélkül támadnak és szemérem nélkül futnak meg!

6. Egy pillanatra sem szabad róla megfeledkezniünk, hogy a világháború óta a mai napig állandó ellenséges propaganda dolgozik ellenünk. Ez a propaganda, amely mindig támadóan lép fel, akár követeljük a revíziót, akár nem, — igen nagy anyagi, nem kicsinylendő szellemi eszközökkel és mérgezett fegyverekkel rendelkezik.

Románia komoly, sőt „tudományos” ábrázattal akarja elhitetni a világgal, hogy Erdély kétezer év óta román föld, a magyar bitorlás ott csak múltó epizód volt, a székelyek pedig tisztavérű oláhok, akiket annak idején erőszakkal magyarosítottak meg és akiknek visszarománosítása az igazság és a kultúra követelménye.

Prága pedig, amely kétségkívül Európa legnagyobb hazugságyárát tartja üzemben, már el is tudta hitetni a világ egyik felével, hogy Csehszlovákia a demokratikus gondolat keleteurópai letéteményese és ma már mindenütt Európában akadnak emberek, akiket örömmel tölt el a tudat, hogy a német, lengyel és magyar diktatúrák és féldiktatúrák között rendületlenül áll a szabadságszerető cseh nép, mely fennen lengeti az emberi haladás zászlaját. Akikkel a cseh propaganda ezt el tudta hitetni, azok megnyugvással veszik tudomásul, hogy a felvidéki magyarok, ha el is szakadtak hazájuktól, legalább megismerik az igazi szabadság áldásait.

7. Bizonyos, hogy ha a cseh és román propaganda zavartalanul és ellenmondás nélkül dolgozhat, akkor olyan hazug kulisszákkal építi körül Magyarországot, hogy annak nemcsak mai képe, de még a történelmi multja is teljesen eltorzul, eltűnik és feledésbe merül.

Akik nálunk még ma sem akarják megérteni, hogy mire képes az ügyesen és lelkiismeretlenül vezetett propaganda, emlékezzenek vissza, hogy Magyarországot százezrek elfolyt vére sem tudta megóvni a bukástól. Csehszlovákiát pedig a semmiből alkotta meg két pedagógus, akik elszántan és pirulás nélkül használták fel a propaganda legvalószínűtlenebb eszközeit.

8. A tapasztalatok, melyeket a világháború előtt és utána saját kárunkra tettünk, meggyőzhettek minket, hogy a világszerte tervszerűen elszórt rágalmak elleni védekezés a magyarságra nézve élet és halál kérdése. Ha ennyit sem tanultunk volna a múltból, akkor ugyan hiába folyt el a harctereken annyi vitéz magyar baka vére. A mérgezett propaganda ellen való védekezés feladatával Magyarországon ma jóformán csak a revíziós mozgalom társadalmi és hírlapi szervei foglalkoznak. A magyar revíziós mozgalom munkája abban merül ki, hogy szembe állítja az igazságot a hazugsággal. Aki azt kívánja, hogy szereljük le a revíziót, az azt követeli, hogy tagadjuk meg az igazságot és mondjunk le önmagunkról.

Az erdélyi magyarság sorsa megrendítő és kétségbeesítő. Ők, szegény testvéreink, a maradék értékért küzdenek, amelyeket a világháború még meghagyott nekik. Az erdélyi földet elvesztették, a magyar vagyont is el, most a magyar lelkekért folyik a harc. Ők azonban nem a revízió, hanem egy világtörténelmi büntett mártirjai.

A román kisebbségi politikával kapcsolatban ma-

gyar részről is történtek mulasztások. Másfél évtized óta elmulasztottunk száz alkalmat, hogy a magyarság vérző sebeit felmutassuk Genfben, a világ népeinek nagy nyilvánossága előtt. Alapos orvoslást ugyan nem nyertek volna a kisebbségek, de ha olyan időben, mikor még kozmikus katasztrófák nem rázták meg napról-napra Európa talaját, a Népszövetség kénytelen lett volna állandóan foglalkozni az erdélyi világbotránnal, akkor a kultúremberiség leg-tunyább tagjaiba is beszűrődött és beidegződött volna a tudat, hogy a romániai állapotok mégis csak tarthatatlanok. Sajnos, mi irtóztunk a feltűnéstől. Jőnevelésűek és tartózkodók voltunk, mikor a testvéreink kínpadon vonaglottak.

Százszor is igaza van tehát Bethlen István gróf karácsonyi cikkének: le kell magunkról ráznunk ezt a részvétlenséget, amelyről nem tudjuk hamarjában, vajjon a nagy előkelőségünkre, vagy a keleti eredetünkre vezethető-e vissza — és cselekednünk kell. A nagy nyilvánosság, melyet Genf és Hága felkínál, nekünk csak hasznunkra lehet. A nyilvánosság olyan, mint a napfény: elpusztít bizonyos betegségi mikrobákat. Ha az erdélyi szörnyűségek nem ébresztik fel Genf lelkiismeretét, akkor Bethlen gróf szerint ki kell lépniünk a Népszövetségből. Ha csakugyan gutaütött az az intézmény, akkor nincs is értelme, hogy a védelmében bizakodjunk. Magyarország kilépése talán némileg siettetné feloszlását és útját egyengetné egy új, egészséges, munkaképes és kötelességtudó nemzetközi szervezet alakulásának.

(1937 január.)

Tavaszi gondolatok

I.

Az égen fényes tavaszi felhők vitorláznak, a földön ezer ifjú élet ciripel vagy virágzik, csak az emberi szívekben tart még a tél. És hiába lángol a napfény, hiába énekelnek a húsvéti harangok: nem tudják fagyos börtönéből kiszabadítani az embert.

Óvodába való mese, hogy valamiféle gazdasági rendszer tette annyira gyötrelmessé mindannyiunk életét. És együgyűség abban bízni, hogy élemedett urak, ha körülülnek egy zöld asztalt, beszédekkel és jegyzőkönyvekkel helyre tudják megint billenteni a tengelyéből kizökkent világot.

Sokkal nagyobb a baj, semhogy kuruzsló fogásokkal segíteni lehetne. Az átok akkor szakadt a világra, mikor a háború győztese megismételték a régi, szörnyű passiójátékot: előbb lekopték, azután megkorbácsolták, végül keresztre feszítették az Igazságot.

Sutba került a Názáreti egyszerű és örökérvényű tanítása, hogy emberhez méltó élet csak úgy lehetséges a földön, ha Isten gyermekei testvéreknek tekintik egymást. A tanítást félredobták, mint az elnyűtt gyermekcipőt és ekkor az Európának neve-

zett sivatagban megint megbődült az ősi fenevad. Megszólalt az állatember, akiről azt hittük, régen végzett vele a haladó kor. A népek lelke megint négykézlábra ereszkedett, Isten gyermekéből visszazüllött ragadozóná, aki társai szenvedéseiből és halálából táplálkozik. És a visszatért troglodita — mily szégyene a civilizációnak! — minden fenevadnál veszélyesebb, mert eszes és vakmerő, repülni tud és méreggázzal hadakozik!

Az államok lelki hajtóereje Káin gyilkos gyűlölete és ez üressé és kietlenné tette az életet, boldogtalanná az embert, a keserűség özönvizével árasztotta el a földet.

Nézd meg az államférfiakat, nemzeteik képviselőit, mikor munkában vannak! Síma álarcuk mögött az erőszak, a fosztogatás, a vérontás tervei lappanganak. Saját népeiket is megfullasztanák, csak mások szabad levegőhöz ne jussanak. Amit ők barátságnak neveznek, az a közös gyűlölet egy harmadik ellen. A publicisták feladata, hogy rózsás hazugságokkal kendőzzék a vigyorgó halálfejeket; a diplomatáké, hogy tetszetős neveket találjanak sötét gonosztettek számára.

Soha senki sem beszélt annyit igazságról, békéről, egyetértésről, mint ők, akik a kereszt lábánál ültek és kockát vetettek a Megfeszített köntösére. De szorongással tölti el és felháborítja őket a sejtélem, hogy ami halhatatlan, az egyszer fel fog támadni, hiába őriztetik majd karddal és kopjával a szent sírt.

Addig nem tud meghalni az eltemetett Igazság, míg akad akár csak egy halandó is, aki hisz benne

és vágyakozik utána. Az igazság embere, legyen bár genezáreti halászlegény, vagy tarzuszi sátorkészítő, egymaga elég erős ahhoz, hogy porba döntsön egy ellenszegülő világbirodalmat. Mert mellette láthatatlan hadseregbe sorakoznak az élet titáni erői.

A sors azt a kötelességet ruházta reánk, árva magyarokra, hogy katonái legyünk az isteni igazságnak. A mi zászlónk az élet jelképe; a mi fegyverhor-dozónk az idő géniusza; a mi sorsunk a szenvedés.

Ma együtt gyötrődünk az igazsággal, együtt vérzünk, együtt fekszünk vele a föld alatt. De a kriptánkban is tudjuk, hogy odafenn csak akkor lesz megint napfény, élet és húsvét, ha majd megnyílnak az élő halottak sírjai.

Mert hiába ravaszkodnak és okoskodnak, hiába fegyverkeznek és szövetkeznek, hiába öltöztetik bíborba az ember-bestiát, hiába alkudoznak a sorssal és akarják becsapni a végzetet, hiába hoznak törvényeket a napfény és a szélvihar ellen: az igazság fel fog támadni és jaj annak, aki útjába áll

II.

Fekete kis pontok úszkálnak a napfényes égen: megjöttek a fecskék! A Nap országából jöttek; szárnyukon hozták a fény, a meleg, a virulás, az élet ígérését. Tavaszodik, nemcsak a kertekben és réteken, hanem az emberi lelkekben is. Új remények rügyeznek. A hosszú téltől fásult emberek tétován és kérdően tekintenek a jövőbe: csakugyan elmúlt a hideg és a sötétség évszaka?

Elmúlt. Jöhet még visszaesés, késői fagy kárt tehet a vetésekben, de a természet örök törvényei ezúttal is teljesülni fognak.

Az ezüstpáras, illatos tavaszi tájon gyászmenet vonul végig. Ő, aki meg akarja váltani az emberiséget, kereszt alatt görnyedve vánszorog a Golgota felé. Körülötte gögös és lelketlen zsoldosok és a kárörömmel üvöltő nép.

Ő a test urává tette a lelket; az emberi szívet fölmagasztalta az ököl fölé. Az Ő világa a népek testvériségén épült, miként a pogányoké az elnyomáson. Az újkor vezéreszméje, a szabadság és egyenlőség, az Ő tanításából sarjadt.

De a jeruzsálemi csőcselék nem csúfolta meg úgy a Megváltót, mint a világháború győztese, mi-

dőn a Golgotára küldték a testvériséget. A békeszerződéseik minden szakasza korbácsütés az Istenember testén. Tizenkilenc századdal azután, hogy Krisztus megmosta a szegény halászok és mesteremberek lábát, a párizsi farizeusok és írástudók kiváltságos és rab népekre osztályozták Európát; úri népekre, amelyeknek csak jogaik és megbélyegzettek, amelyeknek csak kötelességeik vannak.

Ez a régi pogányszellem újjáébredése volt. Az élet visszaterelése a tavaszból a télbe, a napfényből a sötétségbe. Az ököljog, a kiváltságos vér, a rabszolgaság, az embervadászat szennyves korának feltámasztása.

*

De bekövetkezett a különös eset, hogy a trónon ülő erőszak beleharapott önmagába. Megmételyezte a saját vérét és rothadni kezdett. A sötétség démonja, aki korbáccsal a kezében és hazugsággal az ajkán intézte a világ sorsát, ő, aki másfél évtizeden át lidércnyomás volt a népek szívében, győztesekén úgy, mint legyőzöttekén: sorvadásba esett.

Ma is talpig fegyverben trónol még; tankok légiója sorakozik körülötte; repülőrajok kóvályognak a feje fölött; de a zsarnok arcát eltorzítják az agónia hippokrátessi vonásai. Őt, aki félelemben tartott nemzeteket, félelem környékezi. Magában tépelődik, hol hibázta el a dolgát? Talán nem volt elég kegyetlen? Talán több vért kellett volna ontania? Miért puhul viasszá öklében a hatalom pallosa? Kontár fegyverkovács kovácsolta az acélt, vagy elkezdte az idő rozsdája?

Pedig nem külső erőszak végez vele, hanem lényének veleszületett abszurditása. Elpusztul, mert nem tudja elviselni önmagát. Elpusztul, mert húsz évszázaddal a szeretet vallásának megszületése után, nincs mit keresnie a világon Artaxerxes és Camby-ses szellemének. Elpusztul, mert mult idők kísértete nem bírja el a józan napvilágot.

*

A régi csatamezőkön mindenütt zöldül a gyepek, zajlanak a folyóvizek. Csak nálunk úr még a tél. Ami hó visszamaradt Európában, azt Magyarországon söpörték össze a szelek.

Ebben a világ-színjátékban külön epizód az utódállamok szereplése. Ők azok, akik hét pecséttel zárnák el a szent koporsót, hogy föl ne támadjon a testvériség Istene.

Beletörödnének abba, hogy az egész világon gyulladjon ki az égi tűz, csak a Dunavölgye maradjon minden galádságot és mocskot eltakaró sötétségben. Eladnák lelküket a pokolnak és a bolsevizmusnak, egy maréknyi cseh és román kész vicsorgó fogakkal szembe fordulni a kulturemberiséggel, csak meg ne bolygassák az ő külön középkorukat.

Jöhet még késői fagy a vetéseinkre és kertjeinkre. A magyarságnak újabb megpróbáltatásokban lehet még része. Az ellenséges diplomácia iszapvulkánjai máris hányják a rágalmakat és fenyegetéseket, a kormányaik ostora csattog a magyar kisebbségek fölött.

A mi népünk eddig csodás lelki erővel állt meg minden kegyetlen próbát. Nem ok nélkül a férfiak

nemzete a miénk: töretlenül viselte a szenvedést és gyalázatot. Vért, de meg nem hajolt kínzó elött. Mert tudta, ezt a küzdelmet erkölcsi erők fogják eldönteni. Győzni végül nem a katona szuronya, nem a politikus furfangja, hanem a lélek ereje fog.

Nemzetiünk szerencséje és erőssége, hogy az út, mely a jobb magyar jövőbe vezet, összevág az egyetlen úttal, melyen az európai művelődés és az emberi haladás járhat. Az emberiség pedig csak úgy menekülhet ki a szakadékból, amelybe tudatlan és lelketlen vezérek csalták, ha visszatér az örök Igazsághoz. Mi magyarok egyebet sem kívánunk, egyebet sem várunk.

*

Akárhány zsoldossal őriztetik is a szentsírt: az Igazság föl fog támadni. És akármilyen bőszerűen üvölt az északi szél, akármilyen ádázul fenyegetnek a fagyosszentek: a magyar mezők zöldülését, a magyar kertek virágba borulását csak késleltetni tudják, megakadályozni nem.

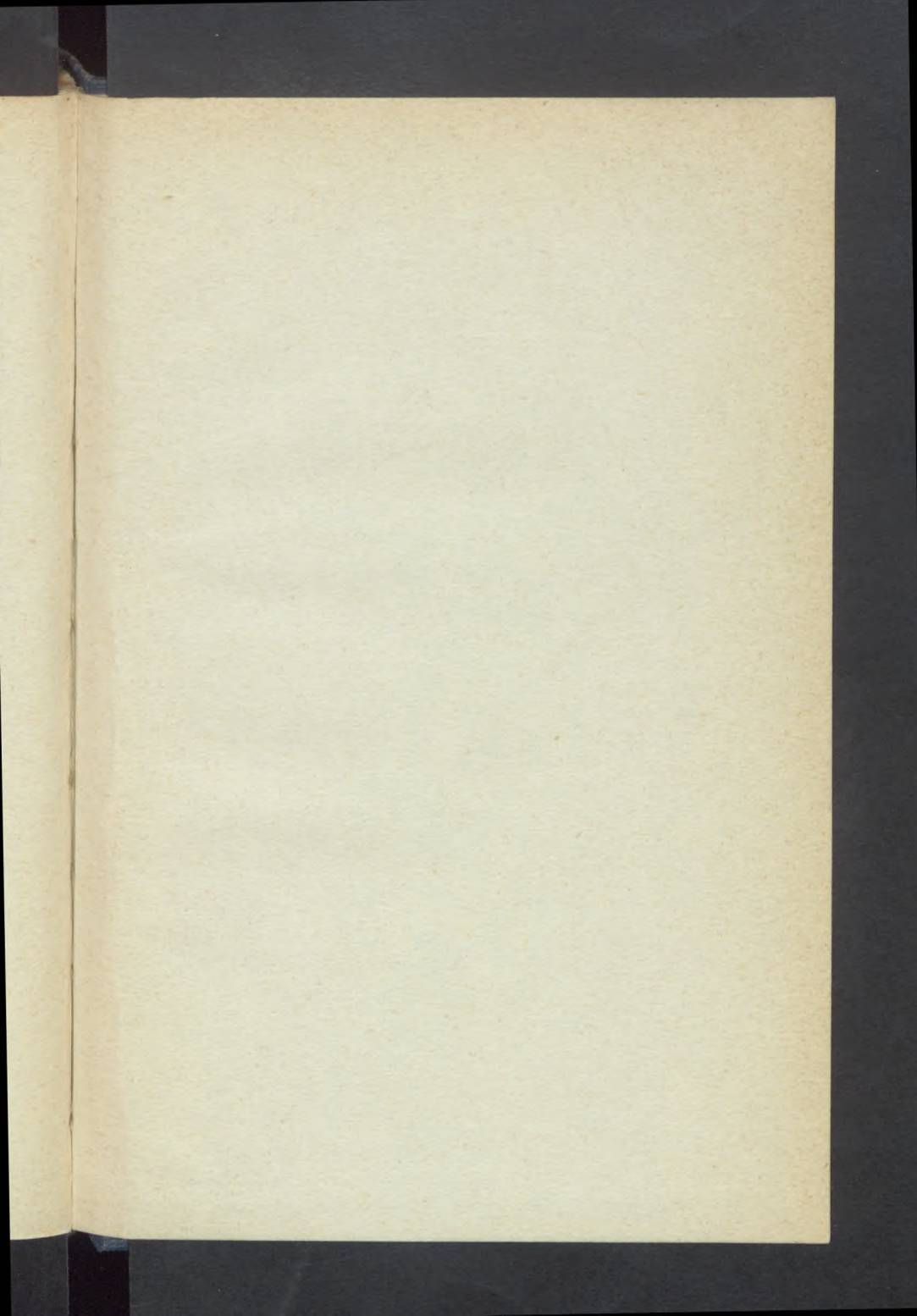
(1934 április.)

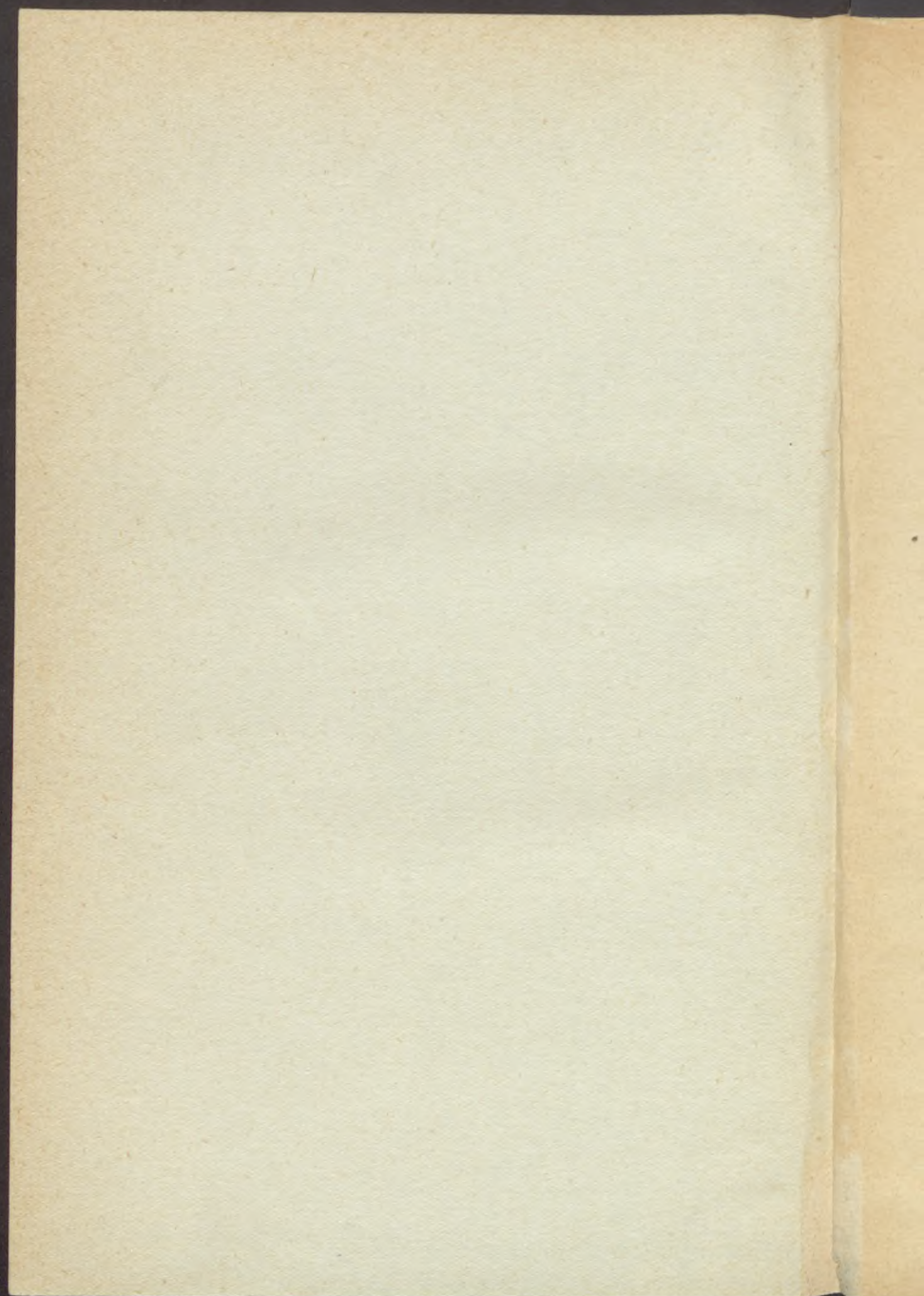
Tartalomjegyzék

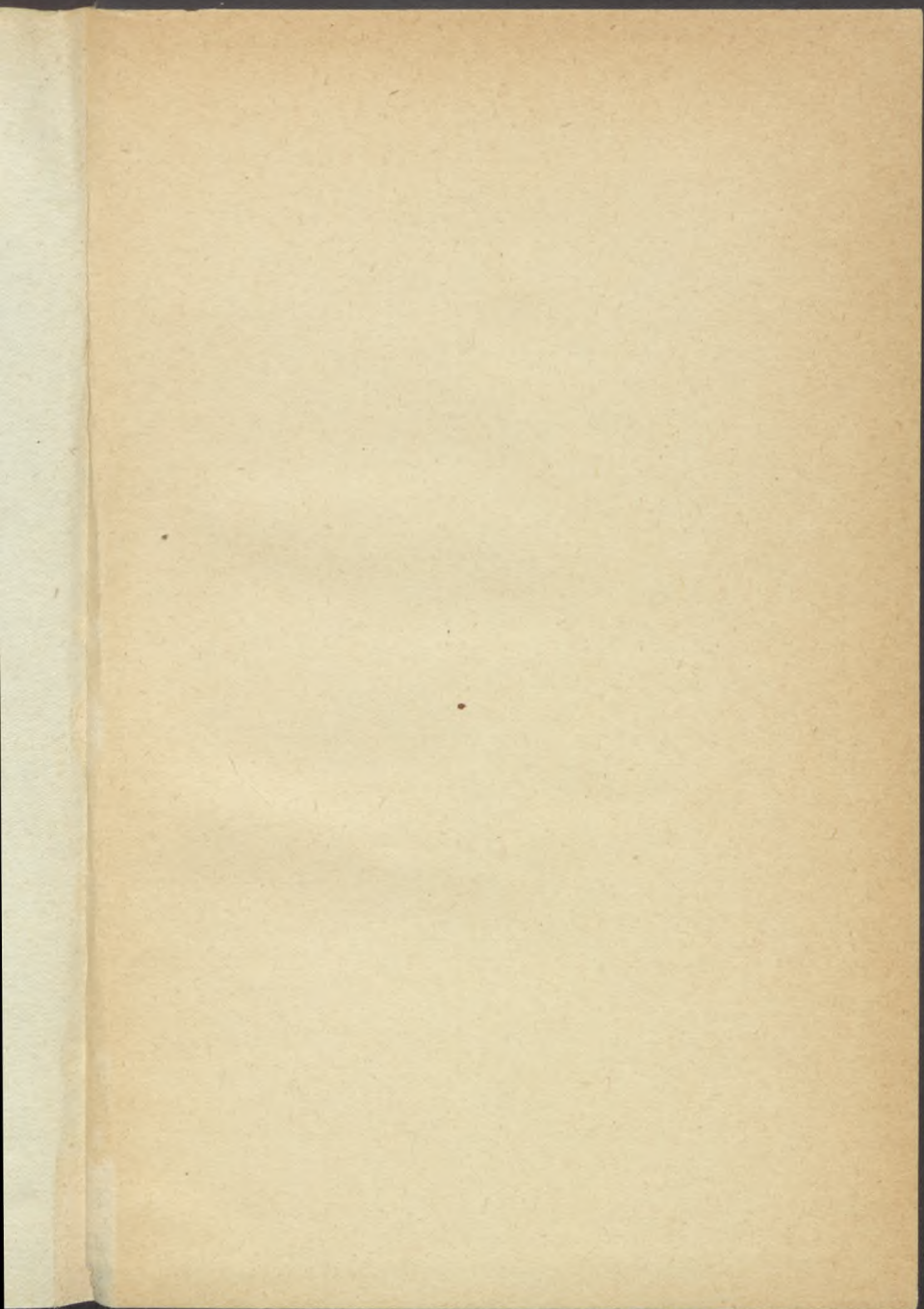
	oldal
Előszó helyett	5
Békeszerzés	9
„Magyar sovinizmus”	13
Hadjárat az igazság ellen	19
„Magyarország hadikészülődései”	23
Harcolnunk kell	28
Kétszer kettő	33
Afflavit Deus	36
November	39
„Erkölcsei lefegyverzés”	43
Rabmagyarok	48
Kisebbség és revízió	53
Scotus Viator erkölcsi halála	57
Watson és a gyerekek	61
Levél Sir Robert Gowerhez	65
Négyhatalmi paktum I.	69
Négyhatalmi paktum II.	73
Európa és a Balkán	78
Benes és a kisebbségek	81
Rutén kenyér	86
Dunai blokk?	91
Prágai demokrácia	94
Masaryk elnök	98
Vörös veszedelem	102
Ernest Pezet	107
Barthou, a tiszteletbeli balkáni	113
Maniu és Titulescu páros jelenete	118

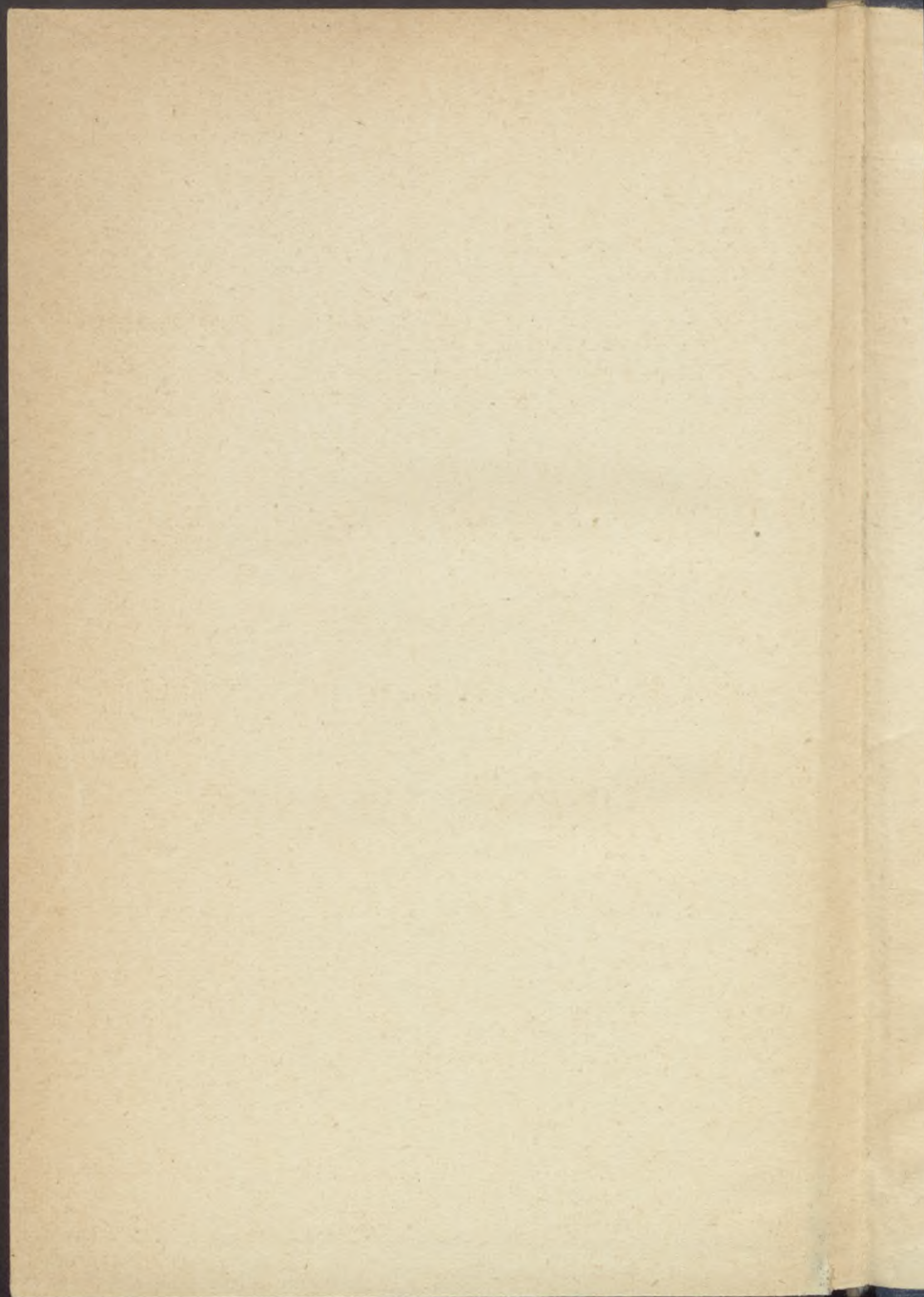
	Oldal
Vérfürdő és tengeri fürdő	123
Genf és a királygyilkosság	127
Tiszturak térképét rajzolni	131
Pozsonytól Kolozsvárig	135
„Vitam et sanguinem”	140
A revízió és Franciaország	144
Francia jótanácsok	149
Dunai kérdés és szajnai kérdés	154
Rossz politika	160
Sir Austen Chamberlain és a revízió	165
„Rule Britannia!”	169
A szankciók kérdése	173
Anthony Eden és a revízió	180
A revízió után	184
A Times és a magyarok	190
A szerződések szentsége	195
„Centerum censeo...”	199
Mozduljon meg az ország!	203
A Duce	209
Italia csillaga	213
Az „utolsó magyar”	217
Utazás a jégtáblán	220
„Könnyű az uraknak!”	224
Tavaszi gondolatok	230

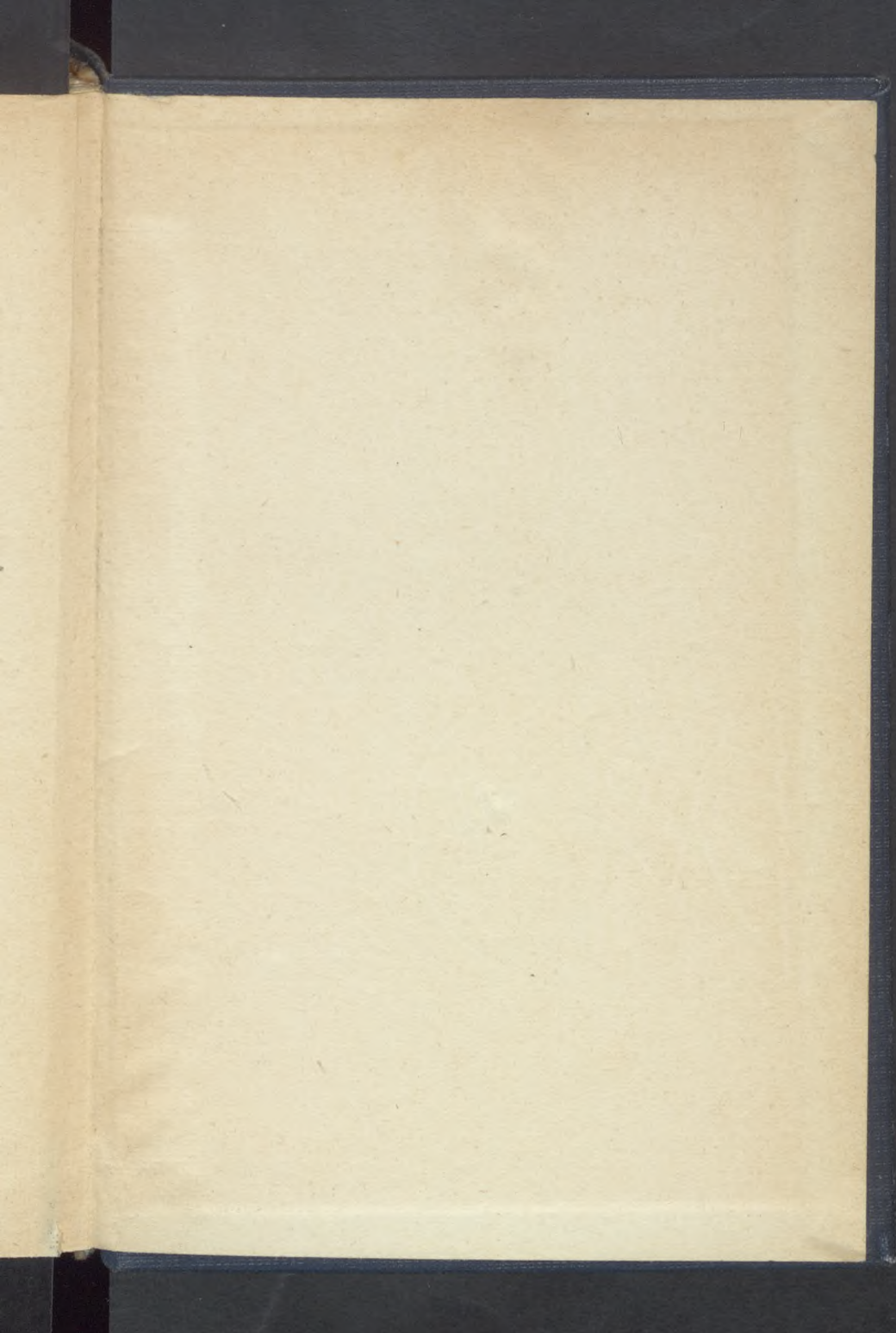

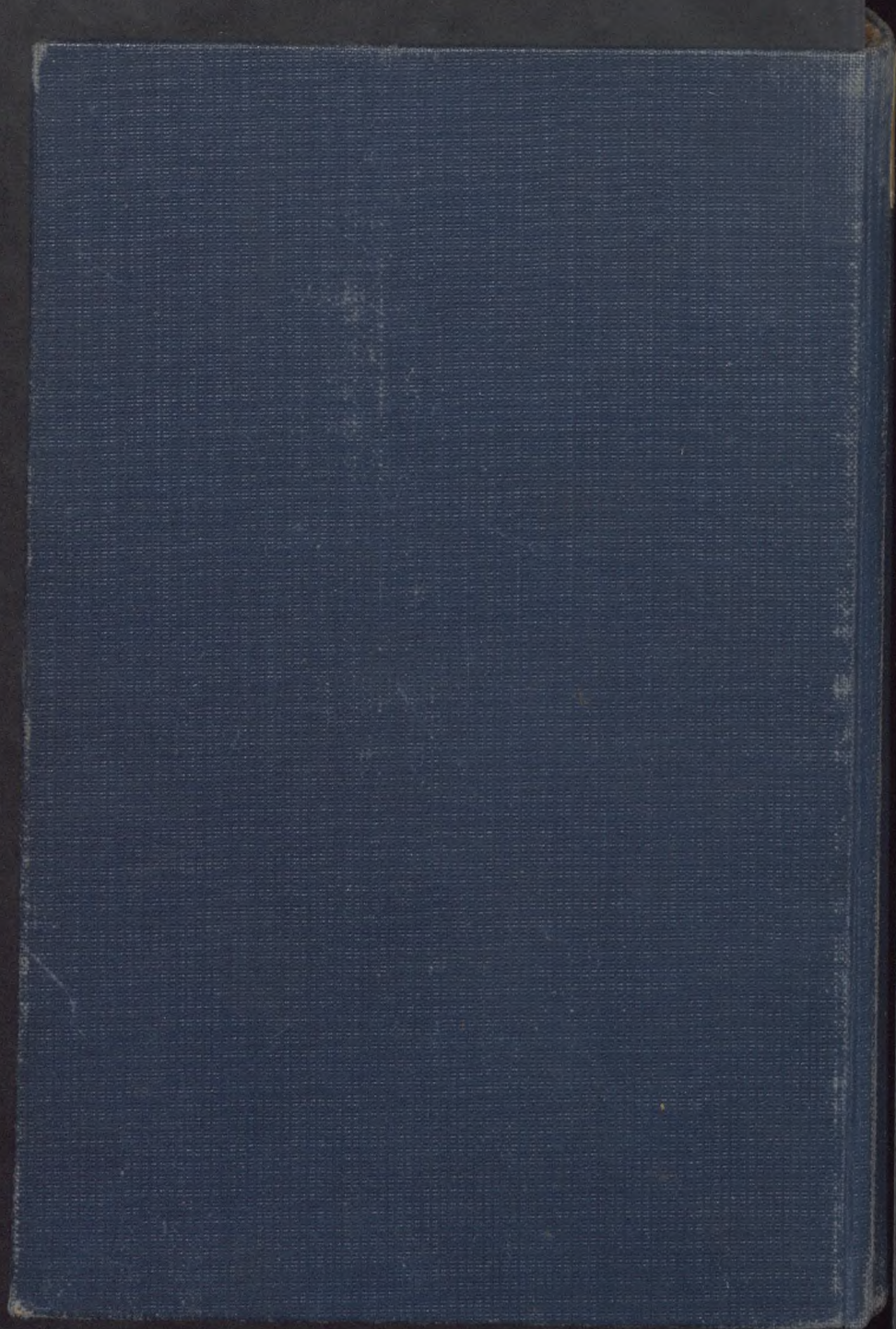

209985

MAGYART A
MAGYARNAK

HERCZEG

FERENC

NAPKELTE

ELŐTT

MAGYAR

REGÉNYEK
